IO. TILII CHRONICON DE REGIBVS FRANCORVM, A FARAMVNDO VSQVE AD FRANCISCVM PRIMVM.

Cui deinceps adiunximus quæ à Franciſco Primó uſque ad Henricum II. *geſta ſunt.*

LVTETIAE

Apud Vaſcoſanum, uia Iacobæa, ad inſigne Fontis.

M. D. LI.

EX PRIVILEGIO REGIS.

FRANCORVM *gens è Germanica nobilitate in Galliam ueniens, regnum condidit; quæ tanta fuit animi magnitudine & uirtute, ut nullus uſquam populus fuerit, quem ferociter bello non appetierit: aut laceſsita, magna cum laude non repulerit. Gallias enim debellauit, cum quibus non pro imperio & gloria, ſed pro ſalute atque uita omnes fere orbis nationes armis contenderunt. Ea prima toti pariter Germaniæ imperauit: quã neque Romani, neque alij quantumuis potentes, nõ modò domare, ſed nec uincere potuerunt. Nullum porrò in Europa florens ac nobile regnum eſt, uel principatus, qui non ut olim à Troianis originem ducere nobiliſsimus quiſque gloriabatur, ita à Francis ſanguinem trahere ſe iactet, & liliorum inſignia circunferat. Reges quos Beroſus ordine commemorat, ſciens prætermitto, nolens quicquam literis mandare, quod non incorruptis rerum geſtarum monumentis ſit traditum. In primis enim operam dedi, & id maxime ſtudui, ut quæ adhuc immenſis uoluminibus, & ueteribus fabulis diſperſa iactabantur, ea paucis & certo ordine comprehenſa, ueriſsimáque, quantum fieri potuit, in lucem emitterem. Franci igitur, quibus Duces antea, aut ſi mauis, Reguli imperitabant, Faramundum primum Regem potentiſsimum habuerunt.*

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
420	1	FARAMVNDVS I. REX AN. XI	4381
421	2		4382
422	3	*Lex Salica hoc tempore condita fuit.*	4383
423	4		4384
424	5		4385
425	6		4386
426	7		4387
427	8		4388
428	10		4389
429	11		4390
430	1		4391
431		CLODIO COMATVS II. REX ANN. XVIII. *Alij Capillatum, alij Crinitum uerbo idem ſignificante nominant.*	4392
432	2		4393
433	3		4394
434	4		4395
435	5		4396
436	6		4397
437	7		4598
438	8		4399
439	9		4400
440	10	*Germanus Altiſsiodorenſis Epiſcopus.*	4401
441	11		4402
442	12		4403
443	13		4404
444	14		4405
445	15		4406
446	16		4407
447	17		4408
448	18		4409
449	1	MEROVEVS III. REX AN. X.	4410
450	2		4411

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
451	3	Attila Hunnorum rex cum quingentis hominũ millibus Germaniam permeãs, non paucas diruit urbes: cum multam etiam Galliæ partem peragraſſet, tandem Aurelianum obſidet	4412
452	4	Annianus Aurelianenſis epiſcopus. Lupus Tricaſsium epiſcopus.	4413
453	5	Nicaſius Rhemorũ Archiepiſcopus martyr. Quæ de Vrſula & undecim millibus uirginum martyrum leguntur, his temporibus geſta ſunt. Cum Attila pedem referente manus cõſerit in Catalaunis Aetius Imperatoris præfectus in Galliis, cui Meroueus Francorum rex, & eius filius Childericus, Theodoricus Viſigotthorũ rex, & eius filius Thoriſmũdus ſuppetias ferunt. In eo prælio ex utraque parte interiere ad 180. millia hominum fortiſsimorum. illic Theodoricus occubuit.	4414
454	6	Attila uictus Aetij incuria euaſit, & in Ponnonias profugit. Thoriſmundus patri Viſigotthorum regi ſucceſsit.	4415
455	7		4416
456	8		4417
457	9	D. Genouefa uirgo Pariſienſis	4418
458	10		4419
459	1	CHILDERICVS IIII. REX ANN. XXVI.	4420
460	2		4421
461	3	Childericus rex libidinoſus, & omnis generis luxui addictus, quũ tributis populum aliquãdiu uexaſſet, quò faſtum & pellices maximè foueret, tandẽ ob inſolentiam expellitur, preciũ ſtultitiæ fe-	4422

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
		rens. Aegidius Romanus Sueſſionum præfectus, ſucceſſit in eius locum per annos 8.	
462	4		4423
463	5		4424
464	6		4425
465	7		4426
466	8		4427
467	9		4428
468	10		4429
469	11	*Rex Vidomari opera amici fidiſſimi in regnum reuocatur, cui obuiam proficiſcitur ad Ambaros uſque, cũ ampliſſimo Francorum nobilium comitatu. Biſſina Biſſini regis Turingiæ uxor, marito relicto, Childericum eſt ſequuta.*	4430
470	12		4431
471	13		4432
472	14		4433
473	15		4434
474	16		4435
475	17	*Colonia à rege expugnata, & exercitus Aegidij cæſus.*	4436
476	18		4437
477	19		4438
478	20	*Britanni ex inſula Albione olim, nunc Anglia uocata, profecti, & nouas ſedes quærentes, conantur Pictones, Andes, Cœnomanos, & Engoliſmẽſes armis expellere ſuis ſedibus: & uſque in Aquitaniam, quam tum Viſigotthi occupabãt, penetrauere.*	4439
479	21		4440
480	22		4441
481	23	*Aegidius moritur, cuius filius Syagrius*	4442

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mũdi
481	23	*cum in patris locum apud Sueſsiones ſucceſsiſſet, Franciæ regnum affectat.*	4442
482	24		4443
483	25		4444
484	26	Annos regnauit 30. Paulus Aemylius.	4445
485	1	CLODOVEVS 5. REX AN.30. Clodoueus apud Sueſsiones uxorẽ ducit Chriſtianam Clotildem Burgundionẽ.	4446
486	2		4447
487	3		4448
488	4		4449
489	5	*Syagrius à Sueſsionibus expulſus, Toloſam confugit ad Alaricum Viſigotthorũ regem, à quo proditus, & Clodoueo redditus, ſecuri percutitur. Sic deſiere expulſi & cæſi in Gallijs imperium habere Romani*	4450
490	6		4451
491	7		4452
462	8		4453
493	9		4454
494	10		4455
495	11	Clodoueus Turingiam ſubiugat.	4756
496	12	A Rheno ad Sequanam regnum dilatat,	4457
497	13	ad Ligerim uſque fines ſuos extendit.	4458
498	14	Meleduni arcem expugnat.	4459
499	15	*Diu multũq; laborauerat Clotildis regina ut maritum regẽ ad Chriſti fidem converteret, quod præſtare nunquam potuit: aliquando autem deo ita uolente cõtigit, ut in bello ad Tolbiacum in Vbiis, quod gerebat aduerſus Alemanos, periculi magnitudine, idolorúmque diffidẽtia, repentè uouerit ſe Chriſtianum fore: quo facto eorúmque rege cæſo, confeſtim ui-*	4460

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mund.
499	15	*ctor euadit, omnémque Alemaniam reddit tributariam. Ei ex prælio redeunti, ut gratificaretur, obuiam proceſsit Clotildis uſque Rhemos, ubi à Remigio pontifice ſacrum baptiſma Chriſtique fidem ſuſcipit.*	4460
500	16	*Lantieldis regis ſoror ab Arriana hæreſi conuertitur, partim in gratiam Theodorici Italorum regis, qui, dum Clodoueus in eccleſiaſtico erat cõcilio quod Aureliani habuit, legatos ad eũ miſerat: partim ob nuper ſuſceptam religionem. Alemanos à grauiſsimis quæ uictor impoſuerat tributis, duríſque legibus ſubleuat. Hãc ſynodũ Aurelianenſem aliĳ ſcribũt fuiſſe anno 512.*	4461
501	17	*Initiũ belli aduerſus Alaricũ Viſigothorũ regẽ, ex quo acerrimæ inter utroſq; principes & populum exarſerunt inimicitiæ. Gundebaldus Burgundiæ rex, & Clotildis patruus, inſtigãte Theodorico res inter Alaricum & Clodoueum cum componere conatus fuiſſet, tãquam alteri plus fauiſſet, ipſum, iunioris fratris Odeſilli impulſu, dimidio regni Clodoueus ſpoliat, eíque cõcedat. Odeſillus mox à fratre proditore circunuẽtus, & Viẽnæ oppreſſus occiditur. Cauſa igitur ſpecioſiori Clodoueus cum magna militum manu Gundebaldum perſecutus, regno & patria cedere cogit.*	4462
502	18		4463
503	19		4464
504	20		4465
505	21		4466

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
506	22		4467
507	23		4468
508	24		4469
509	25	*In Pictonibus ad cãpos Vogladẽſes Alaricus rex & Viſigotthi cæduntur.* *Mœnia Engoliſmæ ruinoſa, in conſpectu Clodouei urbem aggreſſuri ruunt, quod pro miraculo creditur. Illinc Burdigalã uſque hoſtes inſecutus eſt. Theodoricus regis Clodouei nothus, in Aquitaniam præmiſſus, Albios, Ruthenos, Aruernos, Toloſates, Vaſconiámque ſubiugat. Aruerni poſtremi ſeſe regi dedunt, cæſo Apollinare eorum duce Sidonij epiſcopi cõſanguineo. Almaricus Alarici filius in Hiſpaniam fugiens, patri ſucceßit. Rex intellecta Gundebaldi morte, Sigiſmundo eius filio eam regni Burgundiæ partẽ quæ eſt ultra Ararim, reddit, ut ulceratũ Theodorici animũ ob Alarici generi ſui cædem, mitigaret. Reliquam uerò partem, quæ eſt citra Ararim, ſibi ſeruat. Omnes tum ferè Gallias & uniuerſam Alemaniam rex tenebat ſub ditione.*	4470
510	26	*Cannacariũ Cameracenſium & Atrebatium regulum, quòd ſe uerum regni hæredem diceret, eius quoque fratres & totã familiã ſuſtulit Clodoueus. Adulterinam pecuniã domeſticis proditoribus, quorũ erat uſus opera, perſoluit. Clodoueus ab Anaſtaſio imperatore dona recepit Patriciatus & Cõſulatus titulũ & inſignia: coronam inſuper auream multis unionibus diſtinctã, quam poſtea Romam D. Petro offerendam remittit.*	4471

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
511	27	Theodoricus cum lxxx. hominum millibus Ilbam comitem in auxilium Almarico regis Alarici filio mittit, ut in patris uindictã perſequatur Frãcos, qui Aquitaniæ relicti erant præſidio. Francorum ad uiginti millia, aut etiam amplius cæduntur. Sigibertus Coloniæ præfectus à flagitioſo filio trucidatus, quò maturius patri ſuccederet. In eum ſeueriſſimè rex animaduertit, parricidiúmq; ſanctiſſimè ultus eſt. De Chararico eiusq; filio monachatũ profiteri coactis, ſupplicium quòd de rege maledicerent, ſumptũ eſt.	4472
512	28		4473
513	29		4474
514	30	Clodoueus Lutetiæ ſepultus in æde quã apoſtolis Petro & Paulo erexerat, hodie templum D, Genouefes appellatur.	4475
515	1	CHILDEBERTVS VI. REX ANN. XLV. Regnum diuiſit cũ fratribus, cui Pariſiorum, Clotario Sueſſionum, Clodamiro Aurelianenſiũ, Theodorico Notho Mediomatricũ regna obuenere. Pacem cum Almarico cõfeſtim ineunt, data in uxorem Clotilde ſorore, & Toloſatibus redditis. Tichildis altera eorum ſoror ſacerdos uixit. Sigiſmundus Burgundiæ rex filium necat Sugerium, in gratiam nouercæ	4476
516	2	Clochilaicus Danorũ rex a Francis, quos claſsica incurſione inuaſerat, pfligatus. Theodobertus Theodorici filius uictor	4477
517	3	ad patrem redit.	4478
518	4	Hermenfredus Turingus Bertarũ fratrem necat, nec quieuit antequã Bade-	4479

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
518	4	rico alteri fratri idem feciſſet, accito ad ſcelus & prædam Theodorico.	4479
519	5		4480
520	6	Clodamirus Aurelianenſis Sigiſmundũ Burgundionem cum poſtrema uxore & eorum liberis bello capit, quos Aureliani necat. Gundemarus frater elapſus Burgundiæ regnum occupat.	4481
521	7	Clodamirus ſucceſſor Burgundionis uictoria elatus illuc redit, Gũdemarũ perſecuturus: à quo fugam ſimulante circũſeptus eſt, & in ipſo conflictu cæſus.	4482
522	8		4483
523	9		4484
524	10	Theodoricus nõ accepta ab Hermenfredo parte prædæ quam promiſerat, adiuuãte Clotario illũ aggreditur, uincit & cædit, Turingiámque ſubiugat. Clotarius in matrimonium accepit captiuam Radegundem defuncti Bertarij filiam.	4485
525	11	Childebertus bello occidit Almaricũ Hiſpaniæ regem, quòd Arriana hæreſi infectus, à qua abhorrebat Clotildis uxor, Franci ſoror, eam durè tractaret: quæ dum à fratre reducitur, in itinere obiit. Pariſiis iuxta patrem ſepelitur.	4486
526	12	Clotarius in odiũ mortis Clodamiri fratris Auguſtodunum obſidet, captiuámq; Burgundionum abducit reginã. Gundemarus eius maritus rebus omnibus exutus, in Hiſpaniã fugit, illincq; ut tutior eſſet, in Africam traiicit. Childebertus & Clotarius Burgundiã inter ſe partiũtur, nulla Clodamiri filiorũ habita ratione.	4487
527	13		4488

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
528	14		4489
529	15		4490
530	16	Franci à rege puero Athalarico uniuerſæ Galliæ dominium auferunt, quod eius auus Theodoricus Italiæ rex tenuerat. Amalaſiūta mater & tutrix Theodoberto Mediomatricū regi prouinciā tradet.	4491
531	17	Clotarius adoleſcētulorū fratris filiorum Theobaldi & Guntari manibus propriis cæde patrata, extemplo Pariſiorum Lutetiam exit. D. Clodoaldus minimus natu, qui euaſerat, monachatum profeſſus eſt. Clotildis auia, quæ illos apud ſe educauerat, rei indignitate percita, Turones ſe cōtulit. Quo facto penes Childebertum & Clotariū ſumma rerum fuit, cœperuntq́; ſimul in Francia regnare.	4492
532	18		4493
533	19		4494
534	20		4495
535	21		4496
536	22	Iuetoti paruuli regni in Rotomagenſi agro inſtitutio & creatio hæredibus Valteri Iuetoti à rege ante aras necati.	4497
537	23	Theodobertus Mediomatricum rex potentiſsimus.	4498
538	24		4499
539	25		4500
540	26	Regum inter ſe oriuntur ſuſpiciones. Childebertus cū fratris filio Theodoberto aduerſus Clotarium, Clotilde matre repugnāte reclamātéque, armatur: ſed ſubita in ipſo cōflictus initio oborta tempeſtas quadam numinis uoluntate acies dirimit in agri Aurelianēſis uico, cui nomē eſt	4501

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
540	26	*Combrium: quæ res animos inter ſe diſcordes in concordiam traxit.*	4501
541	27	*Theodobertus partim ſuis, partim ducũ auſpiciis in Italiam uaria ſæpe fortuna ingreſſus eſt. ab aliis ampliſſima retulit ſpolia, aliis uerò tributa impoſuit. Childebertus eiúſque frater Clotarius Cæſaraugustam deficere ab hæreſi Arriana cogunt, plurimáſque in Hiſpa-*	4502
542	28	*nia urbes expugnant.*	4503
543	29		4504
544	30		4505
545	31		4506
546	32		4507
547	33		4508
548	34		4509
549	35		4510
550	36	*Theobaldus Mediomatricum poſt Theodobertum rex.*	4511
551	37	[illegible]	4512
552	38	[illegible]	4513
553	39	[illegible]	4514
554	40	*Clotildis regina in Turonibus obit, cuius cadauer Lutetiam tranſlatum,*	4515
555	41		4516
556	42	*Qui remanſerant Franci in Italia, cæduntur. Theodobaldus ſine liberis moritur, regnumq́; reliquit Clotario alteri patruorum. Clotarius cui magnũ erat aduerſus Saxones & Turingos negotium, ſumma immanitate omnia ferro & igni uaſtabat, aliquando tamen uitæ periculum adiit.*	4517
557	43	*D Radegũdis apud Pictones Deo quàm marito gratior & acceptior.*	4518

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
558	44		4519
559	45	*Childebertus nullis relictis liberis moritur, ſepelitúrque in D. Germani æde, quæ eſt ad muros urbis, ab eo erecta & dicata D. Vicentio cum ex Hiſpania rediret.*	4520
560	1	CLOTARIVS SOLVS VII. REX ANN. V. *Tertiam redditũum eccleſiæ partem ſibi exhiberi iuſsit, cui Turonum archiepoſcopus liberè & fortiter interceſsit, uaticinatus regno ſpoliatum iri regem, ſi pauperũ bona attenuaret atque eriperet.*	4521
561	2		4522
562	3		4523
563	4	*Granum filium bello ſubactum, cũ uxore, liberis, & uniuerſa familia rex exurendum curat. is enim patri nõ audiens, ac rebellis, multa Galliæ damna intulerat, primùm à Childeberto patruo inflammatus, cauſſam eius deinde defendẽte ſocero Aquitaniæ duce. Poſtremùm Conabus Britannus eum excepit ac tutatus eſt. Socerum illum rex ferè perdiderat, Britannũ autem paulò ante filij necem interemerat.*	4524
564	5	*Rex Compendij obit. in æde D. Medardi Sueſſionenſis ſepultus, quã paulo ante mortem ædificare cœperat.*	4525
565	1	CHEREBERTVS VIII. REX ANN. IX. *Ei, diuiſa inter fratres hæreditate paterna, Pariſij ſorte obuenere. Chilperico Sueſsionũ regnũ: qui cũ patris theſauros intercepiſſet, magna ui pecuniæ Pariſios ad ſeſe pertrahere ſperabat.*	4526

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
565	1	*Guntranno Aurelianenſium, Sigiberto Mediomatricum. Nonnulli ferunt Cherebertũ paucos annos uixiſſe, qui muliere quauis corruptior, totus in ſcortationibus & luxu uitam agebat.*	4526
566	2		4527
567	3	*Sigibertus Hũnos profligat, qui per Turingiam ſignis infeſtis cõtra ſe uenerant. Adeò parum inter reges Chilpericum & Sigibertum conueniebat, ut uterque leuicula occaſione captata frequenter alterius fines inuaſerit: nonnunquam fœdus inter ſe feriebant: ſed id ſimulatum erat, quò uterque incautum alterum oppprimeret. Guntrannus paci ſemper ſtudebat.*	4528
568	4	*Sigibertus Sueuis agrũ à Saxonibus relictum cum Italiam peterẽt, habitandũ dedit. Chilpericus cum prima uxore Audouera diuortium fecit, ex qua tres ſuſceperat liberos, Theodobertũ, Meroueum, & Clodoueum, eamq́; in cœnobiũ apud Cœnomanos coniicit.*	4529
569	5	*Sigibertus Brunechildẽ Athanagildi Viſigotthorum regis filiam uxorem ducit. Chilpericus Galſontem alteram regis Athanagildi filiam uxorẽ ducit: quæ cum*	4530
570	6	*ferre Fredegundẽ pellicem non potuiſſet, mortua in mariti lecto inuenta eſt.*	4531
571	7		4532
572	8		4533
573	9		4534
574	1	CHILPERICVS IX. REX AN. XIIII. *Initio Chilpericus neque*	4535

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		omnia tenebat, neque fortior erat.	
575	2		4536
576	3	*Orientis Imperator Francis prouinciam reſtituit, de qua dum Guntrannus & Sigibertus certant, Longobardi eam diripiunt. Fratres de regno certant. Sigiberto in Germania trans Rhenum occupato in rebus ordinandis, Rhemorũ op-*	4537
577	4	*pidum quod illius ditionis erat, nonulláque in Cãpania loca Chilpericus adoritur, parátque bellum quantum poteſt maximum cum filio Theodoberto. Hunni bello iterum moto, cum fere ſuis præſtigiis & incãtationibus uictores euaſiſſent aduerſus Sigibertum, diu duraturum cum eo fœdus percutiunt. Sigibertus rediens Sueſſionũ deditione facta Theodobertum capit: quem ubi iureiurando*	4538
578	5	*adſtrinxit bellum aduerſus ſe nunquam ſuſcepturũ, ſtatim ad Chilpericum remittit. Theodobertus iuſſu patris uiolato iureiurando contra patruũ dimicans, cæditur. Chilpericus rebus accifis cũ uxore Tornacum ſe recipit. Sigibertus magna pompa cum uxore Brunechilde Lutetiã Pariſiorũ ingreditur, à quibus eſt honorifice receptus. Paucis pòſt diebus cũ fauorem in ſe principum, quibus gratior quàm frater erat, perſpectum haberet, ob ídque inſtituiſſet fratri necuitam*	4539
579	6	*nedum fortunas relinquere, à duobus trucidatur percuſſoribus, ad id fácinus à Fredegunde Chilperici uxore immiſſis. Brunechildis quæ tũ Lutetiæ erat, mariti morte cognita, Childebertũ filiũ illico*	4540

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mundi
579	6	*liberat, & clàm in Auſtraſiam mittit. qua re Chilpericus indignatus, ablato uniuerſo eius mundo ditiſſimo, copioſiſſimóque, datis cuſtodibus relegat Rotomagum.*	4540
580	7	*Merouens cum patrui occiſi uxore Brunechilde Rotomagi matrimoniũ cõtrahit, approbãte & miniſtrãte Pratextato Rotomagenſiũ archiepiſcopo. Chilpericus pater illinc eductum inſtigãte Fredegunde noucrca in cœnobiũ detrudit.*	4541
581	8		4542
582	9	*Prætextatus Rotomagen. archiepiſcopus Fredegundis opera in exilium mittitur, reclamantibus epiſcopis. A rege patre Merouens cæditur Brunechildis ad filium in Auſtraſiam remittitur.*	4543
583	10		4544
584	11	*Fredegũdu nouerca imperio Clodoueus natu poſtremus regius iuuenis necatur.*	4545
585	12		4546
586	13		4547
587	14	*Fredegundis eiusq; adulter Landricus M.Eq. regem noctu à uenatione redeuntem ad Calam trucidandum iugulandumq; curant. cuius cadauer ad D. Germani adẽ quæ in Lutetiæ ſuburbiis eſt, delatũ, ibi ſepelitur. eius filius Clotarius tunc natus erat menſes 4.*	4548
588	1	CLOTARIVS SECVNDVS X. REX ANN. XLIIII. *Guntrãnus patruus rector Franciæ tutorem pueri Landricũ M.Eq. inſtituit, uoluitq; apud matrem Fredegundem illum educari,*	4549

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
589	2	*Anno nondū exacto Childebertus Mediomatricum rex ,regni adminiſtrationem obtinere armis tētabat,fruſtrà etiā Fredegundem depoſcens,de qua ſupplicium ſumere decreuerat.Guntrānus quò quietum redderet, illum adoptat , & in teſtamenti tabulis hæredem ſcribit. Gundoaldus cum ſe ad aliquod tempus Clotarij primi filium finxiſſet,tandem à ſuis proditus,cum iiſdem ad ſupplicium ducitur. Ad Longobardos ex Italia pellendos Childebertus ab imperatore Mauricio pecuniam accipit:ſed hoc fruſtra fuit. nam modo pace facta cum iis,modo inferior diſcedebat. quod ſiquando hūc uictorem eſſe contingeret,illi ſe arcibus & oppidis locisq; munitiſsimis facilè tuebātur. Prætextatus Rotom. Archiepiſcopus reuocatus die Paſchæ in templo cæditur Fredegundis dolo.Hæ ſunt per initia regni Clotarij mutationes.*	4550
590	3		4551
591	4		4552
592	5		4553
593	6		4554
594	7	*Childebertus Anthari Longobardo repudiato,ſororem Ricardo Viſigotthorum regi elocat. Antharis Bauarorum regis filiam accipit uxorem. inde ortum eſt inter Frācos & Bauaros bellū. Alij anno 589.*	4555
595	8	*Taſsillo rex Bauariæ per Childebertum ſtatuitur.*	4556
596	9		4557
597	10	*Guntrānus rex bonus moritur, cui teſtamēto ſuccedit Childebertus fratris filius.*	4558

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mundi
598	11	*In Sueßionibus profligatur Childebertus, cæſis militum* X X. M. *in eo prælio. Dux regij exercitus* Lãdricus M.Eq. *Fredegundis mulier ad quiduis audax & animoſa ſemper in prima ſtans acie, ad animandos milites puerum oſtentabat.*	4559
599	12		4560
600	13	*Childebertus & eius uxor eodẽ die intereunt, non ſine ueneni ſuſpicione.* Brunechildis *duobus pueris regibus,* Theodoberto *Auſtraſianorum, &* Theodorico *Burgundionum tutrix remanſit.*	4561
601	14	*Cacannus rex* Hunnorum *in Auſtraſiã irrumpit, cui* Brunechildis *data pecunia ad ſuos redire perſuaſit.* Fredegundis *enim bello perſequebatur duos Childeberti filios ualde pueros. ea porrò in exitu anni moritur.*	4562
602	15		4563
603	16		4564
604	17	*Gallia bellis premitur.* Theodobertus *&*	4565
605	18	Theodoricus *reges in Senonibus magnã Clotario cladem inferunt, adeò ut iniquas pacis conditiones, quas ſeruare nequijt, ab illis accipere cogeretur.*	4566
606	19		4567
607	20		4568
608	21		4569
609	22		4570
610	23	Theodoricus *&* Theodobertus *bellum inter ſe parant* Brunechildis *auiæ conſilio, quæ pulſa ab* Auſtraſia Theodoricũ *ad id inſtimulabat. ſed* Protadio M.Eq. *Burgundionum militari ſeditione interempto,* Theodoricus *fratri pacem dedit.*	4571

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
611	24		4572
612	25	*Iterum uincitur Clotarius, res ſemper nouas in Stampis moliens: amiſſúmque decus recuperare ſperans, maiorem quàm antea cladem accipit per Theodoricum. Bertoaldus tamen Theodoberti Auſtraſiani exercitus legatus cecidit. In his prælijs ſupra hominum triginta millia perijſſe feruntur. Deſiderius Viennenſium epiſcopus martyrium tulit, à Theodorico lapidibus obrutus.*	4573
613	26		4574
614	27	*D. Columbanus à Theodorico rege in exilium pellitur, quòd nothos eius ex ſcortis ſuſceptos regno nunquam ſucceſſuros diceret.*	4575
615	28	*Theodoricus ad Salationē pacem à fratre petit, Clotarium, exteróſque reges Hiſpanum Longobardúmque uehementer infenſos metuens, coniunctis uiribus bellum apparantes. Conſpiratione fracta, & Clotario precio & promiſſis perſuaſo ac pacato, Theodobertum fratrem bello aggreditur: & magna hominum cæ-*	4576
616	29	*de facta in pugna Tullenſi ſemel atque iterum uictus Theodobertus ad Coloniā fugiens, captiuus Cauillonum ducitur, P. Aemylio: alij tradunt in acie cæſum. Theodoricū dyſenteria quidam ſublatum, alij ueneno putant. Annales & hiſtoriæ narrant hoc loco Brunechildis mortem, & tragica ſcelera, quæ magna ex parte fabuloſa puto. Clotarius rex ſolus pacificus, gratioſus, & ſuis charus.*	4577

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
617	30	Aletheus morte multatur, quod in Clotarij regis necẽ conſpiraſſet. Bertrudis regina (cuius ſubornandæ corrũpendæq; ad id facinus ſuſceperat negocium Leudemũdus Sedunenſium epiſcopus, melior leno quàm præſul) rem omnem prudenter & magna fide uiro detegit. Clotarius epiſcopo, uita eius ſeruata, aliam nõ irrogat pœnã, quàm ut non liceret è diœceſi pedem efferre. O regis pietatem in eccleſiaſticum ordinem! ô gratiam flagitioſo factam! Clotarius fœdus cum Longobardis diu duraturum percutit.	4578
618	31		4579
619	32		4580
620	33		4581
621	34		4582
622	35		4583
623	36		4584
624	37		4585
625	38		4586
626	39	Dagobertus in contumeliã ſuperbo pædagogo barbam uellit ac reſcat, uirgiſq; cædẽdum iubet. Pro miraculo habetur patris iram uitare potuiſſe: adeò regis animus hoc filij facto offenſus erat, ut ægrè ueniam dederit, cæſum adeò & lacerum uerberibus hominem aſpiciẽs.	4587
627	40		4588
628	41	Rex Auſtraſiæ partem Dagoberto regẽdam dedit, cui Pipinũ & Arnulfum, ut eorũ cõſiliis pareret, & uteretur, adiũgit.	4589
629	42		4590
630	43	Crudelis cruentáque Clotarij uictoria ſuppetias ferẽtis Dagoberto filio in bello	4591

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
		aduerſus Saxones in capite ſaucio.	
631	44	Dagobertus Cometrude Sichildis nouercæ ſorore in matrimoniũ accepta, nihil nõ apud regẽ patrem indulgentiſſ. poterat. Clotarius duobus filijs Dagoberto & Ariberto relictis ex duabus uxoribus, obijt, in æde D. Germani ſepultus.	4592
632	1	DAGOBERTVS XI. REX AN. XIIII. Fratri Ariberto Aquitaniæ regnũ in partẽ hæreditariam dat.	4593
633	2	Dagobertus Sclauos adhuc idolatras debellat.	4594
634	3		4595
635	4	Franci Vaſconiam debellant.	4596
636	5	Adeò mulieroſus erat Dagobertus, ut quocunque proficiſceretur, ſecum agmen ſcortorum & pellicum traheret: nec eo cõtentus, uarijs in locis collegia formoſarũ inſtituit, quæ habitu & elegantia reginarũ ueſtirentur. Quam rem dum diuus	4597
637	6	Amandus liberè reprehendit, in exiliũ mittitur. Reuocatum aſſerit Gaguinus, ubi regem huius facti aliquantum pœnituiſſet.	4598
638	7		4599
639	8	Rex Iudæos omnes, qui Chriſtianiſmũ profiteri nollent, Francia edicto expellit. Dagobertus ædẽ D. Dionyſij à fundamentis erexit, ex alijs undequaque corradens, eáſque ſpoliãs, quò hanc unam ditaret. nec quiſquam ante eum inuenitur, qui patrimonij reditus annuos templis tam magnificè profuſeq; donarit. ~~Monachorum ocium & inertia multas texuit de eo fabulas, ut aſſentatione &~~	4600

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
639	·	~~Laudibus principum facultates ad ha- num pollicerentur. Credo Dagobertum bo-~~ num fuiſſe uirum: uerùm nõ uſque adeò ſanctum, ~~qui in immenſis cum donatio- nibus, tum ædificijs ſalutem~~, quemad- modum iſti perſuadebant, poneret. Ho- rum iſtiuſmodi commenta apud exteros noſtrarum eleuant hiſtoriarum fidem. In hoc monachorum collegio uiros fuiſ- ſe quàplurimos religione & ſanctitate celebres non dubito, qui maiora loco illi ornamenta, quàm tales ſcriptores, attu- lere. Hoc autem maximum eſt regum Franciæ Mauſoleum. Aribertus rex Aquitaniæ moritur reli- cto infante	4600
640	9	Chilperico: quo mox extincto, ſumma rerum Dagoberto ceſſit. Dagobertus filium Sigibertum Auſtra- ſianorum regem facit, ut contra Sclauos deorum cultores patriam tueatur.	4601
641	10	·	4602
642	11	·	4603
643	12	Vaſcones rebelles in fidem recipit. Iudicaildis Britanniæ rex amicitiam & ſocietatem regis init. Ega Magiſter Equitum Francorum.	4604
644	13	Siſenandus Dagoberti ope rex Viſigot- thorum creatur, pulſo Santilla. Paulus Aemylius ſcribit 16. ann. regnaſ- ſe, ſed duos in Auſtraſia numerat, uiuo adhuc patre.	4605
645	14	Dagobertus profluuio uentris Spineti propter ſequanam IIII. CAL. FEBR. moritur, ſepultus	4606

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
		in æde D. Dionyſij, quam extruxit.	
646	1	CLODOVEVS SECVNDVS XII. REX ANN. XVII. *Sigibertus maior natu Auſtraſia cõtētus. Clodoueus & Ludouicus idem nomē eſt Germanicé. Hic primus Ludouicus numeratur. Nam Clodouei nomen priori illi Magno conceditur, quia regnū Frãcorum primus Chriſtum profeſſus eſt.*	4607
647	2	*Grimoaldus Pipini filius M. Eq. Auſtraſianorum.*	4608
648	3	*Ercembaldus M. Eq. Francorum.*	4609
649	4		4610
650	5		4611
651	6		4612
652	7	*Sigibertus Auſtraſianorū rex nulla prole ſuſcepta, Ildebertum filium Grimoaldi Magiſtri Eq. adoptat, uerùm mox naſcitur illi filius Dagobertus.*	4613
653	8		4614
654	9		4615
655	10		4616
656	11	*Grimoaldus Dagobertum ualde puerū & tonſum & monachū in Scotiam mittit, quem pater moriens, eius fidei cōmēdauerat. Filium Ildebertum Auſtraſianorum regem ſalutat.*	4617
657	12		4618
658	13	*Franci perfidiam hanc & proditionem ferre non poſſunt. Ildeberto in pugna occiſo, Grimoaldus captus Pariſijs in carcere uitã miſerè finijt. Clodoueus Childericum filium ſecundum regem in Auſtraſiam mittit.*	4619
659	14		4620

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mũdi
660	15	*Hac tempeſtate fames maxima Galliã inuaſit: cui ut ſuccurreretur,* Clodoueus *aurum & argentũ, quo ædem* D. Dioniſij Dagobertus *pater impenſè magnificéque ornauerat, arripit & aufert, & egentibus piè diſtribuit.* Theſaurũ *etiam in capſis & ferculis, brachiumq;* D. Dionyſij *frangit & aſportat, propterea aiũt regem inſanijſſe, ac mente captum per reliquũ uitæ tempus diuina numinis uindicta.* Certè *ſi pauperum gratia ſubmo-*	4621
661	16	*uit, ſapienter & religioſe fecit: quanuis illum uita defunctum mentis impotem finxerint eò ſpectantes, ne poſteri principes hoc ſibi exemplũ in diripiendis eccleſiæ facultatibus ad imitandum proponerent, nõ ſolùm in egentium inopia, ſed in ſuis etiam aliquando negotiis.* Cõ*trà uerò ſi alia motus cupiditate, quàm ut fame pereuntium neceßitati bona dilargiretur, quæ ad ſubſidiũ pauperũ eccleſiæ dicata donataq; ſunt, equidẽ ſtatuo indignum & nephariũ ſacrilegium fuiſſe.* Non *magis enim delirare atque inſanire poterat.* Sanctæ *diuorum reliquiæ ac ſimulacra precioſa uendita ſæpenumero ſunt, ut expreſſæ neceßitati ſubueniretur: perſuaſumq; nobis eſſe debet, quòd illi uiui ſe uenales exhibuißet, ut populum fame, miſerijs, totq; malis nexatum liberarent.* Vtinam *non ob alias cauſſas eccleſiæ bona auferantur.*	4622
662	17	Rex *obijt, in æde* D. *Dionyſij ſepultus.* M*ulti annos tantùm regnaſſe* 16. *tradunt.*	4623

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mūdi
663	1	CLOTARIVS TERTIVS XIII. REX ANN. IIII.	4624
664	2		4625
665	3		4626
666	4	Rex ad Calam Pariſiorum uicum decedit, ſepultus in æde D. Dionyſij.	4627
667	1	Hoc anno Theodericus Clodouci filius Childerico minor, poſt fratrem Clotariū regnauit Ebroini M. Eq. authoritate: ſed ob incontinentiā & ſcelera à regno Rex expellitur. Magiſter autem Eq. callidus, aſtutus, & crudelis in cœnobium truditur, Childerico qui in Auſtraſia imperitabat, accerſito. Soluti & puſilli animi reges, inertes, toti in luxu & uenere, à maioribus degenerantes, ſe regnumq; Magiſtris Equitū permittebant. In delicijs, helluationibus, ac libidinibus cum mulieribus clàm uolutabantur. nullo tēpore in publicum prodibant cum pompa & regio apparatu, præterquā Calend. Maij, ut accepta & data uiciſsim ſalute, Regis officio fungi, ac partes obire uiderentur. Ferè Pariſij, & Neuſtriæ regnum erant uniuerſæ eorum ditiones. Reliquum Galliæ in controuerſia erat, quamplurimis ab eorum Imperio deſciſcentibus, dum penes Magiſtros Equitū ſumma rerum eſſet.	4628
668	1	CHILDERICVS SECVNDVS XIIII. REX ANN. XII. Vlfoaldus M. Eq.	4629
669	2		4630
670	3		4631
671	4		4632

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
672	5		4633
673	6		4634
674	7		4635
675	8		4636
676	9		4637
677	10		4638
678	11		4639
679	12	*Rex Bodillum uirum inſignem & nobilem ad palum ligandum, flagriſq; cædendum iubet: quod dum facit, maius in ſe ſuorum concitat odium. Hic graui affectus iniuria, ulciſci ſtatuit. itaque coniuratione facta, dū in ea ſylua quæ ad Calam Pariſiorum uicum eſt, rex uenatur, illum ex inſidijs ad ueſperam adoritur, & interimit. idem continuò facit utero gerenti Reginæ. uterque in æde D. Germani à pratis ſepultus eſt.* *Vlfoaldus M. Eq. euadit, & in Auſtraſiam redit.* *Theodoricus reuocatus in regnum reſtituitur, ſed cui datur Leudeſius Ercembaldi filius M. Eq.*	4640
680	1	THEODORICVS XV. REX ANN. XIIII.	4641
681	2		4642
682	3		4643
683	4		4644
684	5		4645
685	6	*Ebroinus relicto monachatu, ingenti ſceleratorū manu collecta, clanculario Audoeni archiepiſcopi Rotomagenſiū admonitu, hoſtes magna celeritate opprimit, & gazā intercipit. tandē Regnū & regni adminiſtrationē recipit, Leudeſio*	4646

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
		perfidioſe occiſo inter colloquendum. Plurimi illius cauſſa epiſcopi in perpe tuum exilium mittuntur: pleroſque, ut animũ ſanguine expleret, iugulãdos curat. D. Leodegarius Eduorũ epiſcopus poſt lõga carceris tædia capite trũcatur, confoßis prius oculis, & corpore miſerè mutilato, dilaniatoq́;. Eius frater Guerinus nomine, paulò antè lapidibus obrutus fuerat. D. Lãbertus exulat. Amatus poſt aliquot annos in exilio moritur. Pipinus Craſſus Anſigiſi filius.	
686	7		4647
687	8	Pipini & Martini Auſtraſianorum ducum acies fundit Ebroinus in agro Laudunenſi. contra fidem datam Martinum ad ſe in colloquium accerſitum crudeliter interimit. Ermenfredus in ultionẽ ex inſidÿs ſceleratum Ebroinum noctu in lecto iugu-	4648
688	9	lat. extemplo ad Pipinum confugit. illius loco Magiſter Equitũ Varrato creatus eſt. quem Giſlemarus ſceleratus filius ab illo magiſtratu haud ita multò pòſt armis deturbat, ſed paucos dies à perpetrato facinore dignitate potitur, di	4649
689	10	uino numine impietatem ulciſcente. In eum magiſtratum pater reſtitutus, breui moritur. Bertarius eius gener, homo non magni animi, parúmque rebus gerendis aptus, Magiſter equitum dicitur.	4650
690	11	Pipinus cum exulum Fraucorum collecta manu, Regis Theodorici aciem ad	4651
691	12	Textritium fundit, fugatq;. Bertrarius à ſuis necatur.	46,2

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mūdi
691	12	*Pipinus Magiſter Equitum, qui multū res Francorum auxit. In Auſtraſiam reuocatus, aulæ præfectum* Nordebertum *relinquet.*	4652
692	13	*Drogo Pipini maximus natu filius, Dux Campanorum.*	4653
693	14	*Rex Atrebatibus ſepultus in D. Vedaſti æde.*	4654
694	1	CLODOVEVS TERTIVS XVI. REX ANN. IIII.	4655
695	2		4656
696	3		4657
697	4	*Friſij Rabodo eorum duce ſuperato, in Chriſtianiſmum à Pipino inducuntur, apud quos Vuillibrotus, quem nonnulli Clementem epiſcopum nominant, frequentes de Chriſti uerbo conciones habuit, eóſque inſtituit.*	4658
698	1	CHILDEBERTVS SECVNDVS XVII REX AN. XVIII. *Frater iunior defuncti.* *D. Lambertus Traiectenſium epiſcopus, ab exilio reuocatus, cum non dubitaſſet Pipini adulterium reprehendere, à Dodone pellicis ipſius fratre miſerè tru-*	4659
699	2	*cidatus eſt. Percuſſor & cōſcij intra annum diuinitus puniuntur & pereunt.* *Grimoaldus Pipini filius loco patris Præfectus aulæ.*	4660
700	3		4661
701	4		4662
702	5		4663
703	6		4664
704	7		4665
705	8		4666

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
706	9		4667
707	10		4668
708	11		4669
709	12		4670
710	13		4671
711	14		4672
712	15		4673
713	16	*Grimoaldus Leodij ante aras D. Lamberti à quodam Friſio gregario milite trucidatur.* *Pipinus Theobaldum nepotem aulæ Præfectum facit.*	4674
714	17	*Mors Pipini Craſſi.* *Carolum Tutidem, hoc eſt Martellũ ex Alpaide pellice filium, Ducẽ Auſtraſianorum inſtituerat: ſed relicta Plectrudis illum Coloniæ in carcerem coniicit, ſperans cum Theobaldo nepote ſumma rerum potiri.*	4675
715	18	*Rex conditus Canciaci ad ædem D. Stephani.* HAEC REGVM *nomenclatura, & catalogus, quia titulo tenus Reges erãt, ſatis indigeſtus, & parum certus. Nam & apud illius temporis ſcriptores nullo ferè numero fuere.* *In Francia maxima rerum perturbatio, quouſque genus hoc regum extinctum fuit, & regni adminiſtratio ad Pipini filij Martelli familiam deuoluta.* *Franci Plectrudis mulieris imperio nunquam ſe ſubiecturi erant.* *Interea Reges pro libidine creabãtur, eorumq; ius & dignitatem tuebãtur hi tantùm, à quibus in regnũ euecti erant.*	4676

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
715		Theobaldus Magiſter Equitum Dagoberti, Ramanfredus Magiſter Equitũ Chilperici, uterque bellum hoc domeſticum & inteſtinum inter ſe gerebant.	4676
716	1	DAGOBERTVS SECVNDVS XVIII. REX ANN. IIII. Filius natu maximus defuncti Regis. Hunc nonnulli, præſertim Sigibertus, Clodoucum nominant. Prælium acerrimum ad ſyluã Cociam. Theobaldus fuga euadit, ex quo Dagobertus ægre regnum aduerſus hoſtes defendit. Carolus Martellus cũ nouercæ manus ef-	4677
717	2	fugiſſet, omnia expertus eſt, ut in ſtatum reſtitueretur, & ſe his omnibus rebus in-	4678
718	3	terpoſuit. Initio inferior à Rabodo Friſio, cum multos ſuorũ amiſiſſet, acri prælio uictus, animo tamen inuictus fuit. Nam Chilpericũ perſecutus ad Amblauam circũuentũ ſpoliauit, III. Calend. April. cecidit, deinde ad Vinciacum Samarobrinenſiũ, rediens autẽ Coloniam	4679
719	4	Theodoricus & Chilpericus Dagoberti liberi penè infantes in cœnobium collocantur. ingreſſus eſt. Rege quoque Dagoberto mortuo & ſepulto Cãciaci, Martellus ſubornat ſalu-	4680
720	1	tatq; regem CLOTARIVM quendã qui his duobus annis regnũ affectãs, inuadere & occupare conatur. Sed in ordine regũ locũ illi eſſe nõ patiar, quia illũ ꝑtermittit. P. Aemyl. Chilpericus ui-	4681

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
		ctus,inita ſocietate Eudonē *Aquitaniæ ducē in* Cāpaniā *aduocat in auxiliū.*Ca	- - -
721	2	*rolus cū aduerſus eos obuiā p̄ceſsiſſet, in fugā cōijcit, & aſſecutus eſt* Ramanfre*dum* Andegaui.Poſt Clotarij *mortē re-uocat ex* Vaſconia Chilpericū*, eúmque ſibi regem facit,pace* Eudoni *data.*	4682
722	1	CHILPERICVS SECVNDVS XIX. REX ANN. V. Is *eſt qui antea &* Daniel *uocatus, & ſacerdos fuiſſe dicitur.*	4683
723	2	*Carolus debellat Saxones.*	4684
724	3	*Carolus Bauaros domat.*	4685
725	4	*Alemanis ui armorum perterritis, Carolus recipit reducitq; Plectrudem unà cū Sonichilde eius nepte, quæ profugerant illuc, Carolum metuentes.* CAROLVS MARTELLVS *Francorum princeps.*	4686
726	5		4687
		Chilpericus ſepelitur Nouioduni.	
727	1	THEODORICVS CALA XX. REX ANN. XV.	4688
728	2	*Bellum Aquitanicum & Saracenum.*	4689
729	3	*Eudo Aquitanicus bello redintegrato, quum modis omnibus ſe Carolo inferiorem eſſe animaduerteret, Saracenos* Hiſpaniam *tunc occupantes, ad ſe inuitat. Qui numero ad* CCCC. M.*cum uxoribus liberis ac ſeruis tanquam omnia occupaturi uenerunt, quacunque iter facerent, tum ſacra, tum prophana nullo diſcrimine hoſtiliter depopulantes.*Hoſpes Eudo *eorum aduentu preſſus, facilè ad pacem inclinauit.* Nam *in ipſo*	4690

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mũdi
729		conflictu & prælio cum ad nos defeciſſet, plurimum ad victoriam adiuuit.	4690
730	4	Carolus enim Martellus aduerſus illos profectus, cum in Turonibus ad agrum D. Martini pulchri illis occurriſſet, ſtragem eorũ incredibilẽ edidit. In eo prælio cadit rex Abdirama. ex noſtris deſiderati ſunt modò 1500. Cõmentitiũ putarem tantam de Saracenis victoriam à noſtris partam eſſe, niſi pariter exteri rerum ſcriptores de nobis hoc literis prodidiſſent, cum magna lætitiæ ſignificatione, quòd gẽtam barbara, legis ac religionis tã impiæ, cui nemo hactenus par eſſe potuerat, penè occidione occiderit.	4691
731	5		4692
732	6	Eudo fato functus eſt. Hunnoldus & Vaifarus filij, ut Aquitaniam recipiãt, adſe Viſigotthos & Arrianos in auxilium accerſſunt, qui incendiis & dire-	4693
733	7	ptionibus uſque in Burgundiã penè omnia deuaſtant. Martellus cum copiis accurrit, eóſque cedere cogit.	4694
734	8	Carolus Friſiis ſubactis idola deorum deiicit, ut ſimul omnes Chriſtũ colerent profiterentúrque.	4695
735	9	Secundum bellum Saracenum. Saraceni denuo ex Hiſpania in Galliã, ut ſe ulciſcãtur, cõtendunt. cum Gotthis, acceptis inuicem obſidibus, ſocietatẽ ineunt. proditione Auenionem occupant.	4696
736	10	Martellus illico cum auxiliis & ingentibus copiis urbem expugnat. Athinus rex Saracenorũ nauicula elapſus, Narbonẽ profugit. Amoreus rex Saracenorũ	4697

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
736	10	*alteropem ſuis laturus, ad Illiberim ad interneccionem cæſus eſt. Athinus relicta Narbone fugit. Martellus reliquias belli perſequitur, multarũ urbium incendijs. Hoc principe à bello uix militi licebat reſpirare, qua re nobilitas longè melior & præſtantior erat.*	4697
737	11		4698
738	12		4699
739	13		4700
740	14		4701
741	15	*Rex obit mẽſe Iunio, ſepultus in D. Dionyſij æde.* *XI. CAL. Nouẽb. Car. Martellus princeps Cariſiaci propter Iſaram è uiuis exceſſit, cõditus in Mauſoleo Dionyſiaco in ordine regum. Fabulantur ad inferos damnatum, quia decumarum aliquid acceperat, ut nobilibus ſtipendia faciẽtibus, ob labores, pericula, & rerũ ſuarũ dãna, quæ in bello Saraceno acceperant, aliqua ex parte ſatisfaceret. Filij ſuccedunt, Carolomanus Auſtraſiæ, Pipinus Breuis Franciæ præfecturã obtinet. Aegidius archiepiſcopus Rotomagenſium.*	4702
742	1	CHILDERICVS STVPIDVS XI. REX ANN. IX. — *Gripho hæreditate priuatus, Laudunum arcem belli occupauerat, mox fratribus in fidẽ ſe permittere cogitur.*	4703
743	2		4704
744	3		4705
745	4		4706
746	5	*Carolomanus Roma rediens, obiectis o-*	4707

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
746	5	*mnibus fortunis, in cœnobium ſeceſsit, incluſitq́;, quod in monte Soracte ædificauerat. Sed quia in loco frequenti nimium & cōſpicuo ſitum erat, nempe ad uiam, in montem Caſsinum migrauit, tonſu habituq́; monachi accepto.*	4707
747	6	*Gripho, noua ſemper in fratrem machinatus, quorum exitum nullum reperire*	4708
748	7	*poterat, in tranſitu Alpium à Theodino Tranſiurano nobili occiditur.*	4709
749	8		4710
750	9	*Childericus regno exactus, cogitur ſe monachum profiteri. A Pharamūdo uſque ad Pipinū ſūt anni 331. A Meroueo 302. A Clodoueo Chriſtiano 252.*	4711
751	1	PIPINVS BREVIS XXII. REX ANN. XVIII. *primus ex ſuo genere conſenſu nobilium, fauore & beneficio papæ Romani ungitur. Apud P. Aemyl. reponendum eſt 751. pro 701.*	4712
752	2	*Stephanus papa in Galliam profugus.*	4713
753	3	*Bonifacius Maguntinus pontifex. Pipinus aduerſus Aiſtulfum Longobardorum regem Italiam inuadit.*	4714
754	4		4715
755	5	*Pipinus iterum intrauit in Italiā. Aiſtulfo deuicto, Max. Pontifici Ro. dona dedit, etiam exarchiam Rauennatiū finibus bene maximis: nequis iſtā largitionem à Francis principibus ingrate iniuſtéque auferat, Cōſtantino Imp. adſcribens, quam Pipinus in eccleſiam Romanam cōtulit, inuito & reclamāte Græco*	4716
756	6	*eam quoq; poſſeſsionem iuris Auguſtorū eſſe. Illinc Pipinus primus eccleſiaſticos*	4717

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
		Romanorum ritus, & cantuū carēmonias in Franciam accepit, atque attulit: illudq́; negociū Aegidio fratri (Remigiū quidā uocāt) Rotomagenſiū archiepiſcopo datum. Hæc ex Aemilio & alÿs. Stephanus Pipinum Francorum regem & Ro. Patricium dicit.	
757	7	Rex *Parlamentum in* Francia *inſtituit.*	4718
758	8		4719
759	9		4720
760	10	*Res his ferè annis aduerſus* Vaifarum *in Aquitania geſtæ.*	4721
761	11		4722
762	12		4723
763	13		4724
764	14	*Fabulæ* Roberti *Neuſtriÿ, quē* Diabolum *dicūt, recenſentur his temporibus.*	4725
765	15		4726
766	16		4727
767	17		4728
768	18	*Vaifarus à ſuis occiditur. Rex Pariſÿs obit 8. Calend. Octobris. Alÿ annis 17 regnaſſe ſcribunt, relictis filÿs regibus. Carolo Magno Sueſſionibus, Carolomano Nouioduni.*	4729
769	1	CAROLVS MAGNVS XXIII. REX ANN. XLVI. *Aquitaniam & Vaſconiam recipit.*	4730
770	2		4731
771	3	*Carolomanus rex moritur, cuius uxor Berta cum liberis, comite Audomaro, ad Deſiderium fugit.*	4732
772	4	*Initium belli Saxonici.*	4733
773	5	*Carolus ab Hadriano papa accerſitus, et*	4734

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mũdi
773	5	*in Italiam ingreſſus, cepit deſiderium* Longobardorum *regem*. Romæ *donationem* Pipini *confirmauit, auxitq;. Synodum ſimul conſtituit, ac dignitatem, iusq; eligendi pontificis, & inueſtiturã illam epiſcoporũ, pro remuneratione ab* Adriano *accepit.* Patricius *etiã primùm ab iſto creatus,* Italiæ *regnum per* Francos Mediolani Papiæq; *præfectos tenuit. Seruandum quoque ſtatuit, reuerſus in* Galliam, *in* Mediomatricibus *primùm, atque inde per uniuerſas* Galliæ *eccleſias ritum & conſuetudinem* Rom.	4734
774	6		4735
775	7		4736
776	8		4737
777	9		4738
778	10	Euerſa Pampelone, Ibnabala *regulus* Cæſaraugustæ *reſtituitur.* Hiſpani *Chriſtianiſmum accipere, et uectigal ſoluere coacti.*	4739
779	11		4740
780	12		4741
781	13		4742
782	14		4743
783	15		4744
784	16		4745
785	17		4746
786	18		4747
787	19		4748
788	20		4749
789	21		4750
790	22		4751
791	23	*Bellum* Hunnicum, *quod ante annum octauum finem nõ accepit.* Palmerius.	4752

Anni Chriſti	Anni Regni			Anni Mũdi
		Carolus Magnus ſcholam Pariſiorum inſtituit, opera Alcuini, & Claudij Clementis.		
792	24			4753
793	25			4754
794	26			4755
795	27			4756
796	28			4757
797	29			4758
798	30			4759
799	31			4760
800	32	*Anni Imperij*	*Turpinus Rhemorũ pontifex Romæ natali Chriſti à Leone papa diadema impoſitum accipit.*	4761
801	33	1	CAROLVS MAGNVS IMP AVGVSTVS. *Caroli Magni liberi prouincias acceperũt à patre regendas. Carolus ætate grandior Pannonias, Pipinus Italiæ regnũ, Ludouicus Aquitaniã. Carolus & Nicephorus diui*	4762
802	34	2	*ſerunt imperium, ſicq; inter ipſos conuentum eſt, ut qui in Cæſarum familiã Auguſtorúmque nomen ſuccederent, Imperatores dicerentur, alter quidem Orientis, alter Occidentis.*	4763
803	35	3		4764
804	36	4		4765
805	37	5	*Saxones perpetuò rebellãtes, perpetuóq; uicti, coacti Romanam religionem acceperunt.*	4766

Anni Chriſti	Anni Regni			Anni Mundi
			Belli Saxonici finis.	
806	38	6		4767
807	39	7		4768
808	40	8		4769
809	41	9		4770
810	42	10	*Pipinus* Mediolani, 8. Id. Iul.	4771
811	43	11	*Carolus in* Bauaria, *prid. Non. Decemb. moritur.*	4772
812	44	12		4773
813	45	13	*Bernardū nepotē ex Pipino, Italiæ regē eſſe ſtatuit Auguſtus. Ludouicū filium ſibi cooptat, & Cæſarē creari uult. Quinque concilia pro ſtatu eccleſiaſtico celebrāda iuſsit, Maguntinum, Rhemēſe, Turonenſe, Cauillonēſe, Arelatenſe. Aemylius hoc Arelati habitum ſcribit.*	4774
814	46	14		4775
			Aquiſgrani obijt V. Cal. Feb. *Regni anno* 47. *ætatis* 72.	
815	1	LVDOVIC. PIVS IMP. AVG. XXIIII. REX ANN. XXVI.		4776
816	2	*Vaſcones recepti. Stephanus papa in* Galliam *uenit, coronauitque* Aquiſgrani Ludouicum *Imperatorem.*		4777
817	3	*Reges filios creauit, Lotarium Italiæ, Pipinum Aquitaniæ, Ludouicum Noricorum.*		4778
818	4	*Bernardi Italiæ regis interitus, quod patruo imperatori rebellauiſſet. Vinomarchus qui ſe* Britāniæ *regulum fecerat, oppreſſus eſt.*		4779

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
819	5		4780
820	6		4781
821	7	Imperator Herioldum Daniæ regem reſtituit. Sigibertus anno 816 expulſum eſſe ait, quo alij reſtitutum affirmant.	4782
822	8		4783
823	9	Lotarius patre uiuente rex & Auguſtus à Paſchale papa coronatur. Drogo nothus frater Auguſti epiſcopus Mediomatricum.	4784
824	10		4785
825	11		4786
826	12		4787
827	13		4788
828	14		4789
829	15	Cõiuratio filiorũ & optimatiũ maxime pontificum in Ludouicũ imperatorem.	4790
830	16	Synodum Imperator habuit, in qua uanitates ueſtium, luxusq; gemmarũ, & auri & argenti nimia pompa eccleſiaſticis interdictæ ſunt. Vtinam noſtris temporibus Ludouice uiueres. Iacobus Vuympfelingus. Conſilio etiam Gregorij PP. Imperator ſtatuit ut in Gallia & Germania celebraretur dies feſtus omnium Sanctorum Cal. Nouemb.	4791
831	17		4792
832	18		4793
833	19	Imperator parum prouidus à filijs captus, per ignauiam atque ſocurdiam ab	4794
834	20	imperio præter ſpem depellitur, & in cœnobium detruditur. Eodem anno in imperium reſtituitur: quo facto Lotarius pedem retulit in Italiã. Ludouicus uxorem Auguſtam recepit.	4795

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
835	21		4796
836	22		4797
837	23	*Normani Gallias infeſtant.*	4798
838	24	*Pipinus Pipini F. poſſeſſiones defuncti patris in Aquitania adit, nulla facultate impetrata aut petita ab auo uiro ſanè probiſſimo & indulgentiſſimo.*	4799
839	25	*Ludouicus Lotario data fide ad ſe uenienti reconciliatur, eique dignitatẽ imperij, regníque tribuit coronam. Ludouicus Carolum Caluum filiorum minimum Neuſtriæ regem facit.*	4800
840	26	XII. CAL. IVNII *moritur, 27. Aemyl. In Mediomatricibus ſepultus.*	4801
841	1	CAROL. CALVVS XXV. REX ANN. XXXVIII.	4802
842	2	*Bellum fraternum utriuque atrox & cruentum die reſurrectionis Chriſti ad*	4803
843	3	*Fontoniacum in Altiſsiodorenſibus fœdus his conditionibus initum, ut Carolus Caluus rex eſſet Frãciæ, quæ Britannicum Oceanũ, & Moſam terminos haberet, Ludouicus Germaniæ Hunniæq́;, Lotarius Italiam, & imperium haberet in gentes reliquas, Prouinciam, & eam Galliæ partem, quæ nunc Lotaringia à ſuo rege dicta eſt, olim Auſtraſiæ Mediomatricumq́; regnum. Pipinus & Carolus fratris filij hæreditate paterna fruſtrati, in cœnobium poſtea coniecti.*	4804
844	4	*Carolus Caluus, primus Francici ſanguinis, cui ſeparatim contigit, quod uerè Franciæ regnũ nunc dicitur. Nã Carolus Magnus, & alij qui ætate præceſſerant, Germanicũ quiddã referebant.*	4805

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		Hi tres fratres in colloquiũ Virduni venerunt, & quam diximus hæreditariã diuiſionem ratam habuerunt.	
845	5		4806
846	6	*Normani piratæ ditionẽ Caroli infeſtãt. In Chronico P. C. Phrygio redegit in annos decẽ uniuerſum bellũ, quod Caluus nõ ſatis proſperè cũ Britãnis geſſit.*	4807
847	7		4808
848	8		4809
849	9		4810
850	10		4811
851	11		4812
852	12		4813
853	13	*Normani piratæ magno cũ terrore Nannetes inuadunt, quorum moleſtæ incurſiones in longum tempus tum in Aquitania tum in Gallia durarunt.*	4814
854	14		4815
855	15	*Lotarius ſe monachum profeſſus, filios relinquit.*	4816
856	16	*Ludouicũ imperatorẽ Italiæ, Carolum regem Prouinciæ, Lotarium Lotaringiæ.*	4817
857	17		4818
858	18		4819
859	19		4820
860	20	*Neometricij reguli mors, belli Britannici finis fuit. Heriſpeus filius dux dat ſe in fidem & clientelam regi.*	4821
861	21		4822
862	22		4823
863	23		4824
864	24	*Balduinus primus Flandriæ comes.*	4825
865	25		4826

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mundi
866	26	*Cũ Normanis in eaſdẽ regiones, in quas antè, ĩcurſiones faciẽtibus rex paciſcitur.*	4827
867	27		4828
868	28		4829
869	29		4830
870	30		4831
871	31		4832
872	32		4833
873	33		4834
874	34		4835
875	35	*Robertus comes Andium, & Ranulfus Aquitaniæ dux, in bello aduerſus Normanos cadunt. Salomon Britãnus, Heriſpei F. Francis ſuppetias tulit. Caluus non tanti fecit dubiam uictoriam belli, quanti Normanorum præſentẽ pecuniã: itaq; precio illis poteſtas abeũdi facta eſt.*	4836
876	36	1 | *Carolus Caluus imperator Aug. auri & argenti ui maxima, φιλαυτίᾳ atq; luxuria delectabatur. Corona diademateq; ſerico immodice & ſuperbe uſus eſt. Veſtem præterea Dalmaticã magis quàm reges ſuperiores induebatur, in omne genus luxus paratior, quàm in rebus agendis audacior aut conſtantior.*	4837
877	37	*Quo poteſtatem ſuam in regibus creandis monſtraret, Boſſonem Iudithæ uxoris ſuæ Auguſtæ fratrem, Hemengardæ defuncti Ludouici imperatoris filiæ uirum regem Prouinciæ facit,*	4838
878	38	2 | *Caluus Mantuæ correptus morbo pridie Id. Octobris moritur, accepto ueneno à Sedechia medico ſuo.*	4839
879	1	LVDOVICVS BALBVS IMP. XXVI REX ANN. II.	4840

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		Papa Iohannes in Galliam ſe confert, à quo coronam accipit Balbus Auguſtus.	
880	2	*Compendij obijt Id. April. die ſancto quo ſupplicium paſſus eſt Chriſtus, uxore relicta grauida, quæ Simplicẽ peperit, cui Odo Roberti Andegauen. filius, in ſpem uentris fuit à patre deſignatus tutor. Balduinus Caluus Flandriæ comes.*	4841
881	1	LVDOVICVS ET CAROLOMANVS XXVII. REG. AN. V. *Regnum penè redit ad Germanos. Boſſo tyrannidem occupare parat. Illi duo nothi ex Balbo obtinent, atque initio feliciter rem gerũt aduerſus Normanos &*	4842
882	2	*Danos, qui numeroſo exercitu atque ingentibus animis ſacra prophanaq́; igni ferroq́; in Gallia per totum quinquenniũ crudeliter uaſtabant. Gotthofredus & Sigifredus reges Normanorum.*	4843
883	3	*Normani Treuiros & Mediomatrices occupant.*	4844
884	4	*Ludouicus moritur. Hoc in loco cuiuſdam Ludouici Nihili, hanc appellationem ſortiti, quòd nunquam rem geſſerit, mentionem faciunt hiſtorici, qui hæres & filius Carolomani fuit. Rerum temporiſq́; ob mutationem cõfuſio hoc in loco facit, ut paucis ijs etiã propius intuentibus intellecta ſit hiſtoria. Interpoſita eſt fortaſſe à nonnullis ſimplicitas atque* ἐυήθεια *Caroli Ludouici Balbi Poſthumi, qui poſtea iuſtã adeptus ætatẽ regnabit.*	4845
885	5	*Carolomani interitus.*	4846
886	1	6 CAROLVS CRASSVS IMP. XXVIII. REX AN. V.	4847

Anni Chriſti	Anni Regni	Anni Imperij		Anni Mũdi
886			*Accerſitus imperij ſui anno 6 ob Normanorũ motus & infeſtationes.* Normani Lutetiã *obſident.* Henricus *dux*	4847
887	2	7	*ab illis perimitur in ultionem* Gotthofredi *regis occiſi.*	4848
888	3	8	*Neuſtria* Normanis *ad incolendũ data, ex quo huic no-*	4849
889	4	9	*ſtræ* Normaniæ *nomen eſt.*	4850
890	5	10	*Arnulfus curator datus* Carolo Imperatori *patruo, hoc anno illius nomine ſummam rerum habuit.*	4851
891	1		ODO XXIX. REX ANN. IX. *Arnulfus Auguſtus ſalutatus, regnum etiam occupare ſtudet: ſed* Odo Roberti *Andiũ ducis filius, alienus à genere* Caroli Magni, *tutor regnare iuſſus, quẽ unxit* Valterus *archiepiſcopus* Senonum. Odo Robertum *fratrem comitem* Pariſiorum *eundem* M.Eq. *dicit.* Francis *infeſti eſſe nõ ceſſant* Normani.	4852
892	2		*Francorum proceres* Odonem *uirum ſanè probum timentes, æmulatione partiũ ac decreto facto in* Aquitaniam *regnaturum remittunt, accepto rege ante tempus* Simplice *adoleſcẽtulo, per rerum nouarum ſtudium, & quandam animi leuitatem. Illi autem utrinque inimicitias accendebant, pupillum aduerſus tutorẽ committentes.* Carolus Simplex *annũ agens ætatis duodecimũ, primùm inungitur.* Hic Sigibertus *falſò annum ſupputat* 894. *Prætereundum non eſt* Odonẽ *in* Galliã *attuliſſe nobile illud ſignũ*	4853

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
		innumeris pictū & ſparſum lilÿs, quod ad Caroli Sexti tempora durauit.	
893	3	*Remigius Altiſsiodorenſis.*	4854
894	4		4855
895	5		4856
896	6	*Carolus auxilÿs Arnulfi Aug. contendit cum Odone, ſed fruſtrà.*	4857
897	7		4858
898	8		4859
899	9		4860
900	1	CAROLVS SIMPLEX LVDOVICI BALBI F. 30. REX AN. 27. *Odo circa initium anni 10. quū regnare cœpit, animam agens, coram proceribus pupillo regnum iubet reſtitui, cuius adminiſtrationē ſumpto regis titulo & authoritate antea meritò ob magna rerum negocia acceperat. Simplex autem iuſtus hæres adoleſcentior incautè imperitéque regnat. Illa eſt tamen eius pūſſima & ſanctiſsima cōſtitutio de facultatibus eccleſiaſticis, cuius hodie meminiſſe nos certè conuenit. Quòd à multis annis ſummi proceres profani cœnobiarchias atque maximos prouentus beneficio regum occupabant, iam epiſcoporum iura inuadebāt, Rex coacto concilio ius cauſámque epiſcoporū defendit ac ſtabilÿt, eò ſpectans, ut mox cœnobia in libertatē, quod tunc præſtari difficile erat, uindicaret, atque aſſereret. P. Aemyl. Bellum domeſticū, factionéſque Roberti Othonis fratris pro regno occupādo. Fulco Rhemorum arch. epiſcopus occiditur.*	4861
901	2		4862

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
902	3		4863
903	4		4864
904	5		4865
905	6		4866
906	7		4867
907	8		4868
908	9		4869
909	10		4870
910	11	*Finis belli* Normanici.	4871
911	12		4872
912	13	*Rhollo primus dux* Normaniæ.	4873
913	14		4874
914	15		4875
915	16		4876
916	17	*Simplex uirtute ſuorum Lotaringiā recipit, Acmyl.*	4877
917	18		4878
918	19		4879
919	20	*Tot diſsidia & rerū fluctus ī Gallia extitere à Carolo Balbo ad mortē Caroli Sīplicis, ut uix certò ſciri poſsit quis potiſsimū regnarit.* Arnulfus magnus Flādria comes	4880
920	21		4881
921	22		4882
922	23	*In Sueſsionibus pugna inter* Carolū *Sīplicē, &* Robertū Odonis *fratrē regni æmulū iam coronatū ab* Herueo *Rhemorū pontifice.* Robertus *occiditur. Simplex uictor perinde ac ſi uictus eſſet, animo demiſſo, reddit* Lotaringiā *Germanorū regi, quo maius ab illo auxiliū impetraret, quemadmodū antea cōſtituerat, ſe, Frāciamq;, ut ſe tutū præſtaret aduerſus* Robertum, *illi ſubijcere.* Hebertus *regem captum* Peronæ *in cuſtodia habuit.*	4883

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
923	24		4884
924	25	*Simplex cogitur regnum dare Rhodulpho Burgondioni Ricardi filio.*	4885
925	26		4886
926	27	*Poſt innumeras miſerias Peronæ animam egit.*	4887
927	1	RHODVLPHVS BVRGVNDIO XXXI. REX. ANN. II. *Apud Sueßiões regiā coronā ſuſcepit III. Id. Iul. regnauitq; p duos tātùm annos, ut D. Dionyſij habet Chronica, Sigibertus, Phrygio. Verùm P. Aemylius, R. Gaguinus, & alij multi aſſerūt regnaſſe per XII. ferè annos uſque ad ann. 937.*	4888
928	2		4889
929	1	LVDOVICVS TRANSMARINVS XXXII. REX ANN. XXVII. *Simplicis filius poſt patris aduerſam fortunam ad auunculū Angliæ regem cum matre Oginia profugerat. Lauduni XIII. Cal. Iun. rex ſacratur. De regno eſt inter Ludouicū ex Anglia reuerſum & Rodulphum Burgundionem controuerſia.*	4890
930	2		4891
931	3		4892
932	4		4893
933	5		4894
934	6		4895
935	7		4896
936	8		4987
937	9	*Rodulphus Burgundio XVIII. Cal. Iunij moritur Altißiodori, atque in Senonibus ſepultus. Ludouicus ſolus.*	4898

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
938	10		4899
939	11		4900
940	12		4901
941	13	*Rex aduerſus Othonem Cæſarem Lot.ringiam ingreditur ad Breſacum uſque.*	4902
942	14	*Gerberga uidua Giſleberti ab Othone fratre inter fœdus ineũdũ Ludouico datur in matrimoniũ ex Alſatia decedẽti.*	4903
943	15		4904
944	16		4905
945	17	*Dira fame & cõtentionibus multũ uexatur Gallia. Hugo magnus filius Roberti ad ſueßiones cæſi, à rege deficit, renouatq́; de regni controuerſia bellum.*	4906
946	18		4907
947	19		4908
948	20	*Hugonis Pariſienſis factio & potentia magna regi exhibuerunt negocia. Quidam aiunt regem iſtius opera, ſuorum proditione à Normanis captum, et Laudunum in publicum carcerem ductum atque coniectum.*	4909
949	21	*Otho Impe. multum in Franciam penetrat, ut Hugone & Normanis uictis regem in ſtatum reſtituat.*	4910
950	22	*Hugo Imperatori ad Charum ſe futurũ in eius poteſtate profitetur, metuens eius reditum in Franciam.*	4911
951	23		4912
952	24		4913
953	25		4914
954	26		4615
955	27	*Ludouicus apud Rhemos ſepultus, ubi Lotarius eius F. Id. Nouemb. corona inſignitur.*	4916

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
956	1	LOTARIVS 33. REX AN. 31	4917
957	2	Cal. Iul. Hugo Magnus è uita excedit annoſus multū, in cœnobio D. Dionyſij ſepultus.	4918
958	3	Balduinus Iunior Arnulfi F. Flandriæ Comes, qui patrem morte præuenit.	4919
959	4		4920
960	5		4921
961	6		4922
962	7		4923
963	8		4924
964	9	Arnulfus iunior Arnulfi nepos, Flandriæ Comes.	4925
965	10		4926
966	11		4927
967	12	Inimicitiæ & bellum inter Theobaldū Carnutū Comitem, & Ricardū Norman. Ducem.	4928
968	13		4929
969	14		4930
970	15		4931
971	16		4932
972	17		4933
973	18		4934
974	19		4935
975	20		4936
976	21		4937
977	22	Carolus regis frater dono ab Othone ſecundo Imp. Lotaringæ ducatū accipit. Rex Imperatorē bello adortus penè opprimit. is uiciſsim à Calēd. Octobris ad Calēdas Decemb. regē perſecutus, præter tēpla, rés que ſacras, nihil non funditus euertit Lutetiā uſque: ſed pedem	4938

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
977	22	*cum ſuis referre coactus, eorum plurimos, cum uniuerſis impedimentis amiſit.*	4938
978	23		4939
979	24		4940
980	25	Ad Charum fluuium ab Othone & rege itur in colloquiū: ubi iureiurando ſancitum eſt fœdus.	4941
981	26		4942
982	27		4943
983	28		4944
684	29	Nouo Imperatori rex Lotaringiæ ducatum inuidebat: quem cū inuaſiſſet, pòſt paulò fœdus inierunt.	4945
985	30		4946
986	31	Rex Rhemis obit. Ludouicus eius F. rex generis Caroli Magni, & Francorū poſtremus, per annū & paulo amplius cū regnaſſet, ueneno periȷt, Cōpendijq; ſepultus eſt, ſui tantùm nominis memoriā relinquens. A Faramundo uſque ad Hugonem Capetum anni ſunt 568, à Clodoueo Chriſtiano 487, à Pipino 237.	4947
987	1	LVDOVICVS QVINTVS XXXIIII. REX AN. I.	4948
		Tertium Regum Frāciæ genus, quod uſque ad noſtra tempora regnat.	
988	1	HVGO CAPETVS XXXV, ET PRIMVS GALLVS GALLORVM REX ANN. IX, Pariſiorū Comes ui & militum fauore primùm Nouioduni rex ſalutatus, mox Rhemis conſecratur & inungitur. Dantes poeta Florētinus in ſuo purgatorio ſcribit huius auum paternum lanium fuiſſe. Credibile nō eſt Gallorū tā nobiliā ſtēmata	4949

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		ex tã humili & obſcuro loco duxiſſe ori- ginem. Carolus Lotaringiæ & Braban tiæ Dux patruus Ludouici defuncti, Gal liæ fines ingreſſus ad regnum occupan- dũ, deinde hoſtiũ contemptu negligentior factus, Lauduni ſe cum uxore obſideri paſſus, proditione Aſcellini epiſcopi ab Hugone capitur, & Aurelianum in cu-	
989	2	ſtodiam mittitur. Bellũ quadriennio ge- ſtum eſt. Ideo à nobilibus reiectus Lota-	4950
990	3	ringiæ Dux, quòd nimium Germanis, in quorum iterum manus recidere metue-	4951
991	4	bant, faueret. & ferè fit, ut minus gra- ti ſint principes exteri ac opibus & gra- tia florentes, quàm domeſtici & parum potentes: quod à Germanis diligentiſſi- me obſeruatur, qui è ſuis tantùm ſolent imperatores deligere, libertati à poten- tioribus ac magnanimis metuẽtes, ἀλλὰ	4952
992	5	ταῦτα μὲν παρέργως. Hugo Arnulfum defuncti Lotarij regis fratrẽ illegitimum Rhemorũ archiepiſcopum in familiæ & gentis odiũ mittit Aurelianũ in carcerẽ. Gilbertus Aquitanus Philoſophus, qui poſtea opera imperatoris papatũ eſt ade- ptus, ſubſtituitur. Seuinus (Sergiũ alij uo cant) Senonũ archiepiſcopus unà in car- cere ad triennium aſſeruatur, quòd non approbaſſet hanc iniquam Arnulfi pri- uationem: tandem uterque archiepiſco- pus ſuo gregi reſtitutus eſt à papa Iohãne. Hugo cum annum ſolus regnaſſet, Ro- bertum filium liberalioribus literis inſti- tutum Aureliani coronandum curauit. Nam ipſe neque diademate neque regijs	4953

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mũdi
992	5	*inſignibus unquam, ſed tantum ui & armis uſus eſt. Pater primum geſſit bellum aduerſus obnitẽtem Comitem Flandriæ Arnulfum propinquum antiquo Francorum generi, qui huic omnino regis nouitati contradicebat: à quo Atrebatenſis Comitatus uiribus ablatus, ſed poſtea deprecatore Ricardo Normanorũ duce reſtitutus. itaque inter illos pax cõſtituta.*	4953
993	6		4954
994	7	*Sabaudiæ domus apud Allobregas in Comitatum primùm erigitur.*	4955
995	8		4956
996	9	*Obijt circa initium anni* I X. *ex quo regnare cœperat, in templo D. Dionyſij conditus.*	4957
997	1	ROBERTVS, SOLVS, XXXVI. REX ANN. XXXIIII. *literatus, ſtudioſus, religioſus, pius.*	4958
998	2		4959
999	3		4960
1000	4	*Rex religionis gratia Romam petit.*	4961
1001	5	*Henricus dux Burgundiæ, quòd liberos nullos ſuſcepiſſet, ducatũ ſuum regi teſtamento legat naturæ concedens. quem cum rex poßidere cœpiſſet, cõfeſtim Ro-*	4962
1002	6	*bertofilio tradit, eúmque mittit aduerſus Landricum Niuernen. Comitẽ Burgundionibus acceptißimum: uictus tamen, & redditus ab Altißiodorenſibus. Balduinus Barbatus Flandriæ Comes.*	4963
1003	7	*Seuinus Senonenſis archiepiſcopus obit, cuius archiepiſcopatus ob eligendi contentionem annum uacauit.*	4964
1004	8	*Senonũ urbs ob Comitis Reginaldi ſce-*	4965

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		lus confiſcatur, & regis patrimonio adijcitur.	
1005	9	Gotthofredus Gotthofredi Arduenſis filius poſt Othonis Ducis obitum dono ab Imperatore Lotaringiæ ducatũ accipit.	4966
1006	10	Rex cum Ricardo Normaniæ Duce Valentianas proficiſcitur. ſuppetias laturus Balduino Flandriæ Comiti, quas is contra Henricum Imp. occupauerat. Incredibilis fames & peſtis.	4967
1007	11		4968
1008	12		4969
1009	13		4970
1010	14		4971
1011	15		4972
1012	16		4973
1013	17		4974
1014	18		4975
1015	19		4976
1016	20		4977
1017	21		4978
1018	22		4979
1019	23		4980
1020	24		4981
1021	25		4982
1022	26		4983
1023	27	Rex & Imperator Enoli ſecundũ Charum conueniunt, illicq́; de rebus cum eccleſiaſticis tum regijs uerba conferunt.	4984
1024	28	Rex Hugonem filium Compendij coronandũ curat, qui patrẽ morte præuenit.	4985
1025	29		4986
1026	30		4987
1027	31		4988
1028	32		4989

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mūdi
1029	33		4990
1030	34	*Numerus annorum regni Roberti à Gaguino negligenter obſeruatus, & alijs hiſtoricis: qui ubiq; ferè tempora nullo habito delectu confuderunt. obijt rex Meloduni: cuius cadauer in cœnobiū D. Dionyſij tranſlatum eſt. Henricum filiū Rhemis antè coronandum curauerat, quem teſtamento hæredem relinquit*	4991
1031	1	HENRICVS XXXVII. REX ANN. XXX. *Contendunt Henricus & Robertus fratres ſuper regni ſucceßione. Henrici partes Robertus Normaniæ Dux ſequitur: Odo Campaniæ, & Balduinus Flandriæ Comites, Roberti. Bochetus Gaguinum reprehendens aſſerit Robertum natu minorem, cui nunquam fauit Conſtantia mater, quæ obierit anno quīto regni mariti, alia à rege in eius locum ducta defuncti Comitis Nouioduni filia, quare lapſi omnes eſſent, ſed fortè reprehenſor iſte fallitur.*	4992
1032	2		4993
1033	3	*Incendium patitur Lutetia. Odo & Balduinus ab Henrico victi. Fratres in concordiam ueniunt.*	4994
1034	4	*Rhodulfus Tranſiurenſis Burgūdiæ rex, cum annos 30 (Aemilio teſtante) in Burgundionum ſuorum nutu regnaſſet, regnum Conrado Imperatoris filio dat. Odo Campanus cum regnum illud iure hæreditario ſuum cenſeret, petere cœpit. quod cum negatum eſſet, armis inuaſit. Tunc in duas Burgundia prouincias diuiditur, Ducatum ſcilicet & Comitatū,*	4995

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
		ut pertineret Comitatus ad Imperij ditionem, Ducatus uerò ad regiam. Secundum Burgundionum regnum ad hæc tempora annos plus 130 *durauit, ſub Arnulfo Imperatore inchoatum.*	
1035	5		4996
1036	6	*Odo Bellouacenſis Comes cum Rogerio fratre Sacrocæſarienſi Comite, & epiſcopo Bellouacenſi Comitatum commutat. Rogerius Comitatum Bellouacen. epiſcopatui in perpetuum donauit. Balduinus Inſulanus pius Comes Flandriæ.*	4997
1037	7	*Odo à Gothello Lotaringo duce cæſus, Theobaldum & Stephanum filios hæredes relinquit.*	4998
1038	8		4999
1039	9		5000
1040	10		5001
1041	11		5002
1042	12		5003
1043	13		5004
1044	14	*Gotthofredus Martellus Andium Comes Theobaldũ Carnutũ Comitẽ intercipit.*	5005
1045	15		5006
1046	16		5007
1047	17	*Gulielmus Normanorum Dux ex illegitimo matrimonio procreatus, ſuppetias Henrico rege ferente, ſuos Normanos ſuperat, in officioq́; continet. Qui in Italiã Alpibus ſuperatis profugerant Normani, duce Gulielmo Montrolienſi Comite, deinde uiribus paulatim collectis Roberto Viſcardo Duce in Apulia & Calabria magnas ſibi opes famamq́; pararũt.*	5008
1048	18		5009

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1049	19		5010
1050	20		5011
1051	21	*Berengary hæreſis.*	5012
1052	22		5013
1053	23		3014
1054	24		5015
1055	25		5016
1056	26		5017
1057	27		5018
1058	28	*Alÿ hũc tãtùm regnaſſe annos* XXVII. *aut* XXVIII.*tradunt.*	5019
1059	29		5020
1060	30	*Henricus Philippũ filium regem creandum coronandumq́; Rhemis curat. Circa anni huius finem moriẽs, liberos, Philippum annos ferè* IX. *natum, & Hugonem minorem commendauit fidei Balduini Flãdriæ Comitis. Sepultus in templo D.Dionyſÿ.*	5021
1061	1	PHILIPPVS XXXVIII.REX ANN. XLIX.	5022
1062	2	*Balduinus pius regis tutor ſimulato in Saracenos bello, cum exercitu de induſtria morã trahens in Vaſconia quà iter eſt audaces nobilium animos non ſatis regi audientes repreßit.*	5023
1063	3		5024
1064	4		5025
1065	5		5026
1066	6		5027
1067	7	*Hoc rege è Gallis duæ prodierat nobiliſſimæ familiæ, quæ apud exteros duo potentiſſima regna erexerunt. Gulielmus nothus Heraldo rege cæſo Angliã occupat. Gotthofredus uerò Bullionius terrã*	5028

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		ſanctã & Hieroſolima poſtea obtinebit.	
1068	8	Philippus uxorem ducit Bertã Balduini Comitis Hollandiæ & Friſiæ filiam.	5029
1069	9		5030
1070	10		5031
1071	11	Arnulfus Balduini F. Comes Flandriæ.	5032
1072	12	Robertus Friſius filijs fratris deuictis Flandriam occupat.	5033
1073	13		5034
1074	14	Grandimontenſium monachorum primordia authore Stephano Aruerno.	5035
1075	15		5036
1076	16		5037
1077	17		5038
1078	18	Ordo Canonicorum regularium apud D. Quintinum Bellouacum.	5039
1079	19		5040
1080	20	Gotthofredus Barbatus & Fulco Aſper contendunt ob ſucceßionem auunculi Gotthofredi Martelli Comitis Andegauenſium. Rex ab Aſpero, quò neutri faueret, Vaſtinetum obtinuit. Barbatus à fratre interceptus, & in carcerem perpetuum miſſus.	5041
1081	21		5042
1082	22		5043
1083	23		5044
1084	24	Initium ordinis Cartuſienſiũ authoribus Brunone Aggrippinẽſi ciue ſcholarũ Magiſtro, Rhemorumq; canonico, & Hugone Gratianopolitanorũ epiſcopo.	5045
1085	25		5046
1086	26	Philippus Bertã Balduini Comitis Hollandiæ filiam repudiat, ex qua liberos ſuſceperat, Ludouicum Craſſum, & Cõ	5047

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
1086	26	*ſtantiam: àſcq;illam ablegat* Montroliū *maritimū oppidum: in cuius locum* Bertradam *pellicem à marito* Fulcone *aſpero abductam publicè accipit: cuius cupidineo amore rex adeò occæcatus fuit, ut grauiſsima quæque totius regni ad illius arbitriū & libidinē regerentur.* Adulterij *tempore* Philippum Florū *&* Cæciliam *liberos ſuſcepit*. Nec *poſtea* Bertam *reuocaſſet, niſi ſummi pontifices* Vrbanus *&* Paſchalis *illi aqua & igni interdixiſſent.* Hîc *uariant hiſtorici, quibuſdā aſſerentibus non omnino reſtitutam fuiſſe* Vrbano *ſecundo papa, ſed* Paſchale.	5047
1087	27		5048
1088	28		5049
1089	29		5050
1090	30		5051
1091	31		5052
1092	32		5053
1093	33	*Iuo epiſcopus* Carnutum.	5054
1094	34	Robertus Hieroſolymitanus Comes Flandriæ.	5055
1095	35	Concilium Claromontanū Vrbano *papa: res eccleſiaſticæ reformatæ & cōpoſitæ.*	5056
1096	36	*De expeditione in terrā ſanctā deliberatur aduerſus* Saracenos. Catalogus *eorū qui ex* Gallijs *duces fuere illius belli.* BELLVM SACRVM IN SARACENOS. Petrus Ambianenſis Eremita. Ademarus Aniciensium *epiſcopus.* Gulielmus Arauſienſium *epiſcopus.* Hugo Magnus *regis frater.*	5057

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mũdi
		Gotthofredus Lotaringiæ Dux: Euſtathius, Balduinus, fratres, filij Euſtathij Comitis Bononiæ Belgicæ. Gotthofredus, ut nihil deficeret, in ea expeditione urbem Mediomatricij ciuibus uendidit, ac ducatum Bullionis ſpreto Eburonum epiſcopo. Robertus Normaniæ Dux fratribus, quæ poſsidet, illius expeditionis gratia oppignerat. Robertus Flandrus. Raimundus Toloſas. Stephanus Bleſenſis. Arpinus Comes L X.M. aureorum Bituriges Regi uendit. Bohemundus & Tancredus Itali, & multi alij ex Germania, Italia, Anglia, Scotia, & reliquo orbe Chriſtiano. Conſtabat exercitus circiter D C.M. peditum. Otho pontifex tradit C C C.M. pugnatorum. Galli uno conſenſu ab uniuerſis occiduis nationibus huic bello propter armorum peritiam præficiuntur.	
	I		
1097	37	Robertus è Lotaringia homo nobilis, potens, & literarum peritus, reiectis honoribus & diuitijs Chriſtũ & paupertatẽ ſectans, Præmonſtratenſes inſtituit.	5058
1098	38	Ciſtertiẽſis religionis fũdamẽta iaciũtur.	5059
1099	39	Hieroſolyma 39. die obſidionis Id. Iul. (4. Nonas Aemy.) à Chriſtianis recepta.	5060
1100	40	GOTTHOFREDVS REX terræ ſanctæ. Gotthofredi regis obitus 15. Cal. Auguſti.	5061
1101	41	Balduinus Hieroſolymorum Rex.	5062
1102	42		5063
1103	43		5064
1104	44	Ludouicus Craſſus iuuenis multũ, antequã regia inſignis fieret corona, uiuente	5065

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1104	44	patre & permittente ſeditiones regni re preßit, ius eccleſiæ tutatus eſt aduerſus Bochardum Pariſienſem Montiſmorentiani dominum, Drocum Mõtiacum, Elbonem Roſciacum, Leonetum Magdunenſem, & Matthæum Bellomõtanum.	5065
1105	45		5066
1106	46	Bohemundo, cum in Galliã ueniſſet, Rex Conſtantiam filiam in matrimoniũ dat. Alteram ex Bertrada genitam Cæciliã Tancredo abſenti ſpondet, atque mittit: deinde moriens Tancredus Pontio Tripolitano cõmendat, eiq; in uxorem dat.	5067
1107	47	Cõcilium Tricaßium ſub papa Paſchale auxilium Regis petente aduerſus factionem Imperatoris: atque tum Gregorij papæ inſtitutum & decretũ ſecutus, nuptias ſacerdotibus prohibuit, & ſimoniacis aqua & igni interdixit.	5068
1108	48		5069
1109	49	Meledum Rex decedit 4. Cal. Auguſti. ad Benedicti propter Ligerim ſepultus. Craſſus 3. Nonas Auguſti ſacratus & inunctus.	5070
1110	1	LVDOVICVS CRASSVS 39. REX ANN. 28. Aureliani in æde D. Sanſonis per Gilbertum archiepiſcopum Senonum, Rhemis ſibi id ſacri iuris deberi quanuis contendentibus.	5071
1111	2	Nobiles & principes ab Anglo Rege adiuti in Regem mouent ſeditionem, quem	5072
1112	3	diu multúmque uexarunt: tandem tamen ſuperior euadit. Inter cõiuratos Philippus regis frater nothus erat, qui cõiugẽ habebat filiã domini Mõtis Letherici.	5073

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
		Balduinus Securis Comes Flandriæ.	
1113	4		5074
1114	5		5075
1115	6		5076
1116	7		5077
1117	8		5078
1118	9	Initiū primi belli Anglici, quod ſexcentis fœderibus compoſitū, ſemper renouatur. Gelaſius nouus papa Ro. cui plurimum inimicitiarum erat aduerſus Henricum	5079
1119	10	Imperatorem, in Galliam ſe contulit ſupetias implorans. Concilium Rhemis īdixerat, in itinere moritur, Cluniaci ſepultus. Caliſtus Burgundio pōtifex proximus concilium cōtinuandum curat. Rhemis XVII. Cal. Nouemb. ex cōcilij ſententia Cæſarem hoſtem eccleſiæ pronūciat. Tum ſacerdotes, diaconos & hypodiaconos concubinas habere uetuit: item proſcripſit ab eccleſia, qui pro baptiſmo & ſepultura pecuniam exigerent. Balduinus rex Hieroſolymorum. Craſſus in Normaniā profectus eſt, uoluitq; Gulielmū Roberti defuncti filium in poſſeſſionem mittere. In eo prælio Balduinus Flandriæ Comes uulnere accepto interijt, cui succeſſit Carolus Canuti Danorum regis filius.	5080
1120	11	Henricus Cæſar ab Anglo ſocero impulſus menſe Auguſto Galliā inuadit, Rhemis multum infenſus ob iniuriam in illorum urbe acceptam. timore perculſus, regis potentia cognita domum reuertitur.	5081

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1120	11	paulò poſt in amicitiam re cum papa cõpoſita rediȷt.	5081
1121	12		5082
1122	13		5083
1123	14		5084
1124	15		5085
1125	16		5086
1126	17		5087
1127	18	Carolus Flandriæ Comes Bonus Brugis ante aram Donatiani à coniuratoribus mactatus. VI. Cal. Martiȷ ſacro cinerũ die quò Rex profectus, ſeuerè in parricidas animaduertit. Gulielmum Normanum Flandriæ Comitẽ dedit, quẽ auari-	5088
1128	19	ritia & peruerſitas omnibus inuiſa euertit. Eo in bello cæſo, aliȷſq; in ſententiam adductis quibus aliquid iuris uidebatur in comitatũ, Theodoricus Alſatienſis comitatus nomine regi fidei ſacramentum præſtat. Hieroſolymis trium ordinum D. Iohannis, Hoſpitalariorum, Templariorum, Teutonicorum res præclarè fortitérque geſtæ initio ſuæ originis. Thomas Marlenſis in regios magiſtratus, & eccleſiaſticos uiros rebellis, extra communionem eccleſiæ proſcribitur per legatum papæ in Bellouacenſi concilio,	5089
1129	20	quod Galdericum epiſcopum Laudunenſis crudeli morte affeciſſet: tandem à Rhodulfo Viromanduo cæditur. Craſſus cauſam eccleſiæ defendens in Aruerniam proficiſcitur, ad componendas res inter epiſcopum Claromontanum & Comitem. Gulielmus Aquitaniæ Dux ſua prudentia rem omnem compoſuit.	5090

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mūdi
		Philippus admodū iuuenis in præſentia regum Craſſi patris, & Henrici Angli, diademate decoratur Rhemis X V I I I. *Cal. Maÿ feſto reſurrectionis Chriſti die.*	
1130	21	*Hugo de S. Victore theologus Pariſienſis. Innocentius ob Anacleti Antipapæ potentiam in Galliam fugit, ubi honorificè receptus duo habuit concilia, alterum Rhemis, alterum Claromonte. Quę honoris cauſa inuiſerunt Gallus Aureliani, Anglus Carnuti.*	5091
1131	22	*Fulco Andegauenſis Rex Hieroſoly. Philippus Iunior rex* I I I. *Id. Octob. in Lutetiæ ſuburbÿs delapſus ex equo, quē euerterat ſcrofa, moritur. In æde D. Dionyſÿ ſepultus. Platina & Blondus hoc rege Philippo Innocentiū papam in Galliam ueniſſe intelligunt, aliter aberrant, nec mirum in hiſtoria aliena. Ludouicus Iunior cōcilÿ Rhemēſis tēpore* VIII *Cal. Nouemb. ex patris præſentis ſentē-tia magnificentiſſimè coronatur à papa Innocentio, ut regni conſors eſſet. Paulo pòſt Innocentius à Lotario Romā reducitur imperatoriæ coronationis gratia.*	5092
1132	23		5093
1133	24		5094
1134	25		5095
1135	26		5096
1136	27		5097
1137	28	*Ludouicus Iunior Burdigalæ ducit uxorem Leonoram filiam maiorē hæredem Gulielmi Ducis Aquitaniæ. Craſſus pater ſtatim Pariſÿs moritur Cal. Auguſti. Aemylius habet annū regnī 30. ſed ea*	5098

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
1137	28	*in re lapſum arbitror, ut numerus ab anno 1110. ad 1137 indicio eſt.*	5098
1138	1	LVDOVICVS IVNIOR XL. REX ANN. XLIII. *Annorum Iohãnis à Stampis uel à temporibus error, & falſa ſupputatio uide Aemilium quendam legi qui per ea uixit tempora hiſtoricũ minutiſſima quæque perſequentem, qui tãtum rei miraculum non omiſiſſet ſi quid tale unquã contigiſſet. Galli diſtricti ob bellum Mathildis Auguſtæ, & filij eius Hẽrici Andegauenſis cõtra Stephanum Bleſenſem de regni Angliæ ſucceſſione. tandem in hanc ſententiã Andegauẽſis adductus, ut regno abſtineret uiuẽte Stephano, ſed poſt eius mortem regnaret. Quidam ſe Imperatorem Hẽricũ finxit, qui in cœnobium Cluniacenſe coniectus eſt.*	5099
1139	2		5100
1140	3	*Synodus Frãcica apud Senones aduerſus Petrum Abelardum Britãnum hæreticum.*	5101
1141	4	*Non ſatis conuenit Regi cum papa Ro. qui Petrũ rege inuito ut epiſcopus eſſet, Bituriges miſerat, cui aduerſus regem Theobaldus Bleſenſis fauebat.*	5102
1142	5	*Conſtantia regis ſoror ſpõdetur Euſtathio Stephani regis Angliæ filio. Rhodulphus Viromandus uxore repudiata Petronillam reginæ Leonoræ ſororẽ accipit: quos cũ epiſcopis qui nuptias permiſerãt, Papa excõmunicat, Theobaldo procurãte, cui Craſſus uehemẽter infenſus, culpam omnem in eum transfert.*	5103

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1143	6	Vitriacum quod erat ex ditione Comitis Bleſenſis, à rege impotenti ira dirutum, cuius templum præcipuum cum M.D. utriuſq; ſexus & cuiuſuis ætatis ad aras confugiẽtibus incenſum. Rex ſceleris pœnitentia ductus, D. Bernardi cõſolatione	5104
1144	7	& conſilio ſacrum ſuſcipit gerendum bellum. Tunc Bernardus id unum agebat, ut principes Chriſtianos in hoſtes religionis ad hortaretur, papa etiam cupiente. Balduinus rex Hieroſolymorũ.	5105
1145	8	Rex Vicelsaci crucem accipit, ſacram militiam profeſſus. Eugenius papa in Galliam ſe recipiens, concilium Lutetiæ & Rhemis habet. D.Bernardus in Ger-	5106
1146	9	maniã proficiſcitur cõcionaturus pro bello ſacro: cuius perſuaſu Cõradus Imp. cum magno principũ numero ſacra arma induit, qui Tornacũ à ſummo Põtifice ſedes fit epiſcopalis, cũ antea per annos fere 600 ſub epiſcopatu fuiſſet	5107
1147	10	pridie Non. Feb. feſtinãs antè diſcedit. Rex ducta ſecũ uxore Id. Maij per Germaniam & Hungariam idem ſubſecutus iter, Imperatorem, qui iam cladem in Nouembri acceperat, offendit in Aſia. Nouiodunẽſi. In cõcilio hæreſis damnatur Gilberti Poretani Pictonũ epiſcopi, nulla criminis aut ignominiæ nota ipſi iniuſta, quòd cauſá ſuã ad iudiciũ et arbitriũ concilij & Papæ ſẽper permiſerat.	5108

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1148	11	Ianuario proximo Rex nõ multo meliorem fortunam expertus eſt. Quare hic relicta Antiochia, Conradus uerò ab Auguſto Græcorum rediens contulerunt ſe Hieroſolyma ad regem Balduinum adoleſcentulum. Tunc coniunctis uiribus & copijs Damaſcum oppugnant, ſed diſsidio ac dolo obſidionem relinquere coguntur. Conradus abit ad ſuos. Galli in Syria mala multa patiuntur.	5109
1149	12	Quorum Rex in reditu penè captus, niſi Georgius Rogerij Siculi Regis prætor ſuppetias tuliſſet. In Galliam ergo euadit. Henricus regis frater ad Claranuallem monachus, Bellouacorum epiſcopus.	5110
1150	13	Cum Leonora regina duas filias peperiſſet, Mariam maiorem, Aliſam autem minorẽ poſt reditũ: in cõcilio Baugenciaco à Ludouico repudiatur, qui Cõſtantiã duxit uxorẽ Alphonſi Galecorũ regis filiam, quæ Aureliani Regina coronatur. Iuit etiam in Hiſpaniam religionis cauſa ad D. Iacobum, & ut ſocerum inuiſeret.	5111
1151	14		5112
1152	15	Interim Leonora in regis odium alteri nubit marito, Henrico Andegauenſi regi Angliæ futuro, ad quem Rege Franco inuito ſuam priorẽ attulit dotem Pictones & Aquitaniam. Matrimonium hoc maximi belli Anglici cauſa fuit.	5113
1153	16		5114
1154	17		5115
1155	18		5116
1156	19		5117
1157	20		5118

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1158	21		5119
1159	22	Philippus regis frater archidiaconus epiſcopatus.	5120
1160	23	Pariſienſis electionem Petro Lombardo ceſſit doctiſſ. theologo. Lombardi epiſcopi ſuaſu & authoritate actum eſt & impetratum ut barbæ raderentur. Papa Alexander tertius ab imperatore	5121
1161	24	& antipapa territus in Galliam fugit. habuit in Claromonte conciliũ, deinde Turonibus alterũ. Conſtantia Adelæ iunioris filiæ partu moritur: quæ ſuperuixit. antea oppetijſſe tradit Aemylius, necdũ circũacto altero matrimonij anno, Margarita & Adela filiabus relictis. hic ſequor eius temporis ſcriptorem. Rex tertiã duxit uxorem Adelã Theobaldi Campani filiam, ex qua poſt ſuſcipiet Philippum & Hagnem liberos.	5122
1162	25		5123
1163	26	Margarita Regis filia in matrimonium datur Angli filio qui regno ſuccedet. Poly. Verg. Almericus Rex Hieroſoly.	5124
1164	27	Concilium Turonenſe Alexãdro papa. Acta Papienſis concilij, in quo Victor & Fœdericus præfuerant, damnata. Apud Senones D. Thomas Cãtuarieñſis cũ papa colloquitur, apud quos ultra annum ille degit prius quàm Romam reuerteretur.	5125
1165	28	Natalis Philippi Auguſti X I. Cal. Sept.	5126
1166	29		5127
1167	30		5128
1168	31	Philippus Flandriæ Comes.	5129
1169	32		5130
1170	33		5131

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1171	34	*D. Thomas archiepiſcopus Cantuarienſis annis 7. exul in Gallia, in Angliã reuerſus confeſtim occiditur.* *In ſubſidium Terræ ſanctæ piè & liberèe rogatam pecuniã ab uniuerſa Gallia Stephanus Comes Sacrocæſariẽſis eò iuſſu regis defert.*	5132
1172	35		5133
1173	36	*Balduinus Rex Hieroſolymorum.*	5134
1174	37		5135
1175	38		5136
1176	36		5137
1177	40		5138
1178	41		5139
1179	42	*Hagne regis filia annos VIII. nata ad Emmanuelem Græcorum Imp. mittitur, ut illam Alexis eius filius haberet uxorẽ. Ludouicus ualetudinarius coronandum Rhemis Cal. Nouemb. Philippum filium mittit. Adfuit eius coronationi Hẽricus Rex iunior Anglus, Franci beneficiarius. Primum noui regis edictum fuit aduerſus blaſphemos nomen Chriſti contumelioſe probroſéq; in teſtimonium, & cuiuſuis minutiſsimæ rei aſſertionẽ adducentes, quo cẽſuit in flumen citra mortẽ mergendos. Secundũ fuit aduerſus tibicines, hiſtriones, paraſitos, & id genus uoluptuarios artifices, quibus ĩterdixit aula.*	5140
1180	43	*Philippus Lutetiæ quodam ſabbati die IIII. Cal. Mar. ingreſſus ſynagogã, Iudæos ſpoliat. IIII. Cal. Iuniȷ̃ in aſcenſione Domini Philippus iterum unà cum uxore Eliſa Balduini Annonis filia coronatur. Philippus Eliſæ auunculus Co-*	5141

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
		mes Flandriæ matrimonij author fuit. Filium regem per annum unum uidit pater maximo cum gaudio. Religionis gratia in Angliā ad D. Thomā ſe cōtulerat. Pariſios reuerſus obit III. Calen. Octobris, tranſlatus ad Barbeli, quod cœnobium ordinis Ciſtercienſiū ædificauerat. Adela regina (Aliſam Gaguinus nominat) mauſoleum marito extruxit auro argento & unionibus decoratum.	
1181	1	PHILIPPVS AVGVSTVS A DEO DATVS XLI. SOLVS REX ANN. XLIII. *Per initia multis fuit in hoſtium ſeditionibus tum*	5142
1182	2	*ſuis tum eccleſiæ reprimendis. In Iunio coacti Iudæi regno excedere.*	5143
1183	3		5144
1184	4	*Balduinus puer, rex Hieroſolymorū. Bellum Flandricum.*	5145
1185	5	*Philippus Comes Flādriæ ſic cum rege de Viromanduis paciſci cogitur, ut poſt mortem adijcerentur regis patrimonio. Vido Luſinianus è nobiliſſima Pictonum familia, rex Hieroſolymorum.*	5146
1186	6	*Gotthofredus Dux Britāniæ moritur Lutetiæ relicta uxore Conſtantia grauida, quæ mox Arcturum parit.*	5147
1187	7	*Natalis Ludouici filij Philippi VIII. Id. Septemb. Finis regni Hieroſolymorum. Sancta urbs 89. quàm de Barbaris recepta fuerat anno, VI. Cal. Octob. uictori Saladino reddita eſt, Aemyl.*	5148
1188	8	*Idibus Ianua. Reges Gallus & Anglus in colloquium ueniunt in Vellocaſſibus,*	5149

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1188	8	*ubi de Hieroſolymitana expeditione decernunt. In Martio Rex concilium habet Lutetiæ, cui decima cõceſſa, quæ uulgò Saladinides dictæ fuerunt. Angli ab inſtituta profectione deſciſcũt. Ricardus relicto patre, Gallorum partes ſequitur. Auguſtus Cœnomanos & Turones occupat, cuius rei ira & indignatione rex Angliæ pridie nonas Iulias Chinone decedit. Ricardo Angliæ regi ſalutato Auguſtus captas*	5149
1189	9	*uiuente patre reſtituit urbes, & de profectione inter ſe anteà inſtituta cõueniũt.* X. Calend. Martij Eliſa regina moritur Lutetiæ, in æde Virginis ſepulta.	5150
1190	10	*Adela regis mater Regens Franciæ. Gulielmus Regis auunculus archiepiſcopus Rhemenſis, legatus. Philippus profectioni ſe accingens, illorum fidei filium committit, regnique adminiſtrationem. Hic ſuo tempore plurima in reip. utilitatem prudenter inſtituit. Aediles, quos uulgò Scabinos appellant, Pariſijs creandos curat. Bonam urbis partẽ muris cinxit: plurimas lapidibus uias ſtrauit: commune illud D. Innocentij cœmeterium extruxit. Forum item uenale, Fallas uulgò appellant, Lutetiæ ædificauit. Saltum Vicenarum mœnibus cinxit. Rex in Genuenſi portu mare cõſcẽdit: qui ubi paulũ proceſsiſſet, talis oborta eſt tempeſtas, ut multi ex ſuo comitatu naufragio extincti fuerint. Ricardus Maſsilia uento ſecundo ſoluit. Vterque in Siciliam menſe Auguſto appulere, ubi coacti ſunt hyemare.*	5151

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
		Interreges in hybernis ocioſos, ut aſſolet, ortum eſt diſsidium non mediocre.	
1191	11	Philippus prior præceſsit in Syriam. Ricardus tempeſtatis ui in Cyprum eiectus, tyrannum à quo litoribus arcebatur, & inſulã bello cepit, præſidioq; firmauit, illinc ad Auguſtũ regem profectus Ptolemaida obſidẽtem, quam paucis pòſt diebus coniunctis copijs expugnauerunt. Mauricio Pariſiorũ epiſcopo D. Virginis templum ædificatum. Margarita Flandriæ Comes. Graſſante per exercitum peſte Rex maiori parte ſuarum copiarum, & Odone Burgundiæ Duce prætore relictis, in Galliam Rufino Volta Genuenſi nauarcho comitatus, obiter papam cum inuiſiſſet, circa natalem Chriſti domum reuertit. Ricardus Anglus in Syria manſit.	5152
1192	12	Ricardus Cypri regnum Vidoni Luſiniano uendit, quod ad noſtra ferè tempora ſeruarunt eius poſteri, quoad illic imperitare cœperunt Veneti. Auguſtus Balduinũ Flandrum locis munitis ab eo occupatis repentè deturbat.	5153
1193	13	Antequam è Germania liberari potuiſſet Ricardus, ubi carcere cõtinebatur, Auguſtus Giſortiũ occupat cũ uniuerſa Margaritæ ſororis dote, ab Anglo repudiatæ, quã poſtea Põtiueſi Comiti uxorẽ dedit.	5154
1194	14	Fames.	5155
1195	15	Pacem ineunt Philippus rex, & Balduinus Flandriæ Comes. Comitatus Atrebatium creatio, qui regis filio traditur. Ludouicus primus Atrebatium Comes.	5156

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
1195	15	Rex uxorē ducit Gelbergā Dani regis ſororē, quā intra tertiū menſem repudia-	5156
1196	16	tam, & in Stamparum arcem coniectam aſſeruari iubet: mēſe Iunio ſequēti Agnē Ducis Morauiæ filiam accipit. Iudæi à Philippo in Galliam reuocati. Bellū inter Gallos	5157
1197	17	& Anglos, eorūq;	5158
1198	18	ſocios ac fœdera-	5159
1199	19	tos uariū. Legatus papæ circa D. Michaelis feſtū in Diuionēſi concilio ob ſecūdum regis matrimoniū toti Frāciæ ſacris clàm interdixit. Qua ſentētia pmulgata Rex uehementer iratus, qui concilio interfuerant, perſecutus, eos grauiter ultus eſt.	5160
1200	20	Pax inter Philippum & Iohannem Angliæ regem. Ludouicus regis filius Blancham Adelphonſi regis Caſtulonenſis & ſororis Iohannis filiam uxorem ducit.	5161
1201	21	Alijs deinde legatis papæ ad Sueſſiones concilium habentibus, rex Gelbergā recipit, eodem ſecum equo inſidentē reducit. Octauianus Cardinalis alter legatorum perpetuus in Gallia manſit legatus. Agnes uxor poſterior doloris impatientia & animi indignatione apud Pōtiacum interijt. procurante tamen rege Innocentius papa, quos ex ea liberos ſuſceperat, Philippū qui poſtea Comes Boloniēſis eſt factus, & Mariā quæ Comiti Louaniēſi nupſit, legitimos pnūciauit.	5162
1202	22	Iohannes rex Anglus Arcturū Britāniæ Ducem, fratris filium, cum quo contendebat, & qui iam magnas uires acquiſierat, in Pictonenſi agro opprimit, eūmque	5163

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
1203	23	aliquādiu in cuſtodia aſſeruatū necari iubet. Rex conatur Anglum perſequi, Arcturiq; necem & parricidium ulciſci.	5164
1204	24	Totam Normaniā Auguſtus recepit anno 260 (270 Aemyl.) poſtquā Rholloni data fuerat. Ab uniuerſa quā in Gallia habebat poſſeßione ſua culpa & ignauia Anglus penè depulſus eſt. Galli Græcorū Imperium pridie Id. April. Byzantio recepto, tenēt, à Venetis & quibuſdā aliis ſociis adiuti, quibus impēſas refundunt. Balduinus Flandrenſis imperator Cōſtantinopolitanus Græcorū eccleſiam Romanæ audiētem & concordē reddit.	5165
1205	25	Henricus Balduini frater Græcorum Imp. Auguſtus.	5166
1206	26	Iohanna Comes Flandriæ.	5167
1207	27	D. Dominicus Toloſates & Albios addit hæreticorum confutandorum gratia.	5168
1208	28	Almaricus Carnotenſis hoc tempore uir eruditus, ſed hæreticus, cuius ſequaces Lutetiæ cum eiuſdē oßibus refoßis poſtea ſunt uſti.	5169
1209	29		5170
1210	30	Simo Comes à Monteforti bello aduerſus Albios hæreticos profectus, Biterras, Carcaſſonē & Albios occupat, & quædam alia circùm oppida.	5171
1211	31	Ferdinandus Luſitanus Iohānam Comitem Flandriæ, uxorem duxit.	5172
1212	32	Bellum Flandricum.	5173
1213	33	Albiorum ſtrages, in qua Petrus Tarraconen. rex eorum auxiliarius necatur. Fortunam & uictoriam perſequitur Simo à Monteforti.	5174

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1214	34	Pugna Bouinenſis. . Rex Auguſtus uincit pridie Non.Iun.(aliĳ V I I. Cal. Augu.)Otho fuga ſalutẽ petit. Captiui ducuntur, Ferdinãdus Lutetiam in arcem Luparam recèns ædificatã, Reginaldus Bononienſis Peronam, Saleberienſis Comes Anglus ad Fanum Quintini. Otho, & nonnulli eius ſectatores, impĳ, & eccleſiæ hoſtes à papa iudicati erãt. In acie multum rex periclitatus eſt. reuerſus tẽplũ uictoriæ Virgini matri dicatũ prope Syluanectũ ædificat. Male ut mihi uidetur, Gaguinus hoc prælium anno 1211 factum eſſe ſcribit. Eodem tempore, &, ut quidam tradunt, die, Ludouicus regis filius ad Pictones & Aquitanos miſſus, cum Iohanne rege Anglorum manus cõſerit, cui tam uarĳs modis afflicto Auguſtus dat inducias V. annorum. Petrus Altiſsiodorẽſis Græcorũ Imp. Aug.	5175
1215	35		5176
1216	36	Simo à Monteforti ius ſibi in ducatũ Toloſanum cõcilio Lateranenſi datũ, à rege adiutus perſequitur aduerſus Raimundum Toloſatẽ ex Hiſpania cũ auxiliarĳs militibus reuerſum, & aduerſus Albiox. Ludouicus Philippi F. à primoribus Angliæ in ſpem regni uocatus, iureiurando obſidibúſque acceptis ex portu Itio traĳcit tempore diſsidĳ inter illos & Iohannem Regem, qui interea repẽtè moritur. Angli igitur Henricum defuncti filium,	5177
1217	37	odio in amorem uerſo, Regem ſalutant. Ludouicus autem conuentione facta, pecuniáque accepta, in Galliam ſe recipere	5178

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mũdi
		cogitur anno 1218. *Poly. Verg.*	
1218	38		5179
1219	39		5180
1220	40	Robertus Petri F. *Græcorum Imp. Aug.*	5181
1221	41		5182
1222	42		5183
1223	43	Rex *quartana febre* Medunte *interijt pridie* Id. Iulij *diluculo.* Teſtamento *ingentem pecuniæ ſummã legauit* Iohanni Brenno Hieroſoly. Regi, *qui moribundũ inuiſerat. Itẽ* Tẽplarijs, Hoſpitalarijsq́;, *item egẽtibus, ac ſuum omne ueſtiarium ſacris ædibus.* Corpus *ad* D. Dionyſij *delatum, honorificentiſsimè maximaq́; põpa & frequentia conditum eſt, exequias celebrantibus* Io. Brenno Rege, *legato papæ, & epiſcopis qui* Lutetiam *ad concilium in* Albios *conuenerant.* Ludouicus F. *cum* Blancha *uxore* VIII. Id. Auguſti Rhemis *per* Gulielmum *archiepiſcopum ſacratur atque coronatur.*	5184
1224	1	LVDOVICVS D. LVDOVICI PATER XLII REX ANN. III. Simo à Monteforti Comes in Toloſæ *oppugnatione cæſus. eodem anno idem* Vidoni *filio contigit, cui* Almericus *iunior frater ſucceſsit.* Congreſſus *& amicitia inſtituta inter* Regem *&* Fœdericum Germanorum Imper. Vallicolorij *apud* Ambaros. Matthæus à Monte Morentiano *M. Eq.* Sauarus Malleonenſis *malè ab* Anglis *tractatus, partes ſequitur regias.*	5185
1225	2	Leues *ſiunt excurſiones inter* Gallos *&* Anglos *in* Aquitania.	5186

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1225	2	*Quidam Balduinus commentitius, qui ſe Imperatorem Conſtantinopolitanum finxerat, in Burgundia interceptus, & à Iohãna Flandriæ Comite, quam aiebat filiam, ad patibulum miſſus.*	5186
1226	3	*Almericus Comes F. Simonis à Monteforti M. Eq. Rex menſe Maio aduerſus Albios hæreticos proficiſcitur. Auenionem expugnat, urbíſque muros diruit, redeundo Montiſpenſarij moritur pridie Id. Nouemb. Ludouicus F. annos natus XII. tertio Cal. Decẽb ab epiſcopo Sueſſionenſi ſacram accipit coronam.*	5187
1227	1	DIVVS LVDOVICVS XLIII, REX ANN. XLIIII. *Blancha regis mater Galliæ Regens teſtamento relicta, moderata & ſapiens mulier quæ partim obſcuras partim apertas inimicitias initio regni exortas ſedat, uel ui, uel beneuolentia conciliãs ſibi principes, alióſque qui ſeceſſerant facta in filium coniuratione. Humbertus bello præfectus Regius à Blancha Regente aduerſus Raimũdum Toloſatem miſſus. Die Epiphaniæ feſto Ferdinandus Flandrus numerato redemptionis precio liberatus, & in aulam receptus, ſumma in gratia apud Regentem materteram fuit, ut eſſet contra Philippum Bononienſem coniuratorum principem: à quo Calitiũ & munitum, & muro cinctum eſt. Pacem fecit Blancha cum Campano, morte matris auunculique Nauarrorũ Rege ſalutato. Petrus maledoctus ex uxore Adela Dux Britãniæ, qui cum eſſet aliud*	5188

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
		coniurationis caput, Anglos in Galliam euocauerat, redit in amicitiam Britanniam regis beneficium profeſſus, deprecante potiſſimum fratre maiore Roberto Comite Druidum, qui antè à coniuratione ad partes regias deſciuerat. Quare iſtorum & permultorũ nobilium con-	
1228	2	*iuratio fruſtra fuit. Theobaldus Campanus Nauarræ Rex.*	5189
1229	3	*Balduinus Roberti filius puer Græcorũ Imp. Aug.*	5190
1230	4		5191
1231	5		5192
1232	6	*Schola Pariſiorum à D. Ludouico reſtituitur, quæ propter motus, iniurias & cædes ſcholaſticis illatas dilabebatur. eã autẽ rex Anglus ad ſe pellicere, & Oxonij inſtituere ſtudebat.*	5193
1233	7		5164
1234	8	*Rex ſolus regni adminiſtrationem ſuſcipiens, Margaritam Raimundi Comitis Prouinciæ filiam uxorẽ accipit. Raimundus Maſſiliam redire nolens odio ſuorũ (nam expellere eum conati fuerant, accito iuniore Raimundo Toloſate) apud ſororis uirum Comitem Sabaudiæ reliquam uitã egit. Quatuor eius filiæ ſingulari quadam felicitate Regibus nupſerunt. Maxima natu Regi Gallo, Leonora & Santia uel Cynthia duobus fratribus, Henrico regi Angliæ, & Ricardo German. Imperatori delecto. Sabaudus Beatricem minimam à morte patris Carolo Regis fratri collocat, Toloſate repudiato. Ea Regina erit Siciliæ.*	5105

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1235	9	*Alphonſo regis fratri Pictonum duci Iohanna Raimundi Toloſatis unica filia deſpondetur, ea quidem lege, ut Alphonſus ſolus ſuccederet, uſufructu tantùm ſocero quoad uiueret relicto.*	5196
1236	10	*Robertus regis frater Comes Atrebatiũ. Carolus regis frater Comes Andiũ, Cœnomanorum, & Prouinciæ.*	5197
1237	11	*Expeditio maritima in Aſiam in auxiliũ Chriſtianorũ, quã ſuſceperũt Theobaldus Nauarrorũ rex, Petrus Maledoctus, Almericus à Monteforti, Erix Ambarus &c. Balduinus Conſtantinop. Imp. auxilium petẽs uenit in Galliã. Regis opera ſua ei reddita & in Frãcia & in Flãdria res, comitatusq; Namurcenſis.*	5198
1238	12	*Lutetiæ diſputatum authore Gulielmo epiſcopo de plura ſacerdotia obtinẽtibus: decretum tandem ac conſtitutum fuit, ut nemo niſi uni præeſſet, niſi letali noxa ſe uellet obſtringere. Annales Frãcorum, & aliæ hiſtoriæ.*	5199
1239	13	*Spinea corona, & ſacroſancta Chriſti paßi monumẽta quæ Balduinus Venetis oppignerauerat, à D. Ludouico redempta ſunt: qui apud ſacrum palatij ſacellum quod Lutetiæ erigebat, ea depoſuit, & aſſeruanda commiſit. Ne minimum quidem ſacerdotium & præbendã ædiculæ illius dabat, niſi lectißimis uiris, & probatæ uitæ, & doctrinæ ſingularis. Quid quæſo facturus erat ſi donaret epiſcopatus? Aemil.* *Fœdericus Imperator congreſſus & colloquij ſimulatione Regem circun-*	5200

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1240	14	*uenire nititur : quoſdam etiam Galliæ præſules Romam ad concilium papæ accitos in itinere capit:tandem literis Regis eos reſtituere cogitur.*	5201
1241	15		5202
1242	16	*Hugo Marchiæ Comes cõſilio & ſuperbia uxoris uictus, uoluit ſe profiteri clientem(quod homagium facere dicũt) Alphonſo Comiti Pictonũ. Sed illa Anglum cuius mater erat, in Galliam pertraxit, ubi rebus parum fœliciter geſtis,*	5203
1243	17	*Hugo ſe dare in clientelem, & iuſiurandum præſtare Alphonſo compellitur.*	5204
1244	18		5205
1245	19	*Margarita Flandriæ Comes.* *Innocentius quartus Fœdericum metuens, cum in Galliam fugiſſet, Lugduni*	5206
1246	20	*cõcilium habuit, quem Rex initio inuiſit: Imperatorẽ eccleſiæ hoſtẽ iudicat, imperiumq́; ei abrogat. Ruber pileus & purpura in eo primùm cõcilio Cardinalibus data ſunt. Rex cum Põtifice grauiſsimè ægrotaſſet, morbo liberatus ſacrã militiam profitetur. Cõtrouerſia inter filios de ſucceſsione ſuperſtite Margarita matre Flãdriæ Comite. Rex ſic rem compoſuit, ut Gulielmus, eiúſque fratres Dampetræ filij ex ſecundo matrimonio poſt fatum matris Flandriæ comitatu potirentur, ex primo autem cõnubio nati Annoniam obtinerent.*	5207
1247	21	*Hẽricus dux Brabãtiæ primus, cum antea eius maiores Louanij Comites eſſent.*	5208
1248	22	*D. Ludouicus Blancha matre Galliarũ Regente II. inſtituta, cum fratribus*	5209

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
1248	22	*Ruberto & Carolo & Odone legato papæ ſoluit* Maßilia *(alij, Aquis ſextijs)* VIII. Calend. Septemb. *qui dies eius memoriæ poſtea conſecratus eſt. ad* XI. Calend. Octob. *appulit in* Cyprũ. Mors Raimundi *Toloſatis* Alphonſum *generum remoratur.*	5209
1249	23	*Rex Aegyptum ingreſſus, Damiatã expugnat. Robertus regis frater ultrà progreſſus, in pugna cadit cõtra Aegyptios, uictoria Gallis alioqui prælio duplici, cedente.* Alphonſus appulit Calend. Nouemb. Damiatam. *Morbo ex labore ærumnáq; militari paßim in caſtris graſſante, Rex grauiter laborat. Cladem noſtri feßi uictique malis maximã à Barbaris accipiunt.* Strenui bellatores permulti per illas miſerias deſiderati. Carolus Alphonſusq; capti. Damiata Barbaris reſtituitur cum magna ui pecuniæ induciarum pactione in decem annos facta. Itaque rex liberatus in Syriam cum	5210
1250	24	*paucis militibus reliquis ſe recipit.* Regina Iohannem *infelici cognomine* Triſtennem *patre captiuo peperit. Rex ante reditum* Sidonẽ, Cæſaream, Ioppem *reſtituit. Chriſtianos* Barbarorũ *ſeruos gregatim undiq; cogebat, atque redimebat.*	5211
1251	25	*Paſtores ingens manus perditorũ hominum, qui cum regem captiuum audiuiſſent, arma ceperãt, à* Biturigibus *Aurelianenſibusq; deleti ſunt.*	5212
1252	26	*Blancha* D. Ludouici *mater obit.*	5213
1253	27	*Regis in Galliam reditus.* *Lutetiæ* Robertus *Sorbonam inſtituit*	5214

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mũdi
		atque fundauit collegium Sorbonę.	
1254	28	Rex Carolum fratrem mittit opem laturum Margaritę Flandrę aduerſus eius filios Auenienſes, & Gulielmũ Hollandum Imperatorem delectum.	5215
1255	29	D. Ludouicus hiſtriones, paraſitos, & eiuſmodi homines nequam ab aula exegit. Magiſtratuum ambitum & ſordes coercuit. honorum dignitates illis non erant	5216
1256	30	uenales, neque auſi fuiſſent in toto iuriſdictionis tractu aut fundos emere, aut ſa-	5217
1257	31	cerdotia liberis accipere. Blaſphemis, & in uanum nomen dei aſſumentibus, in	5218
1258	32	fronte cauteriũ inuſſit. Eccleſię permultę & collegia & ſodalitates gloriantur hoc ſe Rege inſtitutas & cõditas. Cœnobium D. Dionyſij ut nunc ſtat & uiſitur, Rex inſtaurauit Matthæo Vindocinenſi antiſtite, ubi ſuperiorũ collecta ſepulchra exornauit. Valetudinariũ proximè ædẽ maximam D. Virginis Lutetię extruxit. Albertus Magnus.	5219
1259	33	Balduinus Auguſtus Græcia pulſus eſt à Palæologo. Tunc Gallorum imperium apud Conſtantinopolim finitur, quod obtinuerant ab urbe capta 55. annis. Thomas Aquinas prædicator.	5220
1260	34	Mendicantium ordines ſuum genus uitę miris laudibus, ac religionis ſanctitate, ſchiſmaticè ac ſeditioſe commendabant. Gulielmus à Fano amoris, Sorbonicus doctor, aliíq; doctrina clari, mendicitatẽ illam in uulgus, ac uotiuam ſine cauſa paupertatem improbant, contendentes ſpeciem prætextum religionis dari inerti	5221

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mũdi
1261	35	& deſidioſæ uitæ, ac mendicationi. Liber eius, qui adhuc extat in bibliotheca Sorbonæ, damnatus eſt.	5222
1262	36	Vrbanus quartus P P. in Tricaßibus natus humili loco. Philippus filius D. Ludouici Claromonte Pentecoſtes die, compoſita de finibus controuerſia, Eliſabetham Iacobi Tarraconenſium regis filiam uxorem accipit.	5223
1263	37		5224
1264	38	Carolus regis frater Comes Prouinciæ & eius uxor cum Maßilia ſoluiſſent, tri-	5225
1265	39	ginta triremibus Romam appulſi, Siciliæ & Hieroſolymorum reges ſalutantur, papæ beneficiarij ac tributarij. Ad Beneuētum Manfredum Romanæ eccleſiæ hoſtem iudicatū Carolus uicit, occiditq́;, & in poſſeßionem regnorum iuit.	5226
1266	40	Carolus Siciliæ rex, uicarius imperij nomine papæ.	5227
1267	41	Philippus Pulcher naſcitur, filius Philippi. Pugna ad lacum Fucinum inter Carolum & Conradum Sueuum.	5228
1268	42	D. Ludouicus cum iam ſtatuiſſet in Aſiā aut Africam traijcere, celebre illud &	5229
1269	43	memorabile fœdus cū Angliæ rege Henrico præſente frequentißimo utrinque nobilium conuentu Lutetiæ percuſſum eſt. Normani, Cœnomani, Andes, Turones, Pictones regi Gallo ceſſerunt, Anglus uerò magnam uim pecuniæ haberet, & ulteriorem Aquitaniam, & ex citeriore uſque ad Carantonum cum finibus Agenenſium, Cadurcorum, Lemouicum, de quibus tamen Gallo Anglus ius cliente-	5230

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mũdi
		lare deberet, ac ſuperiorem agnoſceret, renuncians ius omne quod in Galliæ regnum ſibi uendicare poſſet. Henricus in Orientem expeditionẽ *ſuſciperet,* D. Ludouicus Thunetem. Polydorus Vergilius, *& quidam alij hanc pacem factam fuiſſe tradunt anno* 1258. *Ludouicus* D. *Ludouici filius moritur.*	
1270	44	D. *Ludouicus cum tribus filijs Calend. Mart. ſoluit* Maſſilia *(gallicæ hiſtoriæ tradunt, ab* Aquis Sextijs*) in* Africam *traiecturus, relicta regni adminiſtratione* Simoni Neellæ, *&* Matthæo Vindocinenſi *antiſtiti* D. Dionyſij. *Sæua tempeſtate in mari iactatus.* Carthago *expugnata.* Thunetis *obſeſſa. Peſtilentia in caſtris.* Iohannes Triſtennis *regis* F. *prior decedit: quem ex profluuio ad* 8. Cal. Septẽb. *pater* Rex *ſanctus morte ſequitur.* Carolus *frater* Siciliæ *rex ſtatim interuenit.* Henricus *quoque* Ricardi Angli *Cæſaris filius* Cornubiæ *Comes.* Philippus D. Ludo. F. Rex *in caſtris ſalutatus, poſt datas leges* Barbaris, *& tributum impoſitum ut quotãnis* Carolo *regi* CCCC. M. *aureorum penderent, cum eo è* Sicilia *in* Galliam *redit.* In *mari peſte & tempeſtate afflictati.* In *itinere moriuntur* Drepani Theobaldus *rex* Nauarræ, *& ſtatim uxor eius grauida* Iſabella *filia* D. Regis. *Obit & noua regina* Eliſabetha Philippi. Aemyl. *qui aberrat,* Gulielmi Dampetræ *Comitis* Flandriæ *interitum hîc adnotans, multò antè ob domeſticas diſcordias interfecti. ſed* Vido	5231

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mūdi
1270	44	*Dampetra eius frater* D. *Ludouicum in hanc expeditionem ſecutus eſt.*	5231
1271	1	PHIPIPPVS D. LVDOVICI FILIVS XLIIII. REX. AN. XV. *Funere patris, eorúmque qui in expeditione obierāt, celebrato apud* D. *Dionyſium, rex inungitur* Rhemis *ab epiſcopo* Sueßionum 3. *Calend. Septemb.* Quidā *hunc* Audacem *cognominiāt, ſed ea fuit animi & morum lenitate, ut nō meritò potuerit appellari* Audax. *Philippus uerò* Burgundiæ *dux* Audax *uocabitur.* Hēricus Theobaldo *in regnū* Nauarræ *ſucceßit, uxore ducta* Roberti Atrebatiū	5232
1272	2	*comitis fratris* D. *Ludouici filia: unde procreata eſt* Iohāna *unica.* Nuptiæ *quoque* Petri *Comitis* Alenconij *fratris regis cum* Iohanna Iohannis *Bleſenſis filia.*	5233
1273	3	*Bellum* Fluſſatium. Raimundus *Bernardus* Fluſſatium *comes, cum annum captiuus fuiſſet, reſtituitur.* Cōcilium *Lugdunenſe* Gregorio X. P P. *pro terra ſancta recuperāda, & aduer-*	5234
1274	4	*ſus* Græcos *de ſancto ſpiritu.* Euſtathius Bonauentura *à* Balneo *regio, ordinis minorū antiſtes ibi factus eſt* Cardinalis. *Rex primùm inuiſit papam.* *Errat* Aemylius, *annū* 1284 *pro* 1274 *accipiens.* Bellum *Hiſpanicum* Caſtulonenſe *pro ſororis* Blanchæ *filijs* Ferrando & Alphonſo *pupillis,* Ferrando *Caſtulonenſe patre mortuo.* Iohanna Nauarra *orba in* Galliam *adducitur patre* Henrico Pōpellone *defuncto.* Euſtathius Bellomarchus *reginæ in-*	5235

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		fantis nomine iuſiurandum, & à populis, & à ciuitatibus accipit, auxilium ferente Roberto Atrebate pupillæ auunculo præfecto, qui à rege iuſſus eſt illuc diuertere relicta expeditione Caſtulonẽſi. Rex Mariam Ericis Brabantini filiã ducit, quæ in ſacro palatij ſacello Lutetiæ coronatur 10. Calend. Iulij.	
1275	5	Ludouicus filiorum regis maximus obit: quem ueneno ſublatum eſſe ſuſpicio fuit. Quare ut res certò cognoſceretur, præſules aliquot, (ſic uides epiſcoporum obſequia aliquando honeſta & liberalia fuiſſe) Niuellam miſsi ſunt ſciſcitaturi Beguinam ſortilegam.	5236
1276	6	Brochius cubicularius fiſci præfectus res maximas regni adminiſtrãs, magna procerum omnium lætitia Pariſijs reſte dedit ſuppliciũ. Petrus illi ex uxore affinis Bellouacorũ epiſcopus ad papã profugit. Reges, Frãcus Baionã, Caſtulonẽſis Marſanũ petiere, ſed inde re infecta diſceſſũ.	5237
1277	7		5238
1278	8	Iacobus Meyerus hucuſque Chronicon Flandriæ ſcripſit.	5239
1279	9		5240
1280	10		5241
1281	11	Siculus Veſper die Paſchæ propter Gallorum libidinem, & militarẽ inſolentiam. Siculi à Carolo deficiunt, ingenti cæde facta coniurationis principe Iohanne à Prochyta & Petrum Tarraconẽſem recipiunt. Petrus Alenconius regis frater, cum magnis copijs, multisq; principibus & nobilibus in Italiam tranſcendit la-	5242

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
1281	11	*turus Carolo ſuppetias,ſed in Apulia naturæ conceſſit.* *Bellum Tarraconenſe, ubi primùm imperio papæ aduerſus Chriſtianos Hiſpanos,perinde atque antea aduerſus Saracenos crucis inſigne acceptum.*	5242
1282	12		5243
1283	13	*Papa Petrum Tarraconenſem proſcribit, & hoſtem eccleſiæ iudicat,eiúſque regnũ dat Carolo Valeſij Comiti regis Franci ex ſorore Petri filio.*	5244
1284	14	*Nuptiæ & conſecratio Philippi Pulchri, & Iohannæ Reginæ Nauarræ 18.Cal.*	5245
1285	15	*Septemb. VIII. Id. Ianua. obitus Caroli regis. Carolus Claudus eius filius captiuus erat. Robertus Atrebas præfectus, regis & papæ mandato, ut quæ patrui mortui eſſent in Italia tueretur, interim dum hæres cuſtodia liberaretur. Pridie Id. Maias rex comitatus regibus Philippo filio Nauarrorum, & Iacobo Balearium, in Ruſcinonis comitatum uenit aduerſus Petrum Tarraconenſem. Genua Ruſcinonis expugnata & diruta. XIX. Calend. Septemb. leui prælio arte & dolo Rodulphi M.Eq. commiſſo, Petrus rex Tarraconen. ita uulneratus, ut inde obierit. Rex Philippus rediens in magno diſcrimine, ex morbo Perpeniani deceſſit menſe Octob. Gerunda quam receperamus, defecit.*	5246
1286	1	PHILIPPVS PVLCHER XLV. FRANCIAE REX ET NAVARRAE ANN. XXVIII, *Rhemis 8 Idus Ianua. conſecratur.*	5247

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		Palatiũ in inſula quã Sequana Lutetiæ facit, à Philippo extructũ magnificẽtiſſimè. Huic negocio præfuit Engerranus Marinius, regis conſiliarius, & fiſci præfectus. In eo palatio forũ eſt, quod Parlamentũ uocãt: ubi certæ ſedes ſummis iudicijs datæ ac conſtitutæ ſunt. Illic etiam ratiociniorum, aliorúmque plurium iudiciorum ſubſellia. Ad hæc regia principis. Guaguinus ſcribit ibi Parlamentum conſtitiſſe ordinarium Hutino rege. Hoc rege Gymnaſium Nauarræ Lutetiæ inſtitutũ ac fundatũ à regina Iohanna.	
1287	2		5248
1288	3	Carolus Rex Apuliæ (quem pro Claudo nonnulli cunctatorem uocãt, inquit Aemyl.) ex Hiſpania in Franciã pace facta redijt, atque inde in Italiã cum egregio comitatu trãſcendit, ubi Guelforum partes contra Gibellinos defendit. Die Pen-	5249
1289	4	tecostes a Nicolao papa Romæ Apuliæ Rex & Siciliæ conſecratur. Induciæ in quinquennium renouatæ inter Iacobũ Tarraconenſem, & Carolum	5250
1290	5	Claudum. Robertus Atrebas indignatione redit in Galliam. Carolus Valeſius Claudi filiam cum Andium comitatu pro dote, uxorem acceperat. Deinde pace qua Bonifacius octauus in concordiam rediget, ut iuri quod in Tarraconiam ſibi uendicabat, renunciaret, Cœnomanorum comitatus illi accedet.	5251
1291	6	Aemylius hîc ſtatuit finem belli ſacri in Oriente Ptolemaide à Sultano deleta. 4. Non. Octob. natalis Ludouici Hutini.	5252

Anni Chriſti	*Anni Regni*		*Anni Mūdi*
1292	7	*Secundum bellum Anglicum.*	5253
1293	8	*Angli Normaniam & Aquitaniam inuadunt. Arnulfus* Neella M. Eq. *prior diſcedens, ſubſecutus deinde Carolus regis frater Valeſij comes eos grauiter cædunt, Adulfo Germanorum imperatore pecunia magna ui ad bellum nobis inferendum pertracto. Eduardus Anglus parans expeditionem, ſimiliter Ericem*	5254
1294	9	*Ambarum & Vidonem Flādrum ſocios adſciuerat.* Vido *à rege* Gallo *pfugit, hoſtis infenſiſſimus, à quo in aula ſimul cū filia dolo retentus erat: quæ licet honorificè habita & tractata, ibi tamē fato ceſſit.* Iohānes Scotiæ *rex natus* Haricuriæ *in* Gallia, *eiuſdem princeps, ſemper regis partes tuetur: ſed pòſt paulo ita uexatur, ut in hoſtis Angli manus, cauſam regis defendens, uenerit.* Polydorus Verg.	5255
1295	10	Aegidius Romanus *theologus archiepiſcopus* Biturigum. Bellum Flandricū Angli *gratia. pugnatum ad* Furnas, *captis* Hilermo Iuliacēſi, *&* Erice Bellomontano, Anglus *&* Comes *ſe recipiunt ad ſuos.* Claudus Rex *ex* Italia *cum ueniſſet, inter* Philippū *&* Eduardū *inducias in biennīū compoſuit.*	5256
1296	11	*Quinquageſimæ & centeſimæ uectigal negociatoribus impoſitum, quæ* Malateſta *uulgò appellata eſt.*	5257
1297	12		5258
1298	13	D. Ludouicus Franciæ *Rex à* Bonifacio *in ſanctorum numerum relatus.* Philippus *&* Eduardus *aduerſus* Adulfum *omnibus inuiſum ob aſtutias &*	5259

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mũdi
1299	14	ſcelera coierunt, armántque in illum Albertum Auſtriæ ducem Imperatorẽ delectũ, à quo fuit in prælio cæſus. Eduardo regi Pulcher Margaritam ſororem locauit, uniuerſámque Aquitaniam reddidit. Poly. Verg Blancham minorem Fœdericus Alberti Cæſaris filius duxit. Vniuerſam Flandriam rex opera Caroli Valeſij ſubigit. Vido comes cum liberis Roberto & Hilermo Lutetiam captiuus adducitur. Rex à Flandris magnificè receptus eſt, quorum plebs animo confeſtim mutato concitata, armis ducibúſque aſſumptis Petro Luſco textore, & Bridano lanio, apud Brugas uim conantur inferre Iacobo comiti Fani Pauli regio prætori. Philippus Vidonis comitis F. Carolo rege, cui in Italia ſtipendia faciebat, relicto, redijt patriæ ſuppetias laturus. Eduardus Rex Anglus, cum Flãdros ſeruare cuperet, callidè quibuſdam diſperſis rumoribus regem à bello abſtrahit, ad quod gerendum rebus omnibus inſtructiſſimis ipſe pergebat.	5260
1300	15	Carolus Valeſius alia uxore ducta, Catharina Balduini iunioris Auguſti ex Philippo filio nepte, Romam ad Bonifacium Iubilæi ergò peregrinatur	5261
1301	16	Carolus Valeſius à Bonifacio patrimonij D. Petri præfectus eligitur. Ludouicus regis frater Eburouicũ comes.	5262
1302	17	Odium & inimicitiæ Bonifacij papæ in Philippum Pulchrum. Mira hominis impudentia fuit, qui regnum Galliæ, pontificia maieſtatis beneficium aſſerere auſus	5263

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1303	17	*eſt. Verùm multo ſtolidiores eſſe puto, qui diſceptant an tantùm liceat pontifici. Tũc noſtræ demum* Franciæ *ſacris interdixit.* Epiſcopi Regis *partes ſecuti ſunt.* Pugna Curtracenſis. Flandri *menſe Iulio uictoriam de nobis inſignem reportarunt.* Robertus Atrebas, Reginaldus Nella, Iacobus Comes ſani Pauli, *& plerique alij illuſtres illic cæſi.* Atrebatium *comitatum* Othoni Burgundiæ Comiti, *qui* Mathildem *defuncti* Roberti *filiam in uxorem duxerat, rex dono dat, nulla* Roberti *nepotis ex philippo filio ante* Robertum *patrem mortuo, ratione habita.* Iſabella *regis filia iunior* Eduardo Anglo *nubit.*	5263
1303	18	Vido Comes Flandriæ *cum filio* Hilermo *regi fide data, in patriam ad tumultus ſedandos proficiſcitur: qui ubi nihil promouiſſet, ad regem redijt, obijtq́; Compendij* 8. Calend. Mart. Morte Vidonis Marchiæ *regi obuenit* Engoliſmenſium *comitatus.* Gaguinus. Bonifacius P P. *ab hoſte* Sara Columna *interceptus,* Anagniaq́; *aſſeruatus in domo paterna, poſt diem* 35 *ex quo liberatus erat, ob animi ægritudinem indignationémque rabie correptus interijt.*	5264
1304	19	Ad ſanum Odemari X V. M. Flandrorum, *ad* Ariam D C C C, *ad* Tornacum D. *cæſi.* Rex *ualde periclitatus eſt in cõflictu ad montem* Populeti, *in quo,* Hilermo Vidonis *nepote cum ſex millibus hoſtium cæſo, uicit,* M. D. *è ſuorum numero amiſſis. Certis conditionibus* Ro-	5265

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
		bertum Vidonis F. Maximum, & comitatus Flādriæ hæredem Flandris reddit. Regnum & rex ipſe à Benedicto pontifice abſoluitur. Rex iſte grauis decumarum exactor extitit, cuius tempore pecunia rara, & moneta parum proba.	
1305	20	Lugduni cum Clemens quintus Lemouix, antea Bertrandus dictus, Burdigalæ archiepiſcopus, PP. coronatur. Gallus, Anglus, Tarraconenſis, reges conueniūt. Nobiles aliquot in turba eliſi, Papa per uias incedens ex equo deiectus, Rex Gallus maceriæ antiquæ & multitudine ſpectantium grauatæ ruina penè opprimitur: qua circunuentus Iohannes Dux Britanniæ necatur. Huic Arcturus F. ſucceſſit.	5266
1306	21	Sedes papalis Roma Auenionem tranſlata, ubi annos 70 conſtitit. Tres cardinales miſſi, qui Romæ & in Italia res gererent. Iudæi à rege ſpoliati, & è Gallia pulſi.	5267
1307	22	Ludouicus Hutinus morte matris Iohānæ reginæ Nauarræ rex coronatur Pōpelone. Valterus Caſtellioneus M. Eq.. Per hæc tēpora Templarij ubique	5268
1308	23	puniuntur. interea Rex bonā partem redditus illorum accipit, papa	5269
1309	24	conſentiente. Robertus Caroli Claudi F. Prouinciæ Comes, Auenione rex Apuliæ à papa coronatur, quo iure pater eius regnum obtinuerat, & in Italiā præmiſſus, ut Herici Imp. eò proficiſcentis conatus frangeret. Turcis expulſis D. Iohannis Hoſpitalarij	5270

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1309	24	Rhodum capiunt, qui ob ipſum poſtea uocari cœperunt Equites Rhodij.	5270
1310	25		5271
1311	26	Viennenſe concilium, in quo de Templarijs, & Terræ ſanctæ recuperatione actũ eſt. Templariorum nomen papa abolet, quorum reditus D. Iohannis hoſpitalarijs conceduntur. Pontifex dimiſſo concilio Burdigalam pergens moritur.	5272
1312	27	Aureliani ſchol.æ à rege, & hoc papa inſtituta fuit. Bellum in Robertum Flandriæ Comitem paratur. Engerrani tamẽ Marinij opera res omnis inter regem & comitem componitur: qui cum ſatis magnam comparaſſet inuidiam in colligenda ad id bellum pecunia, maiorem etiam tum ſibi conflauit ob exercitus miſſionẽ. Argentum ſignatum improbè. populi Pariſienſis tumultus obortus irruentis in ædes Stephani Barbatuli, pecuniæ cudendæ magiſtri. Rex etiam ipſe ex Flandria reuerſus Lutetiã, ob id periclitatur. Hutinus Petri Lugdunenſis archiepiſcopi conatus repreſſit, auſi regiam occupare iuriſdictionem.	5273
1313	28	Nurus regiæ, Margarita Ludouici Hutini regis Nauarræ, Blancha Caroli, apud Malirubi monacharum cœnobiũ deprehenſæ ſunt in adulterio, & conuictæ die Martis à reſurrectione Chriſti grauiter ſupplicium de Philippo & Valtero Danoyſijs earum amatoribus ſumptum. Iohanna Philippi abſoluitur. Ludouicus, Margarita miſerè defuncta, è qua Iohannam filiam ſuſceperat, Clemẽtiam	5274

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		regis Hũgariæ filiam ducit. Carolus ſua Blanchæ libellum dat repudij papa authore, & Iohãnam filiã Comitis Eburouicum uxorem accipit. 3. *Calend.* Decembris ad Fontem *Blaudi locum natiuitatis decedit, in æde* D. *Dionyſij ſepultus.* Ludouicus *Hutinus* F. *poſt patris mortem ſeſquiãnum ferè regnauit.*	
1314	1	LVDOVICVS HVTINVS XLVI. FRANCIAE REX ET NAVARRAE SOLVS AN. *ferè* II. *Hutinus tumultuoſus & perturbator. Engerranus Marinius, Longæuillæ Comes, magna cum authoritate fiſci ſummus præfectus, opera & factione Caroli Valeſij capitalis inimici, quia mentiri eũ per iurgium ille dixiſſet, Iohãne Annæ liaccuſatore, peculatus reus, furca ſuſpẽditur pridie* Cal. Maij. *Pauiotus Magus, cuius arte Engerrani uxor, ut ferebatur, in regis perniciem uti ſtatuerat, ſtrangulatur. Simul quadã clauda mulier comburitur. Engerrani ſtatuæ è ſummis palatij gradibus deiecta. Ex eo Valeſius ſemper ualetudinarius, numinis, ut aiebant, uindicta, ipſemet mortuum uehementer deſiderauit.* Rex in Galliam Iudæos reuocat.	5275
1315	2	*Opera Hutini creatus papa Iohãnes* 22. *qui ditior pontifex, quàm ſapientior, diu uicturus eſt. Parlamentum in palatio Pariſienſi ſtatarium & ordinarium conſtituitur.* Rex *moritur Nonis* Iun. *ad Vicengrũ ſaltum, Clementia uxore grauida relicta. Bello Flandrico nondum*	5276

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1315	2	*confecto, pax Lutetiæ in palatio hoc interregno facta per Philippum Longum Galliæ rectorem, & ſanctius concilium Cal.Septemb. Menſe Nouembri regina Iohãnem peperit, qui per 8 tantùm dies uixit, quare nullo numero habetur.*	5276
1316	1	PHILIPPVS LONGVS XLVII. FRANCIAE REX ET NAVARRAE ANN. V. *Odo Burgũdiæ Dux, Iohanne filiæ ſororis & defuncti Regis Ludouici regnũ deberi cõtendebat: cui ſatisfecit Lõgus, filia in uxorem data cũ Burgũdionũ Comitatu.* *Ludouicus regis F. Pariſÿs moritur.*	5277
1317	2	*Pace cũ Comite Flandriæ cõfirmata, Ludouicus Niuernenſium comes, ex filio eius nepos, Margaritam Regis filiam in matrimonium ducit. Maria tertia Regis filia Delphino Viennenſi nupſit.*	5278
1318	3	*Rex iſte neq; ab eccleſia, neq; à po-*	5279
1319	4	*pulo, quæ petebat tributa & uectigalia impetrare potuit. Iohannes à Poliaco*	5280
1320	5	*Theologus, cogente Papa à ſententia deductus eſt, & iuſſus palinodiam canere. Aſſerebat enim fratribus mendicantibus cõfitẽdũ nõ eſſe de peccatis: quod ſi quis hoc feciſſet, ad paſtorẽ & curionẽ redeundũ.* *Puteos Elephantiaci à Iudæis perſuaſi ueneno inficiunt: quæ res graſſantis extitit cauſa peſtis. ſed utrique miſerè dato ſupplicio perierunt.* *Rex cõſtituerat, ut ubiq; põderis, menſuræ, & pecuniæ ratio eadem eſſet: ſed morte præuentus efficere non potuit.* *IIII. Non. Ianuar. Lõgus obit, in æde*	5281

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		Dionyſij conditus. ei frater ſuccedit, IX. Calend. Martij Rhemis ſacratus.	
1321	1	CAROLVS PVLCHER XLVIII. FRANCIAE REX ET NAVARRAE ANN. VII.	5282
1322	2		5283
1323	3	Iohannes Inſulanus Non. Maij Lutetiæ ad patibulum ducitur. Falſum eſt uitricum fuiſſe Iohannis Papæ. Aemylius. Scelerum ſeuerus animaduerſor, iuſtitiæ & æquitatis cultor Pulcher fuit. Fraterculorum hæreſim Iohannes Papa damnat. Carolus Valeſius Aquitaniam in-	5284
1324	4	greſſus Hugonem Penſacenſem & Anglos fugat. Iſabella Regina	5185
1325	5	Angliæ in Galliã p̄ficiſcitur ad Regem fratrẽ. pòſt in Angliam cum potenti & copioſo comitatu reuerſa maritum Eduardum expellit, ut filius iuuenis Eduardus tertius re- Carolus Valeſius morbo nunquã ſe remittente, Engerani corpus in gratiam conſanguineorum à Rege poſtulat, eiq; ſumptuoſas exquias faciendas curat. Menſe Decembri ſequente circa decimũ-	5286
1326	6	ſeptimum Calen. Ianuar. moritur. gno potiretur. Regũ hic primus eſt, qui papæ decumas permiſit, ut quæſtus particeps fieret. has autem iſte colligebat ut bellũ moueret in Ludouicũ Bauarũ optimũ imperatorem, quẽ hoſtem ſcilicet eccleſiæ iudicauerat.	5287

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
1326	6	*Nicolaus de Lyra Theologus Frãciſcanus, uir doctus in lingua Hebræa.*	5287
1327	7	*Moritur Rex ad ſaltum Vicenarum Calend. Feb. ſepultus in æde D. Dionyſij, relicta uxore grauida.* *Interim controuerſia inter Eduardum Angliæ Regem, & Philippũ Valeſium, uter regni rector aut ſucceſſor eſſe debeat. Robertus Atrebas lege Salica cauſam Valeſij modis omnibus tuetur. Regina Calẽd. April. Blancham peperit filiã poſthumã, quã Valeſius Rex poſtea Philippo minori filio Aurelianenſiũ duci elocaturus eſt. Itaque Philippus Valeſius trium ſuperiorum regum patruelis id temporis rector, Rhemis Rex inungitur die feſto ſanctæ Trinitati, per Gulielmum archiepiſcopum.*	5288
1328	1	PHILIPPVS VALESIVS XLIX. REX ANN. XXII. *Caroli Valeſij. F.* *Ludouicus Flandriæ Comes 10. Cal. Septemb. reſtituitur.* *Flandri profligantur, cæſo in conflictu Collino Annecino plebis altero ductore. Caſletũ captum, ſpoliatũ & incẽſum. A duce Brabãtino redditus Hilermus Canutus alter plebis ductor regijs repetẽtibus, de quo Lutetiæ ſuppliciũ ſumptũ eſt.* *Valterus à Creceio Caſtellionis dominus, M. Eq.*	5289
1329	2	*Iohannes Papa contentionibus quæ illi erant cum Petro Reatino antipapa, & cum imperatore, totum regnum cõmouet & perturbat.*	5290

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		Ad Ambianos regum Franci, Angli, Bohemi, & Balearici conuentus. Anglus clientem ſe profeſſus eſt, atque in uerba Valeſij iurauit, repetens res in Aquitania ſibi ablatas bello Penſacenſi. Valeſius ſacra arma induit aduerſus infideles. Iohannes Bohemiæ rex cum filio Carolo poſtquam in Franciam uenerat, Bonam filiam Iohanni regis filio natu maiori & Normaniæ Duci nuptum dedit. Ludouicus Clarimontis & Marchiæ Comes, primus Borbonij Dux. Petri Cunerij actio in epiſcopos pro Rege, qua conabatur illis cùm temporalem auferre iuriſdictionem, tum illorum totiúſque cleri mores in melius conformare, Bertrando Eduorum epiſcopo præcipuo defenſore. Hanc finijt controuerſiam Rex ipſe die feſto D. Thomæ Cantuarienſi, epiſcopis quod petebant concedens. Quare illi cognomen ueri Catholici, cum gratiarum actione, multíſque laudibus detulerunt.	
1330	3	Philippus Eburouix, Rex Nauarræ, ex uxore Iohanna filia Ludouici Hutini. Aemylius & Polydorus falluntur, appellantes Ludouicum.	5291
1331	4		5292
1332	5		5293
1333	6		5294
1334	7		5295
1335	8	Benedictus Tholoſas PP. Auenione. Initium maximi belli Anglici, quod tam atrox, cruentum, & funeſtum fuit, ut	5296
1336	9	ex quo Gallia Romanorum arma ſenſit,	5297

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
1336		nullum cum co ſit conferendum: ſæpius intermiſſum, ſæpius renouatū. Robertus Atrebas Comes Bellomontanus cum litem amiſiſſet quæ illi erat cū Mathilde Burgundionis uxore, atque ob id inimicitias cum rege exercens, iactatis quibuſdā uerbis contumelioſis, quanuis regis ſororem haberet uxorem, ſe male acceptum, iniuriámque ſibi factam exiſtimans, Burdegalam ad partes Angli ſe recepit, uxore liberíſque Iohanne & Carolo relictis. Anglus eum honorificè excepit, & remunerauit comitatu Richemundiæ.	5297
1337	10	Iacobus Arteuilla homo plebeius in Flandria pro Anglo multas excitat turbas cōtra Comitem, qui ſe in Franciam recepit.	5298
1338	11	Natalis Caroli Quinti. Galli & Angli regum inſtructiſsimæ acies in conſpectu ferè ſine ullo cōflictu ueniunt. Eduardus, cum Valeſius prelio abſtineret, Flandriam repetit, ubi Iacobi Arteuillæ conſilio, liliorum inſigni, & Regis Frāciæ titulo adſumptis (quæ hucuſq; ſibi arrogat) illinc in Angliam traÿcit. P. Valeſius ſocios habuit in caſtris, Bohemum, Scotum, Nauarrum, reges: Duces, Iohannem Britannum, & Rodulphum Lotaringum: Comites XXVI. magnámque aliorū nobilium cateruā, cum maxima militū turba. Eduardus Imperÿ Vicarius conſilio ac ductu Roberti Atrebatis confidebat uirtute & numero militum Anglorum, Flandorum & Germanorum. Sed Lu-	5299
1339	12	douicus Bauarus German. Imp. cui non ſatisfactum erat, mox ab eius ſocietate	5300

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
		defecit, amicitiámque Galli maluit. In quadam in Flandria excurſione	
1340	13	*Gulielmus Comes Saleberienſis captus Lutetiam adducitur.* *Pugna naualis atrox ad Cluſias 9. Calend. Iulij in qua Eduardus ſua felicitate & uento ſecundo adiutus, noſtros maris Præfectos inter ſe diſcordes, cæcidit, profligauítque. VII. Calen. Aug. dux Burgundiæ Robertum Atrebatem Fanum Odemari obſidentem coëgit ad Anglum ſecedere, qui tum Tornacū oppugnabat. Inducijs inter reges factis promulgatíſque, utrinque captiui redduntur. Flandri ſuum recipiunt Comitem. illis omnino parcitur. Scotus æternus Frācorum amicus domum reducitur. Bohemus aliquandiu agit in Francia. Iohannes tertius Britanniæ dux, ad ſuos rediens, obit in itinere. Philippus Nauarrus in Hiſpaniam aduerſus Saracenos eſt profectus, ubi poſtea in Argeſillæ urbis regni Granatæ obſidione mortuus eſt, anno 1343.*	5301
1341	14	*Bellum Britannicum inter Carolū Bleſenſem & Iohānem à Mōteforti de Ducatus Britanniæ ſucceſſione. Iohānes cū iudicio Parlamenti uictus eſſet, ad uim & arma ſe conuertit, Anglo Rege fretus. Iohannes Regis F. Normaniæ dux, Iohānem à Mōteforti ad Nannetes capit, quem Lutetiā in arcē Luparā adſeruandū mittit. Claudia uxor cū Iohanne filio adoleſcentulo fortiter mariti partes tuetur. Papæ opera in bienniū*	5302

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mūdi
1341	14	illi dantur induciæ. Interea regē Angliæ ſibi conciliauit, nuptijs pactis inter Iohannem filium, & Mariam Angli filiā, quare ab illo adiuta bellum quàm antea acrius repetit & renouat. Robertus Atrebas ex uulnere illic accepto poſtea interijt. Eduardū ipſum ut præſens bello	5302
1342	15	præeſſet, tandem illa pertraxit, ſed per legatos Papæ induciæ in triēniū extractæ. Clemens Sextus patria Lemouix auenione Papa, qui Iubileum ad annos quinquaginta rediget.	5303
1343	16	Oliuerius Cliſſonus, Gulielmus Baecho, Ricardus Per-	5304
1344	17	ſeius, & alij nobiles aliquot è Normania & Britannia, minutæ maieſtatis, qui pro Anglo ſtetiſſent, damnati, Lutetiæ capite puniuntur. Gotthofredus Comitis Haricuriæ frater, proditionis accuſatus non comparuit, ſed proſcriptus ad regem Angliæ profugit, à quo Magiſter Equitum dictus eſt, ut ſcelerati & impij in patriam belli dux eſſet.	5305
1345	18	Venalia hoc tempore ſacerdotia. pecuniæ omnia obediebant. Initio regni immanes pecuniarum exactiones fuere, ac primum ex ſale uectigal inſtitutum.	5306
1346	19	Eduardus ex ducibus aliquot in Aquitaniam mittit. Ipſe cum filio & numeroſo exercitu in Cōſtantienſem agrum Cal. Iulij exijt, ubi ferro & igni uaſtata loca uniuerſa. Rodulfus Magiſter Equitum, & Iohannes Tancredouillanus Cadomi ſe ab hoſtibus capi permiſerunt.	5307

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		VII. Calend. Septemb. (10. Calend. inquit Aemylius) ſabbato ad ueſperam pugna ad Creſciacum omnium famoſiſſima luctuoſiſſimaq́; quæ Gallis unquam acciderunt, ob duces nobilitatémque ferè omnem illic interemptam. Occiſi ſunt in eo prælio Iohannes Bohemiæ Rex, Carolus regis frater Germanus Alẽconij, Rhodulfus Lotaringiæ, Ludouicus Flandriæ, Haricuriæ, Bleſenſis, Sacrocæſarienſis Comites. Poſtridie longè maior cædes eorum qui per imprudentiã ad ſigna noſtra ſe recipientes, in Anglorũ manus incidebant. Deſiderati ſunt in ea pugna ex omni numero circiter ad triginta millia. Gotthofredus Haricuria mœrore & facti pœnitẽtia uictus, regi ſe tradidit laqueum collo geſtans, quẽ Rex illi abſtulit. Carolus Lucẽburgẽſis Bohemiæ Rex domũ redit, qui deĩde Impe ator deligetur. Ludouicus Iunior Flandriæ Comes.	
1347	20	III. Non. Aug. xi. poſtquam Calitium obſeſſum erat menſe, ſpe & auxilio urbs deſtituta, per Iohãnem Viennenſem Regis præfectum deditur Eduardo ea lege, ut ciues incolumes cum ſingulis ueſtimẽtis quò uelint ſe conferãt. Nobilibus aliquot, ijſq; primariæ authoritatis, qui capita ſua pro ſalute omnium hoſti deuouerant, Angliæ Regina grauida non ſine numinis uoluntate ueniam uitámque impetrauit. In Francia à Rege inſtitutum, ut qui primùm uacarent magiſtratus, Calitio expulſis ac proſcriptis conferrentur pro genere uitæ & ſtatu, tum ut	5308

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1347		*eis penſatio quædam ac remuneratio be- neficiorũ, tũ ut urbis fortiter defenſæ ho- neſtum teſtimoniũ eſſet.* Ex eo tẽpore Ca- *litium ab* Anglis *recuperari non potuit.* Carolus Bleſenſis *cũ duobus filijs* Iohã- *ne & Vidone in* Britãnia *capti, in* Angliã *ducuntur.* Pater, Reginæ Anglicæ, *quæ illi ſanguine cõiuncta erat, p̃cibus ſtatim liberatur, retẽtis tamẽ eius liberis, qui ſa- tis humaniter & habiti & tractati ſunt.* Menſe Decẽbri Trapezitæ Longobardi *& Itali capti, pulſi ac p̃ſcripti ex* Frãcia *ob immanes uſuras præter leges exerci- tas.* Rex *ſortẽ accepit, interuſurio relicto.*	5308
1348	21	Fames *& peſtilentia.* Inducijs *cum* Anglo *factis* Rex	5309
1349	22	*nuptijs celebrandis dat operam.* Acquiſitio Delphinatus Viennenſis *uili precio uenditi à principe* Humberto, *qui* Dominicanorũ *inſtituto & ſectæ ſe addi- xit, ſed ea lege, ut primus* Regis *filius, eius ferret nomen, dominatũq; obtineret.* Philippus Fortunatus *Felix uerè* Ca- *tholicus, qui tamen rebelles & coniura-*	5310
1350	I	*tos opprimere nunquã potuit, obit.* 5. Cal. Septemb. *ad* Nogentum Regium, *ſepul- tus apud diuum* Dionyſium. IOANNES L. REX ANN. XIIII. *Induciæ prorogatæ ſunt.* VII. Cal. Octob. Rhemis *cũ* Iohan- *na* Bononiẽſi *uxo- re ſecũda cõſecra- tur.* 16. Cal. No- *uemb.* Lutetiã *cum põpa ingreſſus eſt.* Hic rex Iohãnes *excelſo & generoſo ani-*	5311

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mũdi
		mo fuit, adeò à ſimulatione alenus, ut in neminem uultu aut uerbo amorẽ præ ſe tulerit, quin eum amaret. Quæ uirtus in rege nimis heroica eſt. Initium ordinis Stellæ *à rege* Iohanne *in antiqua & nobili domo* S. Audoeni *ad* Lutetiã. *Equites illius ordinis ſtellã aut in capitio, aut in alio ueſtis conſpicuo loco geſtabant.* Aemulatione adductus rex Anglus Garterios Equites *inſtituit, qui* Periſcelidem *inſigne ferrent.* Rodulphus Magiſter Equitum *ex* Anglia *reuerſus, proditionis accuſatus & damnatus, capite luit pœnas* Lutetiæ *apud* Nellam *domum.*	
1351	2	*Carolus Hiſpanus Magiſter Equitum.* Rex Nauarræ *ob ſimulates priuatas ad* Aquilam Normaniæ *uicum in lecto iacentem occidendum curat.* VI. Id. Ianua. *Nauarrus Regis gener in* Parlamentum *uenire noluit, niſi uno filiorũ regis obſide accepto.* IIII. Non. Martij *acta eſt cauſa. Rex ignoſcere & factum condonare coactus eſt, adductus potiſſimum* Heroinarum *precibus, quæ conuenerãt, ut pro eo deprecarentur.* Iacobus Borbonius *ducis frater,* M. Eq.	5312
1352	3	*Innocẽtius* V I. Lemouix Auenione PP.	5313
1353	4		5314
1354	5	*Nauarrus interceſſit, ne* Rex *tributum quod à tribus populi ordinibus ſibi dari poſtulabat, pridie* Cal. Decẽb. *acciperet, tandem tamen regi conceſſum eſt.*	5315
1355	6	*Carolus* Regis *filius primus* Delnus, *& dux* Normaniæ. *Carolus* Nauarrus *cum permultis nobilibus*	5316

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
1355	6	*dum menſæ accumbit cum* Delphino,*im-prudens capitur* Non. April. *Ex eorum numero* Iohannes Haricuria *& tres alij eueſtigio truncātur capite .* Nauarrus Lu*tetiam captiuus adducitur.*	5316
1356	7	Rex Angliæ Claudioceſtriæ Ducem *in fines* Conſtantienſium *mitiit: cui ſe ſtatim dedūt.* Philippus Nauarri *frater,* Got*thofreduſq́;* Iohannis Haricuriæ *cæſi patruus,pariter eius filius* Valliorum *princeps* Eduardus *annos uigintiquatuor natus , in* Aquitaniam *traiecit , aduerſus quem* Rex *feſtinanter contendit.* XIII. Calend. Octob. *die Lunæ* Rex Iohannes *capitur.* Hac *pugna fuit uix ad quartum lapidem ab urbe* Pictonum *in campis,qui belli uiſus & male pertuſi uulgò dicuntur* Anglus *in uineis,dumis, ac ſpinetis ſeſe occuluerat cū modico exercitu.* Rex Dionyſio Myrobrecho Atrebati *tunc apud* Anglum *exuli ſe permittit.* Philippus *animoſe & audacter patrem defendens, capitur.* Ab Eduardo *cognato*(Ricardum Gaguinus *falſo nominat)* Valliorum *principe humaniter & honorificè tractati,in* Angliam *ducti ſunt.* Clades *non admodum inſignis, nempe ad quinque aūt ſex millia hominum numero,præ magnis incommodis quæ ex eo prælio uniuerſæ* Franciæ *acciderūt.*M D *aut* M D C C *è nobilibus capti, & bis tanto maior captiuorum numerus hoſtiū* Anglorum *exercitu.* Valterus Brenus Athenarum Dux *uulgò dictus,*M. E*q.illic caſus eſt.*	5317

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		Fortuna & proſperitas Eduardi Principis Valliorum. *Carolus Delphinus elapſus, Pariſios ſe recipit, coacturus Lutetiæ concilium Id. Octob. Seditiones paßim in Gallia erãt. Carolus Nauarrus cuſtodia liberatus à ſuæ factionis hominibus, pridie Calend. Decẽb. Lutetiæ in concione populi cõqueſtus eſt uehementer de iniurijs ſibi à rege factis. Is quacunque iret, cum orationibus ad concitandnm populum compoſitis, tũ armis maiores turbas excitabat. Induciæ cum Anglis in biennium factæ Burdegalæ. Robertus Gallus epiſcopus Laudunenſis, Stephanus Marcellus mercatorũ præfectus, ac ciues Pariſiẽſes Nauarri turbis ac ſeditionibus innixi, Delphinũ ĩ ſua poteſtate habere, regniq; adminiſtrationẽ rapere nitebãtur. Delphinus in Germaniã ad Carolũ Imperatorẽ auunculum ſe recipere coactus eſt. Pariſienſium præ-* *Ocitani luxurioſo ueſtitu ludíſque prohibitis aurum & mundum muliebrem, earúmque*	
1357	8	*cibus Lutetiã rediijt, uerùm cũ periculo uitæ, Tribunis militum Campaniæ & Clarimontis inti-* *magno conſenſu & uoluntate uendiderunt, ut ad regem liberandum conferrent, Comite Armeniaco apud eos præfecto.*	5318
1358	9	*mis ac familiaribus in cubiculo ad palatium in conſpectu ſuo trucidatis, & per ſummum ludibrium tractis, & proiectis totũ diem ad Petram marmoream. Mar-*	5319

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mũdi
1358		cellus præfectus Delphino capitiũ proiecit in mediũ, quod partim ex rubro, partim ex cæruleo erat, qui color plebis ferebatur, ut uim ab illo auerteret. Plebs per tres ordines tentauerat abrogare & tollere regios Magiſtratus. Delphinus regni adminiſtrationem per ſe ſuſpiciens, pridie Id. Mart. ſe rectorem Franciæ hoc eſt regni gubernatorem, præconio promulgari iubet. Plebs ubique in nobiles commota, cæſis Bellouacis, quæ factio Iaqueria dicebatur, cæteri perterriti domũ redierunt. Pariſienſes Nauarrum propè ducem ſibi contra Delphinum habebãt. Stephanus Marcellus ad diui Antonij portam cæſus eſt. Delphinus Rector urbem ingreditur.	5319
1359	10	Rex Angliæ Calitio in fines Rhemorum profectus. Pariſiorum deinde ac Carnutum uicina loca omnia ferro & igni populabatur.	5320
1360	11	Pax ad Britiniacum 8. Id. Maij. Calitij Rex liberatur 8. Cal. Nouemb. In pacis fœdere adiunctus fuit rex Nauarræ, cum Philippus frater pro eo uadem ſe exhiberet. Tota pacis ratio conditionéſque in Annalium monumentis	5321
1361	12	reperiuntur. Rex Lutetiam reuerſus, Parlamentum quod biennium ferè uacauerat, inſtaurauit. Morte Philippi Burgundionis, Iohannes Rex Ducatus hæres & ſucceſſor fuit.	5322
1362	13	Vrbanus V. Lemouix Auenione papa. Rex Auenionem adit, tum ut papam inuiſeret, tum ut milite gregario in agris	5323

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mūdi
		omnia prædante patriam liberaret, & omnem iſtam fecem extra regni fines in religionis hoſtes ad bellum duceret.	
1363	14		5324
1364	1	Rex Iohannes, ut de ſuis obſidibus liberandis tranſigeret, in Angliam tranſit, ſed morbo impeditus Londini moritur 6.Calend. April. Carolus Quintus patris corpus in Galliam ad D.Dionyſium tranſtulit. CAROLVS V. SAPIENS LI. REX ANN. XVI. Rhemis cum uxore Regina Iohanna Borbonia conſecratur 14. Calend. Iunij. Hic tantummodo loca uicina Lutetiæ peragrãs, longinqua & grauia tum negocia, tum bella, per fratres ac præfectos ſuos feliciter adminiſtrauit. Bertrandus Geſquinas Britannus Nauarrum expellit. Philippus Audax regis frater, Dux Burgundiæ. III. Calend. Octob. occiditur in acie Carolus Bleſenſis, in Britannia bellum gerens contra Iohannem à Monteforti, quem cum uiduæ principatum Pontiberæ reſtituiſſet, & de cætero conuentum eſſet, Rex in fidem accepit, ducem Britanniæ agnoſcens. Carolus Bleſenſis poſtea conſecratur, & in diuorum numerum refertur ab Vrbano papa.	5325
1365	2	Bertrandus Geſquinas in Hiſpaniam ſuſcipit expeditionem, ut patriam	5326
1366	3	ſceleratis hominibus quibus abundat, expurget. Petrum Caſtulonenſem	5327

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1366	3	Francus maleuolum, ſuiſque & Tarraconenſi uicino inuiſum, regno deturbat. Henricum Caſtulonenſem fratrem nothum qui antea expulſus erat, coronandum curat. Princeps Valliorum, cum ex Aquitania in auxilium ueniſſet, Henrico in fugam compulſo, ac capto Geſquinate, Petrum reſtituit. Verùm cum militi ſtipendium à Petro promiſſum non daretur, in Aquitaniam exercitum reducit, ubi Geſquinas magnificè ac liberaliter ſe redimit. Nouis ex Francia ſuccedentibus auxilijs Nothus bellum redintegrans fratrem occidit, regno potitur.	5327
1367	4		5328
1368	5	Iohãnes Dormanus Iuris præfectus, Bellouacorum epiſcopus & cardinalis. III. Non. Deceb. natalis Caroli Sexti. Bellũ inter Anglos & Frãcos renouatũ. Aquitani grauatè imperium Anglorum ferebant, quia tributo nimio pre-	5329
1369	6	mebantur. Armeniacus nobileſque alij & ciuitates ad Regem Frãciæ ſenatumque Pariſienſem prouocarunt. X. Calend. Maij Lutetiæ ad portam diui Antonij iacta ſunt fundamenta arcis Baſtildæ per Hugonem Ambriotum prætorem urbanum, Regis uerò ſumptibus. Nuptiæ Margaritæ filiæ unicæ Ludouici Comitis Flandriæ, & Philippi Audacis. Rex Angliæ eam nuptum dari Edmundo filio uoluerat. Ad IX. Calend. Octob. Robertus Canollus Anglus Calitio cum in Franciã perueniſſet, inter Lutetiã & Iudæã ſubur-	5330

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		banum uicum ſuos ad dimicandum expeditos paratóſque habuit, oſtentauitq́;. in Aquitaniam deinde profectus eſt, ut principi aduerſus eos qui defecerãt, uix conſiſtenti, ſe coniungeret. Vrbs Lemonicũ ab Anglis diripitur ac deletur.	
1370	7	Gregorius XI. Lemouix papa Auenione. Cum Maurellus Fiẽnus ſe magiſtratu abdicaſſet, Bertrandus Geſquinus ſtatim Magiſter Equitum dictus, in Aquitaniã ad Anglos armis perſequendos à Rege mittitur. Hic Magiſter Equitũ quanto humiliori loco quàm quiſquã alius antea tãto animoſior, & ad arma prõptior.	5331
1371	8	Auxilio claſſis ab Hẽrico Caſtulonẽſi miſſæ Angli ad Rupellã maritimo bello grauiter cæſi, quo partim nauiũ captæ, partim incẽſæ, partim ſubmerſæ. Duces Biturigũ & Burgũdiæ fratres Regis in Pictonibus & Santonibus rem faciunt. Victoriæ, fortuna, triũphi Bertrandi	5332
1372	9	Geſquinatis in Aquitania & Britãnia. Ex Anglis Robertus Canolus ei fortitudine opponebatur, quẽ Iohannes à Monteforti Regis Angliæ gener ſummũ præfectum in uniuerſa Britania contra nos reliquit. Iohannes Dormanus Cancellarij dignitate ſe abdicauit, quam Rex fratri Gulielmo Dormano detulit. Superſtitio Turlupinorũ, qui cognomen ſibi adſumpſerant paupertatis ſocietatẽ, eum ſcriptis libris & habitu damnati, exuſti atque deleti ſunt.	5333
1373	10		5334
1374	11		5335

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
1375	12	Iohannes Vicnienſis Præfectus maris. Lex regis Caroli Quinti, ut Regū Franciæ filij anno 14. cōſecrētur, & coronētur, promulgata fuit in Senatu 12. Cal. Iunij. Gregorius Vndecimus ſedem papatus Romam Auenione retulit.	5336
1376	13	VI. Id. Iul. mors Eduardi principis. Iohānēs à Monteforti in Britannia adeò Frācos armis urgebat, ut Ludouicus Andegauenſis pedem referre coactus fuerit.	5337
1377	14	Ad neceſſitates belli uectigal ſali ac promercali uino impoſitū. Aemylius. Rex Quintus eo tēpore aduerſus Anglos exercitus quinq; potētiſſimos habebat, ut & milite & ducibus longè ſuperior eſſet. Mors Regis Eduardi patrus. Ricardus ex Eduardo principe filio nepos annos xi. natus ei ſucceſſit, ut moriēs auus iuſſerat. Carolus IIII. Imperator, Frāci Regis auunculus, ac Vencelaus filius Cæſar ue-	5338
1378	15	nerūt in Frāciā, ut inter Anglos & Francos pax fieret. magnificentiſſimè excepti Pariſios ingreſſi ſunt pridie Non. Ianua. Rex quāuis æger, eis obuiā proceſſit ad diui Dionyſij portā, ſed totū de pace negotiū interruptū atq; prorogatū, propter obitū Reginæ ad 8. Id. Febr. & paulò pòſt Iſabellæ filiæ V. Id. Februa. Hoc luctus tēpore Cæſares abierunt, eorūmq; iuſſu conuentus mox. Albata plebs in Flan	5339
1379	16	Gandaui eadē de re habitus: ſed re infecta diſceſſū eſt ob ſchiſma & factiones de Papatu. dria aduerſus Comitem & nobilitatem. Philippus dux Burgundiæ ſocero uenit in auxilium.	5340

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Műdi
		Schiſma 30. annos fuit. Vrbanus VI. Romæ Pontificatum gerens. Clemens uerò Fundis (quæ urbs erat partium Iohannæ Reginæ Siculæ) à Gallis Cardinalibus delectus conſedit Auenione. Rex Franciæ partes eius ſecutus eſt. Propterea bina concilia eccleſiæ Gallicanæ Lutetiæ coacta & habita ſunt. Primum frequentia maiori, 3. Id. Septem. Alterum 16. Calend. Decemb.	
1380	17	Thomas Anglus, Calitio in Franciã, deinde in Britaniã peruenit in auxiliũ partiũ Iohannis à Mõteforti, Andiũ duce illũ inſequente, non audẽte tamen confligere. III. Id Iul. Bertrandus Geſquinas Magiſter Equitũ morte abſumptus dum Caſtrum nouũ obſidione premit, quod eodẽ quo mortuus eſt die, ſe dedidit. apud D. Dionyſium ſepultus ad imam partem ſepulchri Regis. Rex 16. Calend. octob. obit in caſtro Pulchritudinis ad ſaltum Vicenariũ, cõditum apud D. Dionyſium. Nicolaus Oreſmus, homo doctus, cuius conſilia & monitus Rex Quintus in primis ſequebatur, ex Latino Ariſtotelis & Ciceronis, aliorumq; authorũ libros permultos traduxit. Rex enim literarum & literatorum amator erat ſummus, & admirator. Iuſsit etiã ſacros Bibliorũ libros diligenter & uerè transferri (nam Valdẽſes alijq; pro libidine eos uertebãt) rei eccleſiaſticæ literarumq; ſacrarũ perquam ſtudioſus. Ius ex æquo ut diceretur, in primis curabat, iudicijsq; frequenter aderat. In pauperes liberalis ac	5341

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mūdi
1380	17	beneficus, propterea Sapiētis nomen meritò aſſecutus. Togatus omnino fuit, nec ex quo rex creatus eſt, arma unquam induit. Quicquid patri ablatū erat, id omne fermè ab Anglis recuperauit. Præfecti belli, Duces Andiū, Burgūdiæ, Biturigum, eius fratres. Dux Borbonius, & Bertrādus Magiſter Equitū negocia illi feliciter cōficiebant. In omni rerum genere lectiſsimos uiros habere uoluit. CAROLVS SEXTVS LII REX ANN. XLII. Adoleſcens admodū Rex cōſecratus eſt pridie Non. Nouemb. ob tutorum diſcordias. Ludouicus tamē dux Andium patruorū maximus natu Franciæ rector permanſit. Ludouicus dux Turonum frater regis. Oliuerius Cliſſonus, genere Britannus, M.Eq. Iudæi uexati & iniuria affecti à perditis & ſeditioſis hominibus.	5341
1381	1	Iohannes Britāniæ dux à Rege in fidem receptus. Hugonem Ambrotū in aula gratioſum, qui urbis Pariſiorum prætor ampla & magnifica opera (exponūtur ab Aemylio) ædificarat, ſcholaſtici & eccleſiaſtici, quos tū contēnebat, tū ſtudio oppugnabat, iudicio perſequuntur. Pariſiorū epiſcopus eū hæreſeos damnatū in perpetuū carcerem aſſeruādum tradit. Hic rex tres tantùm liliorū flores pro inſigni Regū Frāciæ geſtare inſtituit. Militi ſtipendiū nō perſoluebatur. Plebs ob aucta uectigalia tumultuabatur, cū tamē Rex proximus tantā pecuniæ uim reliquiſſet, duodeuicies centum millia	5342

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		nummum aureorũ, ut ſcribit Aemylius. Gaguinus uerò & magni Annales tradunt decem & octo milliones. Cæterùm ab homine certo ac uero accepi ſummam in tabulis ſcriptam, quam iuſſu dominæ Ludouicæ Regentis Franciæ, dum uiueret, matris huius noſtri regis Franciſci, ſubductis rationibus ſupputauerat, non minorem fuiſſe. Initio tamen regni huius magnæ fiſci anguſtiæ fuerunt. Adoleſcentia regis, & crebra gubernantium mutatione, diſſipata uniuerſa. Ludouicus Andegauenſis, Rector Franciæ, adoptione filius Iohannæ reginæ Siculæ, ut ei ſuppetias ferret contra Papam Vrbanum, & Carolum Hungarũ ab Vrbano euocatum, in Italiam feſtinans, quod potuit arripuit. Ter conatus uectigalia imponere, quæ ſingulæ ciuitates perſoluere detrectarunt. Seditione ac tumultu populus Pariſienſis, qui propterea Malleati dicti ſunt. Ambrotum, ut eum ducem haberent, carcere liberarunt. Is elapſus poſtea nuſquam uiſus eſt. Tandem ille Andegauenſis exhauſit pecunia populum, & eccleſiaſticos. Primus enim fuit qui Clemente Antipapa concedente, per laicos ui & armis, neglectis prouocationibus, in magno etiam Academiæ tumultu decumas ad bella abſtulit. Verùm malè partum, malè diſperijt, infelici rerum euentu. Nunquam alias Francia ſic uexata, quàm Rege hoc ſtulto & iuuene imperante, qui temerè largiens omnibus profuſiſſimus erat, ac maximè prodigus.	

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1381		Pudor ac reuerentia tum exulabat. ἕκαϛος γὰρ εἶναι δοῦλός τε καὶ κύριος ἐβούλετο. quare Carolus Septimus ob hanc regni conturbationem multùm laborauit. Principes lætabantur Rectorem hinc abire, ut eius authoritati ac maieſtati obtẽperare non cogerentur. Hungarus Iohannam captã ad mortẽ adegit priuſquã in Italiam tranſcenderet Andegauenſis, qui à Clemẽte Siciliæ & Hieroſolymorum rex coronatus Auenione, ſtatĩ ſuperauit Alpes cum triginta millibus equitum. Nam pedeſtris exercitus numerus ignoratur. Sed quinto Idus Septemb. in Apulia obijt. Corpore in Franciam relato, milites incolumes cateruatim redierunt.	5342
1382	2	Auxilia Flandro in Albatos decreta poſtulante Audace genero. Rex ad Roſæbecam XI. Calend. Decemb. primo cui interfuit prælio victor euaſit. ex populo Flandrico plus 20. hominum millibus occiduntur. Philippus Arteuilla Gandauenſis populi dux, cum illic uulneratus fuiſſet, nec curari nec uiuere poſt tantam ſuorum cladem ſuſtinuit: quamobrem Rex corpus eius in patibulo igno-	5343
1383.	3	minioſe ſuſpẽdi iuſſit. Bellum hoc ſeptem annis geſtum, plus quàm ducenta hominum millia abſumpſit. Ludouicus Secundus Andegauenſum dux, qui Iolantillam Tarraconenſem in matrimonium accepit.	5344

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		Rex à Flandria rediens cum exercitu Lutetiam ingreſſus eſt. ciuibus uehementer infenſus, de C C C. magna populi cõmiſeratione ac cõſternatione ſuppliciũ ſumpſit. alij dimidia bonorum parte multati, quæ militibus diſtribueretur. In Rotomagum & quaſdam maiores urbes pariter animaduerſum. Rex Pariſienſibus Aediles, quos Scabinos uocãt, & Præfectũ mercatorũ in uindictã ſuſtulit: qui magiſtratus nõ niſi poſt quinquẽniũ reſtitutus eſt. Iohãnes Mareſius regis in Senatu aduocatus, popularis admodũ, cauſa pauciſſimis diebus agitata, capite truncatur.	
		Petrus Orgemõtanus iuris Præfectus.	
		Remittendus fuit iterum in Flandriam exercitus. Angli qui Gandauenſibus in auxilium uenerant, domum ſe receperunt. Interea Ludouicus Comes natu-	
1384	4	ræ ceſſit I I I. Calend. Februa. ad fanum Odemari. Audax gener eius hæres, qui Gandauenſes leuiter rebellantes ſedauit, ac rem omnem prudenter compoſuit.	5345
		Philippus Audax dux Burgundiæ, Comes Flandriæ &c.	
		Agreſtes Aruernorum Lemouicum & Pictonum duce quodam Petro Bruerio tumultuantes in nobilitatem & ſacerdotes, per Biturigum ducem aut gladio aut laqueo uitam miſerè finierunt. Perpauci qui euaſerant, ad agros colendos redierunt. illinc Auenionem ad Papam inuiſendum dux profectus eſt. Iſte Biturigum dux Iohãnes regis patruus, uir ſumma uirtute atque ingenio, ſolertes	

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1384	4	& acutos in primis amabat, ad rem aliquanto audior, quia profuſior in negocijs quæ ſuſceperat. Ad hæc in ædificia & eccleſias largè plurima erogabat. Finis belli Flandrici.	5345
1385	5	Leo rex Armeniæ à Turcis expulſus, in Francia honorificè exceptus & tractatus, in Angliam traiecit, ut pace facta, bellum in Turcas coniunctis uiribus & copijs moueretur. Verùm cum inpetrare non poſſet, in Galliam redijt. Iohannes Viennenſis Præfectus maris in Scotiam miſſus aduerſus Anglos, ſed ob diſsidium cum Scotis reuerſus eſt, regem adhortans ut tranſiret aduerſus Angliæ regem.	5346
1386	6	Summus apparatus belli in Anglos ad portum Cluſæ abrumpitur atque dimittitur, cunctatione conſilio & authoritate ducis Biturigum.	5347
1387	7	Mors ſenis Caroli regis Nauarræ ambuſti. Lutetiæ ſingulare certamen inter Iohãnem Carongiũ, & Iacobũ Griſeũ adulterum, qui uictus ſui ſceleris pœnas dedit. Britanniæ dux cum Cliſſonũ M. Eq. ad conuiuium uocaſſet, ſimulans deinde	5348
1388	8	ſublatis epulis pulcherrimas ædes uelle illi oſtẽdere, captiuum eum tãquam clientem ſuum fecit, quoad redemptionem perſolueret, & ſocietatem & amicitiam cum duobus filijs defuncti Caroli Bleſenſis iungeret. eum autẽ, quanuis Rex uehementer infenſus eſſet, nunquã liberare uoluit, niſi accepta prius pecunia, lociſq́; quibuſdam, quæ rex deinde coegit reſtituere. Oliuerius Cliſſonus M. Eq. & Iohannes.	5349

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
		Mercarius Nouátus magnus Magiſter, & Petrus Riparius ducibus regis patruis domũ remiſſis omnẽ regni adminiſtrationẽ obtinebãt, eccleſiaſticorũ quoq; maleuolentiã multis modis contrahentes.	
1389	9	Rex ad Ocitanos contendens, Clemẽtem P P. Auenione inuiſit. Papa Siciliæ & Hieroſolymorum regem nuncupat Iohannem iuniorem Andegauenſem, qui interim prouincia potitur.	5350
1390	10	Africum bellum ſacrum Genuẽſium precibus. Borbonius Imperator exercitus miſſus: & Angli & Veneti cum ſimul Genua ſoluiſſent, recto curſu Thunetem appulerunt: poſt imperatã barbaris ingentem pecuniam, útque in Africa ſe cõtinerent, captiuóſque Chriſtianos redderent, domum reuerterunt.	5351
1391	11	Philippi Aurelianenſis morte Rex ducatum Ludouico fratri dedit, qui morte Philippi fratris uxoris Valentinæ filiæ Iohãnis Galeatij Ducatui Mediolanenſi ſuccederet. Petrus Luna, genere Cathalanus, delectus papa Benedictus Auenione poſt Clementem. is præter fidem ac iuſiurandum quod dederat, ad tollendum ſchiſma nũquam animum applicuit: uerùm ut Franciæ duces infenſo ſibi reconciliaret, unius anni decumas illis cõcedit. unde paſſim fremitus atque indignatio. Inuiſus ergo & deſtitutus in Tarraconenſium fines patriam ſuam ſe recepit. Quo tutior eſſet, primus Euchariſtiã anteſe ad ſui cuſtodiã geſtari ſemper uoluit. Tunc decreto papæ nihil omnino pecu-	5352

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
1391		*niarū ex Gallia accipiebāt.* Ludouicus Andegauēſis Iolātillæ *nomine* Tarraconenſe *regnū ad ſe pertinere cōtēdebat, ſed* Ferd inādo Caſtulonēſi *adiudicatū fuit.* Iocobus Armeniacus *maxima erronum & perditorū per* Galliā *manu collecta in* Italiā *contendit,* Florentinu *à quibus pecuniam acceperat, cōtra* Mediolanenſes	5352
1392	12	*ſes auxilium laturus.* Ad Alexādriā *uictus captusq; paulò pòſt ex uulneribus interijt.* Decimooctauo Calendas Iulias Petrus Crao *clàm reuerſus* Lutetiā, Cliſſonum Magiſtrum Equitū *cum adeò grauiter cecidiſſet, ut pro mortuo illum reliquerit, in* Andes *cōfugit.* Cliſſonus Britannū *huiuſce facti etiam conſcium inſimulabat.* Rex *ex ea re tanto dolore percitus, & uindictæ cupiditate motus fuit, ut cibo, potu, & ſomno abſtineret: potentiſsimóque exercitu comparato, repulſis omnibus qui de pace agerent, à* Cœnomanorū *urbe diſcedens ad quintū* Calēdas Iulias *magnis diei caloribus in delirium animi & inſaniam lapſus eſt.* Eo *enim furore & phreneſi raptus eſt, ut proximos quoſque & ſibi obuios interemerit, quouſq; fatigatus, & equo deiectus, in urbem relatus, adhibitis medicorū remedijs, paulo melius habere cœpit, & ad ſe redijt.* Ex *eo tamen tempore nemo ſatis ei fidere auſus eſt. nam in morbū aliquando recidebat ita, ut ne uxorem quidem agnoſceret.* Patrui *regis* Lutetiam *reducti, regni adminiſtrationem ſuſceperunt.* Dux Aurelianenſis *regis frater*	5353

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
		cum prouinciam hanc ſibi deferri uellet, reiectus eſt, nempe nimium iuuenis. Qui regno praeeſſe conſueuerant Nouiantus *&* Riparius*, ablata illis dignitate expulſi. Similiter inuiſus omnibus Magiſter Equitum domū ſe recipere coactus eſt.* Philippus Duenſis *comes in locum illius ſubrogatus* M.Eq.	
1393	13		5354
1394	14		5355
1395	15	*Carolus iunior rex* Nauarræ*, cui* Nemoroſum *datū, prius conceſſo tamen & adiuncto ducatus titulo & dignitate, in poſſeßionum remunerationem quas pater habuerat in* Normania*. Cōgreſſus regum* Franciæ *&* Angliæ XII. *Cal.* No*uemb. Carolus* Iſabellam *filiam annos ferè octo natam,* Ricardo *deſpondit.* In XXX. *annos pactæ induciæ*	5356
1396	16	*Iohannes* Audacis Burgundionis *filius, cum nobilißimis ac potentißimis* Galliæ *uiris per* Germaniam *profectus eſt,* Sigiſmundo *regi* Hungariæ *contra* Turcas *auxilium laturus. amißis omnibus captus ad* Nicopolim *perſoluta redemptione cum paucis ſuorum rediјt.*	5357
1397	17	Ludouicus Sacrocæſarienſis M.Eq. Iohannes Maingrius Bußicau-	5358
1398	18	*dus* Trib. *militum.*	5359
1399	19	Henricus *dux* Lancaſtri *exul in* Gallia*, clàm nemine hoc ſuſpicante in* Angliam *reuerſus,* Ricardum *regno deturbat, ac ſe regem facit.* Iſabellam *in* Franciam *ad patrem poſtea remiſit,* Carolo Aurelianenſis *filio nupturam.*	5360

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1399		Palæologus Græcorũ imperator in Frãciam ſuppetias quærens uenit, uerùm uer-	5360
1400	20	bis & promiſsis tantùm adiutus eſt. Mors Ioannis ducis Britanniæ.	5361
1401	21	Vidua ducis Britanniæ nupſit Henrico IIII Angliæ regi. Tres eius liberi. Iohannes dux Britanniæ, & Ricardus, & Arcturus in Gallia retenti ſunt.	5362
1402	22	Natalis Caroli Septimi Lutetiæ pridie Calend. Mart. Carolus Alebretus Druidum comes M. Eq. ſtatim expeditionem in Aquitaniam ſuſcipit. Reginaldus Corbia Cancellarius.	5363
1403	23	Genua in poteſtate Regis	5364
1404	24	aliquot annos fuit.	5365
1405	25		5366
1406	26		5367
1407	27	Decimo Calẽdas Decembris, Ludouicus Aurelianenſis dux Regis frater (ſic enim apud Aemyliũ reponendum eſt) Lutetiæ occiditur noctu à percuſſoribus immiſsis per Iohannẽ Burgundiæ ducem: qui factum in aperto eſſe intelligens profugit. Carolus dux Aurelianenſis.	5368
1408	28		5369
1409	29	Burgundio armatus, ac magna militum turba ſeptus, contra uiduam Valentinã in Senatum uenit cædem iuſtè factã eſſe contendens, quod tamen minimè approbatum eſt, uerùm metu condonatum eſt. illi factum. Gulielmus Bauarus, ut pacẽ inter eos faceret, ad Carnutes pfectus eſt Hoc ciuile bellũ ob duarũ familiarum	5370
1410	30	Aureliani & Burgundiæ ducum controuerſias fuit. leui de cauſa etiam potentes	5371

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
		ac nobiles è medio tollebantur. Heroinæ, regina ipſa atque eius filia hucilluc pertractæ & uexatæ, ut in tumultu & periculo belli. Exactiones pecuniarum immanes, & interea peſtilentia & fames.	
1411	31	Alexāder V. papa Romanus, Ludouicum II. Andegauēſem Apuliæ regē pronūciauit Ladiſlao illud regnum auferre uolēs. Iohannes papa proximus idem fecit. Lutetiæ laniorum ſeditio ſæpe orta pro Bargundione, ductu & factione Petri Eſſarij prætoris, qui ducem illis dedit Cabocheum euiſceratorem.	5372
1412	32	Angli qui pro ducis Aurelianēſis partibus uenerāt, poſtquā cum Burgūdione pacem eſſe factā reſciuerunt, plurima incōmoda Galliæ inferunt, ac deinde Iohannem comitē Engoliſmēſem Aurelianenſis fratrem 32. annos in Anglia retinent.	5373
1413	33	Iohannes primus dux Alenconij. Ludouicus Delphinus Aquitaniæ	5374
1414	34	dux, regni adminiſtrationē accipit.	5375
1415	35	Iacobus Borbonius Marchiæ comes, Iohannam reginam Neapolitanam accipit uxorem, quæ Iohanni Tarraconenſi nuptias promiſerat, ſed utrunque fefellit. Circiter Idus Aug. Henricus V. Angliæ rex in Normaniam traijcit. Arefluctu ad deditionem compulſo, Calitium uerſus ſe recipit. ad 8. Calend. Nouemb. ad Dagincurtum circa Blāgium prælium committit, & parua clade affectus eſt, excepto fratre duce Eboracenſi illic cæſo. Decem millia Francorum cum multa nobilitate occubuerunt, & totidem ferè capta	5376

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mūdi
1415		*ſunt. Duces interempti Alenconius, Ambarus, Lotaringus, & Brabantinus, & comes* Niuernenſis, *&* Alebretus M. Eq. *Capti* Aurelianenſis, *&* Borbonius *duces, &* Buſsicaudus, *&* Vindocinenſis. *Concilium Conſtantiæ, Sigiſmundi Cæſaris ſtudio & opera coactum, & habitum tribus annis.* Tres *papatu priuati, ſed in primus ferocia & contumacia* Benedicti, *qui nec adeſſe, nec quenquam mittere uoluit, damnata eſt.* Martinus V. P P. *ſolus deligitur.* Ludouicus Delphinus *obit, quem mox*	5376
1416	36	*ſecutus eſt* Iohannes *eius frater.* Carolus Delphinus. Iohannes Armeniacus M. Eq. *Sigiſmundus* Imp. *ad* Carolum *uenit, atque illinc ad* Henricum *pro pace facienda, uerùm id fruſtra.* Amadeus *primus Sabaudiæ dux.* Mors Ludouici *Andegauenſis.* Controuerſia *renouata.* Armeniacus *Magiſter* Equitum *inuidioſus ob fiſci adminiſtrationem.* Factio *ducis* Burgundiæ *ſuperior erat.* Regina *relicto rege, ſe in manus eius*	5377
1417	37	*tradit cum filia* Catharina. *Anglus interea rem promouebat in* Normania.	5378
1418	38	Iohānes V*illarius proditione unius portæ* 4. Cal. Iun. *de nocte* Lutetiā *cū armatis inuadit, & pmiſcuè, nulla habita ratiōe, cædes crudeliſsimas, maximasq́; carnificinas facit.* Vrbē, *regéq́;, ac aulā omnē* Burgundioni *recipit.* Armeniacus M. Eq. *&* Erix Marla Cancellarius *interfecti,*	5379

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
		agre Delphinus euaſit. In conſpectu Delphini ad Monterigolum agere uolentis de pace, dux Burgundiæ occiſus eſt. Philippus Burgundiæ dux cum	
1419	39	*Henrico Angliæ rege iuncta ſocietate, in patris ſui ultionē, regem, reginam, Lutetiam, & quicquid ſuæ factionis habebat, in manus ei tradidit, & in Tricaßibus Catharinam regis Caroli filiam nubere illi coegit, ea lege, ut ij eorúmque liberi Franciæ regno ſuccederent, & Henricus interea maritus rex Angliæ, & rector Franciæ cognominaretur. Delphinus exhæredatus & proſcriptus eſt.*	5380
1420	40	*Henricus uxorē in Angliam traducit.*	5381
1421	41	*ubi maxima cū pompa & triumpho excepti, in Gallia cum Philippo Burgundiæ duce Hunfredū Cloceſtriæ ducē fratrem ſuum ad* πολιτείαν, *Thomam uerò Clarentiæ ducē ad res bellicas reliquerat, qui ad Baugeū circa Andes à Scotorū manu, quæ Delphino ſtipendia faciebat, cæſus eſt. Iohannes Stuartus Scotus Burchaniæ Comes M. Eq. dictus à Delphino. Iacobus Borbonius Neapolin relinquere, & in Franciam redire cogitur. Io-*	5382
1422	42	*hanna regina eius uxor Alphōſum Tarraconenſium regem adoptat euocátque. Martinus PP. Ludouicum III. Andegauenſem (opinor Aemyl. falli, qui II. pro III. ponit) regem Neapolitanum appellat. Regina non ita multò pòſt Alphonſo irata, adoptionem reſcidit, Andegauenſemq; adoptatum Roma accerſit, & Calabriæ ducem facit.*	5383

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
1422		*Rex Anglus cognita morte fratris in* Galliam *redit.* III. *Cal. Septemb. ad ſaltum* Vicenarū Henricus Quintus *rex, relicto* Henrico Sexto,*rege bimulo ex* Catharina,*decedit. corpus eius in* Angliam *relatū.fratres ſuos duces* Iohannē Bedfordienſem *cū* Philippo Burgundione,*Franciæ*,Hunfredum *uerò* Clocestrienſem *Angliæ* Rectores *eſſe iuſſit.* *Carolus ſextus* XII.*Calen.Nouemb. obit.ſepultus ad* D.Dionyſium.	5383
1423	1	CAROLVS SEPTIMVS LIII. REX ANN. XXXVIII.	5384
1424	2		5385
1425	3		5386
1426	4		5387
1427	5		5388
1428	6	*Franciſcus* Britanniæ *Dux.* *Obſidio* Aureliani.*Thomas* Montacutus *Anglus* Sariſberienſis*Comes ictus interijt.*	5389
1429	7	*Aurelianenſes omni auxilio miſerè deſtituti,*Burgundioni *dedere ſe ſtatuerāt,ſed contentione* Anglorum *Ducum res infecta fuit.quod ægerrimè* Burgundio *tulit.* *Iohāna puella armata obſeſſos iuuat coactis hoſtibus obſidionem relinquere, ad* VIII.Id.*Maij, eóſque uirtute minimè puellari expellit.* Francis *deinde res melius ac fœlicius procedere cœperunt.* Iohannes Nothus Aurelianenſis. *Pataienſe in* Belſia *prælium.Cæſis* Anglis Iohannes Talbotus *capitur. Puella armis per loca ab hoſtibus occupata regē* Carolum Rhemis *conſecrādum ducit, multaſq́; in itinere urbes recipit.*Bedfordienſis *Anglus*	5390

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
		prælio dimicare uelle ſimulans, Regē Pariſios rectà contendentem remoratur.	
1430	8	*In oppugnatione Lutetiæ ad portā D. Homorati puella uulnerata, exercitus ſe recepit, quæ illum in alias partes Galliæ ducens aduerſus Anglos, ob ſucceſſus & uictorias ſemper celebratur. Compendium obſeſſum ui & aſtu ingreſſa, cū aliquando in hoſtes eruptionē faceret, à Iohanne Lucemburgēſi capitur, Rotomagumq; ad Ducē Somerſetēſem mittitur, deide īuidia & iniuria artis Magiæ dānata exuritur.* *Ad Compendium obſidione deſiſtere coacti ſunt Angli.*	5391
1431	9		5392
1432	10	*Henricus ſextus ex Anglia traductus, in primario Lutetiæ templo Franciæ rex coronatur. Renatus Ambarus cum bellū in Antoniū Comitē Vallemontenſem moueret, captus ad Burgundionem adducitur.*	5393
1433	11	*In Gallia calamitates bellorū, ac miſeriæ diuturna, ager ubique incultus, fames, homo homini perniciem moliebatur.*	5394
1434	12	*Ambroſius Lorus, Stephanus Hyrus, Poto Santrailla, Equites Franci. Thomæ Hūdelli Angli uulnerati ad Gerberoiam arcem in Vellocaßibus interitus.*	5395
1435	13	*Carolus fortunam belli metuens, ad hæc intelligens nihil commodius ad uictoriam quàm coniunctos hoſtes diducere, Burgundionē Anglis minimè gratum, ab ijs quæ affectabat repulſum, ad ſe pertrahere conatur. Paci faciendæ Atrebatium urbs deſtinata. Papæ Legatus gladios & arma tollere non potuit. Nam fœderi iciun-*	5396

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mũdi
1435		do apud Anglũ locus nullus fuit. Rex Burgundioni quod petebat, atque adeò plus quàm poſſet, conceſſit. Factiones & inimicitiæ d.uturnæ ſopitæ & ſublatæ. Lutetiæ Iohannis Bedfordienſis mors. Anglus apud Flandros tumultum contra Burgundionem incitare laborat. Cali-	5396
1436	14	tium Dux obſidet: ſed ſuccedentibus auxilijs obſidionem relinquere cogitur, deinde Flandriæ ſtatum ordinauit. Lutetia Francorum uirtute ab Anglis uindicata in Aprili menſe. Iohan. Villarius quàm perſidioſum in ea capienda, tam ſtrenuũ in ea recuperãda ſe præſtitit. Ludouicus Delphinus in urbe Turonũ VII. Cal. Iul. Margaritã Iacobi Scotorũ Regis filiam in matrimonium accipit.	5397
1437	15	Renatus Andegauẽſis defuncti Ludouici tertij frater, Iohannæ reginæ Neapolis teſtamento hæres, poſt redemptionẽ Burgundioni perſolutã liberatus, Genuẽnſiũ auxilijs profectus (qui ſe in libertatẽ uindicauerãt, eluſi à Philippo Mediolanenſi, nec ullo modo remunerati uictis & captis Tarraconenſiũ regibus ad Põtias nauali certamine) Rex Neapoli coronatur, quò Iſabella eius uxor uirilis animi fœmina prius aduenerat, ut ius ſuum in Alphõſum Tarraconenſiũ regem tueretur.	5398
1438	16	Pragmatica Sanctio in concilio Baſilienſi conſtituta, & Biturigibus à rege probata Nonis Iulij, Lutetiæ deinde in Senatu	5399
1439	17	publicata III. Id. Iulij.	5400
1440	18	Redemptio Caroli Aurelianenſis in Anglia captiui. Margaritã ducis Cleuẽſis ex	5401

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mũdi
		ſorore Burgundionis filiã uxorẽ accipit. Finis cõtrouerſiæ inter Aurelianenſes & Burgũdiones, ſocietate & amicitia inſtituta. Delphinus quorundam principũ conſilio malo inductus, à patre ſeceſſionem facere uoluit, ſed pater clemẽs filio pepercit, & coniurationem ſedauit ſuſtulitq́;. Amadeus Sabaudus in concilio Baſilienſi appellatur papa Fœlix quintus. hic filio Ducatum relinquens, in eremum ſeceſſerat, neque illi moleſtum fuit poſtea Nicolao quinto papatu cedere. uir bonus ad ſchiſma tollẽdum legatione apud ſuos contentus fuit.	
1441	19		5402
1442	20	Renatus amiſſa Neapoli contra	5403
1443	21	Alphonſum, in Galliam redire coactus.	5404
1444	22	Induciarum tempore Renatus Margaritam filiam Henrico Angliæ regi nuptũ collocauit. Rex Carolus interea rogatu & precibus Renati in Mediomatrices profectus. Delphinus pro Sigiſmundo Auſtriæ duce in Baſilienſes & Heluetios. Carolus Andegauenſis Cœnomanorum Comes. Bernardus Comes Marchiæ.	5405
1445	23		5406
1446	24		5407
1447	25		5408
1448	26	Iacobus Cordatus ciuis Bituricenſis opulentiſſimus. Franciſcus Sfortia Blancha Ducis Philippi defuncti notha accepta uxore in matrimonium, in ducatum Mediolanenſem inuadet, cuius hæres erat Aurelianenſis filius ſororis.	5409

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
1449	27	*Induciæ uiolatæ. Rex in Normania rem bene gerit. Victor cum pompa & triumpho* Rotomagum *ingreſſus eſt.*	5410
1450	28	X V I I. *Cal. Maij pugna ad* Forminiacū *ſuperatis Anglis.* Carolus *ſeptimus uniuerſam* Nor-	5411
1451	29	*maniam poſt annos* X X X. *ex quo ab* Anglis *ſubacta fuerat, recuperauit.* Petrus Britanniæ Dux.	5412
1452	30	Angli Aquitania *expulſi.* Hic Biturigum *modò Rex timidus (ſic enim per ludibrium uocabant) uirtute & fortitudine potentiſſimos Reges nihili fecit, eos fudit fugauitque.*	5413
1453	31	Burdegala *ad* Talbotum *in continentem reuerſum deficit. ad* I I I. *Id. Iulij pugna ad* Caſtellionem *in* Petrocorijs, *in qua* Iohānes Talbotus *& eius filius interempti,* Burdegala *iterum recuperatur.*	5414
1454	32		5415
1455	33	Angli è Francia *omnino expulſi, præter* Calitium *& aliquot uicina loca nihil poßidebant in* Gallia.	5416
1456	34	Delphinus *iterū à patre ſeceſſerat. in iſtū Rex bellum mouit, quem ſpoliatum re-*	5417
1457	35	*bus omnibus; ne à quoquam exciperetur, inhibuit. ſed ad* Philippum Burgundiæ *ducem, à quo prudenter annos aliquot cuſtoditus eſt, confugit.* Arcturus *M.Eq. dux* Britanniæ.	5418
1458	36		5419
1459	37	Franciſcus *ſecundus* Britanniæ *dux.*	5420
1460	38	Henricus *rex* Angliæ Gallia *pulſus, coniuratione deinde principū regno exactus in* Scotiam *fugit.* Regina Margarita *cum*	5421

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
		filio Eduardo in Galliam ad patrem Renatum Andegauenſem ſe recepit. XI. Calendas Auguſti Rex deceſſit Magduni Biturigum, ad D. Dionyſium deportatus.	
1461	1	LVDOVICVS VNDECIMVS LIIII. REX ANN. XXIII. Inungitur Rhemis 18. Calēd. Septemb.	5422
1462	2	Congreſſus Regum Franci & Caſtulonenſis ad Fontem Rabiæ. Comitatus Ruſcinonenſis Francis oppigneratus à Tarraconenſi: ex quo maximæ poſtea contentiones exortæ.	5423
1463	3		5424
1464	4	Bellum Bonum publicū uulgo dictum, cōſenſu & conſpiratione principū tētantium Regem ipſum in ordinem cogere, qui dignitates & munera fortibus ſenioribuſq; à patre delata, abrogauerat, quíque à nobilioribus & potentioribus improbè ſemper aliquid exigebat. Dux Britanniæ & Comes Caroleſij Burgundionis. F. fratri Regis unico Carolo Biturigum Duci perſuaſerūt, ut coniurationis & belli princeps eſſet. Dignitate & ſtatu deiecti hos ſequuti ſunt.	5425
1465	5	XVI. Cal. Auguſti pugna ad Montem Lethericum aduerſus Comitem Caroleſium. Nox prælium diremit. Rex Coruolijū ſe recipit. Caroleſius in loco pugnæ cōſtitit. Plus tumultus & fugæ fuit, quàm cædis ac uulnerū. Burgūdio uictoriam ſibi uendicabat, ſed ex eo tempore inclinare & imminui res eius cœperunt. Exercitui ducum Bituricis & Britāni ad	5426

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
1465		Stampas obuiam proceſsit. Franciſcus Sfortia Mediolani dux conſilio & armis Regem adiuuit. in Galliā eius filiū Iohānem Galeatiū miſit. Bellum ducis Burgūdiæ in Eburones. Gulielmus Quadrigarius Pariſienſis epiſcopus. Hoſtes circa Lutetiam. Alia in parte Borbonius Caroli Biturigum Ducis nomine cupidè ac beneuolè Rotomagi acceptus. quamobrem ad pacis conditiones Rex animum intendere coactus. Pax cōfluentina. Carolus Normaniam, Caroleſius urbes ad Somonā ſitas, aliáſque nonnullas in perpetuum habuit. Ludouic. Lucēburgēſis Comes Fani Pauli M.Eq. dictus. His rex quicquid uellēt cōceſsit pro tēpore, ut eos diſiūgeret ac ſepararet. Ducis tantùm Britāniæ ſors iniquior, & iactura maior. Caroleſius in Eburones contendit. Inter ducem nouum & Britannum ſimultates exortæ. Rex in Normaniæ fines accedit. frater eius nudus & inops iterum in Britanniam confugit.	5426
1466	6	Iohan. Galeatius accepta morte patris, quàm citiſsimè in ducatū Medolanenſem reuertitur.. Expugnatio & direptio Dinami Duce Burgundione.	5427
1467	7	Brugis Mors Philippi Ducis Burgundiæ XVII. Cal. Iul. Leodio in fidem & deditionem accepto, Burgundiæ dux Gandauum ad ſedanda componendáque omnia contendit.	5428
1468	8	Rex cum paruo comitatu Peronā ad colloquium ducis Burgundiæ accepta fide proficiſcitur, ubi dc Eburonum defectione	5429

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		per quoſdam Regios facta Dux certior factus eſt. Quare concluſus rex illic, & duos aut tres dies detentus magno in periculo fuit. Nobiliſſimos aliquot, & ducis maximè familiares, X V. M. aureorum corrupit. Pax ſic firmata & ſancita eſt, ut Cãpaniam & Briã fratri cederet. Ipſe etiã in Eburones proficiſci cogitur. I eodẽ I I I. Cal. Nouẽb. expugnatum, direptũ, incenſum, atque deletum. Iohannes Andegauenſis dux Lotaringiæ in Hiſpaniã ad bellum contendit, ſed poſtea Barchinone febri abſumptus eſt. Rex vene ſus fratrem cogit ut ſor-	
1469	9	tem hæreditatis Aquitaniam accipiat. Iohannes Ballua epiſcopus Andiũ Cardinalis comprehenſus cuſtodiæ traditur. Rex Equites ordinis S. Michaelis iſtituit.	5430
1470	10	Natalis Caroli Delphini pridie Id. Iulij. Ricardus Varuicenſis mota ab Anglis ſeditione ad Regem confugit. Quas Burgũdiæ duci urbes cedere coactus fuerat, paulatim ad ſe rex pertrahebat recuperabátque. In Turonibus trium ordinum, qui omnino ſuarũ partium erant, conuentum habuit. Vt ſpecioſior belli prætextus eſſet, poſt nobilium quorũdam prouocationes ad ſe & querimonias delatas, uiatorem ſenatus miſit qui Burgundiæ ducẽ in ius uocaret: quod ille perquam ægrè ac moleſte tulit. Ambiani ad regem deficiunt. M. Equitum fanum Quintini occupat.	5431
1471	11	Rex loca in poteſtate obtinens, rem Burgundioni quantum poteſt extrahit.	5432

Anni Christi	Anni Regni			Anni Mūdi
1471		Dux cupiditate cōferendi manus ardebat. Rex quaſdam pa-	Varuicēſis à Gallo ſummū accipiēs auxiliū, Hēricū Angliæ regē carcere liberauit. Eduardus fugit ad Burgūdionē ſoro-	5432
1472	12	cis cōditiones ꝑpoſuit. IIII. Id. Maij mors Caroli Ducis Aquitaniæ, quæ Burgundionis auxit iram, & conatus eius fregit. Rex ſine mora loca munita occupat, fratris domeſticis in eodem ſtatu & dignitate retentis.	ris uirum, & ab eo clàm adiutus, cū celeriter redijſſet, hoſtes uicit deleuitque. Henricus filio Eduardo principe occiſo, interemptus eſt.	5433
1473	13			5434
1474	14	Carolo Burgundioni Audaci in rebus omnibus ſuſcipiendis, rex plurimos inimicos conciliat, negociúmque faceſſit. Burgundio annum obſedit Nuſsiam. Impe-		5435
1475	15	ratore Germania uenies cum magnis copijs, ut obſidionē relinqueret cogere nunquam potuit, niſi conuentione facta. Lotaringus interea eū prouocauit. Rex peracto induciarum tēpore, quod tamē produci uoluerat, aliquot oppida incendit in Picardia. Anglus Calitium traiectus, cui Burgundio cum paruo comitatu obuiam procedens, Bononiæ illum excepit parum magnificè & copioſe, & longe aliter quàm expectabat. Quare pronior ad agendum de pace cum rege Carolus uehementer iratus, ac tædio affectus. Cōgreſſus duorū Regū ad Picquenium pridie Calend. Septemb. Induciæ		5436

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		inter eos, eorúmque ſocios, qui uellent, in IX. annos. Anglus accepta pecunia Delphino filiã deſpondit. Regi pariter literas reddidit indices cõiurationis Magiſtri Eq. Burgundio pactis ſeorſum inducijs, in Lotaringos ad bellum profectus eſt. Lud. Lucemburgẽſis Comes Fani Pauli M. Eq. cum hos tres potentiſſimos modis omnibus offendiſſet, & de cuius nece toties conuentum eſt, à ſuis deſtitutus in Ducis fidem confugit ad Montiũ, in Annonia. Rex Fanũ Quintini occupat. Dux Regijs repetẽtibus eũ Peronæ tradidit, ac ſtatim à Senatu dãnatus capite luit pœnas XIIII. Calend. Ianuarij.	
1470	16	Bellũ a Burgudione ĩ Heluetios ſuſceptũ. Alphõſus Rex Luſitanorũ in Galliã uenit aduerſus Caſtulonẽſes auxiliũ quærens: quod ut obtineret, pacẽ cõponere conabatur. Bis ſpoliatus, cæſus, atq; in fugã compulſus Carolus Burgundiæ dux Non. Ia-	5437
1477	17	nua. (pridie Id, ut Aemyl. tradit) occiſus eſt ad Nanciũ à Renato Lotaringiæ duce fines ſuos recuperante auxilio potiſſimùm pecuniæ à rege ſuppeditatæ, & exercitus Germanorũ. Hic finis opum, deliciarũ & triumphorũ domus Burgũdionũ. Rex ob id negocia ſibi ex ſentẽtia cedere exiſtimãs, feſtinanter in Picardiã profectus, ut quas defuncti Ducis urbes ac loca poſſet recuperaret. Gandauenſes tanquam dominum Stathmi & diuerſoria curſorijs equis à rege primùm in Gallia cõſtituta.	5438

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
1477		*Mariā Ducis fato functi unicā filiā apud ſe aſſeruabant. Philippus Creperecors ad Regem defecit: quæ res non mediocre auxilium attulit. Princeps Arauſienſis Burgundiam utranq;, paucis urbibus exceptis, in regis ditionem facilè ſubdidit. Maria nubit Maximiliano Auſtriæ duci Cæſaris F. qui uenerat in Flandriam. IX. Cal. Septemb. Iacobus Arminiacus Nemoroſi Dux Lutetiæ gladio percutitur.*	5438
1478	18	*Arauſienſis cum promiſſa nō præſtarentur, defecit, & res in Burgundia perturbauit. ſuperior præfectus reuocatur Carolus ab Ambœſia illuc miſſus Dolam ca-*	5439
1479	19	*pit, atque omnia regi ſubijcit. Heluetij primū à rege ſtipēdiū accipiūt. Bellum in Morinis aduerſus regium exercitum. Maximilianus ſe uictorem putans, maiorem cladem accepit. Rex etiā cū eo fœdus & pacem cupiebat, ſed quæ ſibi multo æquior & commodior foret.*	5440
1480	20	*Iohannes Ballua cardinalis carcere liberatus.*	5441
1481	21	*Obitus Renati Andegauenſis ſenis Regis à Neapoli expulſi. Rex eius hæreditatem ſibi aſſeruit.*	5442
1482	22	*Maria Maximiliani coniunx ex equi lapſu, unde in febrim incidit, moritur, relictis Philippo & Margarita liberis. Nonnulli tradunt eam tunc grauidam fuiſſe. Populus gandauenſis Maximilianum ad id adegit, ut deſponſa filia Margarita Delphino, cum rege tranſigeret, & quas terras & loca Rex peteret, ei cōcederet,*	5443
1483	23	*plura effecturi ſi poſſent, ut principis ſui*	5444

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mũdi
		opes potentiámque imminuerent, atque debilitarent. Ea uero annum attingens tertium in Franciam adducta. Anglus hoc facto illuſus, ac uehementer indignatus. Delphinus enim generilli promiſſus erat. Hic Rex acri magno & uerſatili ingenio fuit: quod conſiſtere & cõquieſcere illi non poterat. Hoc enim potitus, mox aliud affectabat cupiebátque, occultus, uehemens, atque omnium impatiens. Verùm id in primis cauebat, ne fortunæ quicquam cõmitteret, ſi uel aſtu uel ſimulatione, uel alia quauis arte poſſet euadere. omnia ſcire cupiens, humilis fortunæ hominibus facilis, habitu modicus, conciliandi peritiſſimus quos ſibi aut prodeſſe aut nocere poſſe intelligebat. ad ea quæ cautè moliebatur, nulli ſumptui parcens, in cæteris pecuniæ negligens & contemptor. Valetudinarius, ac iam ſubinde morbo laborans, aliud quàm quo uſus fuerat ſceptro ac diademate aſſumptis, Delphino filio cõſilium dedit, ne antiquos magiſtratus, amicos, familiares, miniſtros commutaret. Hoc enim ſibi perquam incõmodè accidiſſe. Morti proximus, ſuſpicioſus, diffidẽs alijs, timidus, qui nihil non tentauerat ut timeretur, ex qua re odium maximum contraxit. Preſſam nobilitatem primus ſeruire coegit, populo ſe formidabilem præbebat, uiam poſteris regibus muniens ad opes nimias & potentiam. Nemo unquam tantam præ ſe tulit religionem, oſſa & reliquias Diuorum ubiq; uenerabundè exoſculãs.	

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1483		Pauperibus eripiebat quæ templis largiretur. Populum tributis & uectigalibus plus uexauit quàm priorum regum quiſquam alius. Verùm ex quo æger eſſe cœpit, eum ſubleuare atque exonerare propoſuit. Iudiciorum controuerſias infinitas ferè, & tẽpus litigãdi breuius præſcribere: impoſturas, furta, rapinas, quæ à pragmaticis & forenſibus hominibus quotidie fiunt, abrogare atque omnino tollere ſtatuerat. Item morẽ & ius unum per totã Galliam conſtituere lingua uulgari comprehenſum, & libello breui expoſitum. Ad hæc pondus unum & mẽſuram. Niſi ergo morte præuẽtus fuiſſet (ut Philippus Cominius ac cæteri ſcriptores literis tradunt) plurimarũ in Callia utilitatũ author futurus erat. Illud autẽ ſilentio minimè prætereũdũ, ab eo ſene ueſtiendi rationem fuiſſe mutatã. Nam cultu lauto diuite magnifico exornatum & cõſpicuũ ſe intuẽs, impẽſè lætabatur. Medico ſuo, à quo de uitæ lõgitudine perſuaſus, et ut ſic loquar, incãtatus fuerat, decem millia aureorũ ſingulis mẽſibus dabat, ut uitã prorogaret. Nemo unquã tot hominibus & diuis ſe cõmendauit. Obijt Pleſsiaci ad Turones III. Calen. Septẽb. aliquanto ſexagenario maior. Sepeliri uoluit Cleriaci in æde D. Mariæ.	5444
1484	I	CAROLVS OCTAVVS LV. REX ANN. XIIII. Conuentus trium ordinum in urbe Turonum Iulio menſe habitus. Conſtitutũ ut in Francia rector non eſſet. Regis pueri	5445

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
		cura & tutela ſorori Annæ Dominæ à Bello Ioco credita: quo indignatus Aurelianēſis dux, ac ꝑpterea diſſidiū exortū. Iohannes Dux Borbonij M Eq.	
1485	2	Bellum in Britannos. Huic regi corpus infirmū & imbecillū. Pater latinè ſcire noluerat poſtea Gallicè didicit. In mēſe Iunio annū ferè XIIII. attingens conſecratus, ac Rex ſalutatus. Henricus Richemondus ſeptimus Ricardo exacto Angliæ regnum auxilio Gallorum recuperauit. Aurelianēſes Duci ſuo in urbē uenièti ut bellū in regē pararet, portas occluſerunt.	5446
1486	3	Aurelianenſis in Britanniam contendit.	5447
1487	4		5448
1488	5	Ludouicus Tremollius XXVI. annos natus ſummus regis Præfectus. Lunæ die 5. Cal. Aug. pugna ad Fanum Albini aduerſus Britannos. Dux Aurelianenſis & princeps Arauſienſis capti. VII. Id. Decemb. Franciſcus Britanniæ dux obit. PAVLVS AEMYLIVS HVCVSQVE SCRIPSIT HISTORIAM.	5449
1489	6	Pax cum Britannis. Rex Margarita Maximiliani filia repudiata, Annam Britanniæ hæredem uxorem ducit, quā per legatum nuptam Maximiliano, ipſi eripiebat. Bellum Archiducis in Picardia. Philippus Creperecors illi reſtitit.	5450
1490	7	Anglus Britanno in auxiliū cum uenisſet, Bononiam uſque pertraxit. Pax cum eo facta, pecunia certa ei numerata. poſtridie Atrebates proditione capti ab Ar-	5451

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
1490		chiducis militibus, qui Ambianos pariter opprimere conati ſunt. Tandem pax & ſoror Archiduci cum Comitatu Atrebatium datæ ſunt.	5451
1491	8		5452
1492	9	Rex religioſe nimis Ruſcinonis & Perpeniani Comitatus Hiſpano reddidit.	5453
1493	10	Expeditio de acquirendo regno Neapolitano. Petrus Dux Borbonij Rector Franciæ relictus. Principes & nobiles ſuis ſumptibus militabant. Ludouicus Sfortia Dux Mediolani bellum hoc ualde promouebat. Rex pridie Cal. Ianu. Romam ingreſſus eſt.	5454
1494	11	Papa pronunciauit Imperatorē Cōſtantinopol. Rex Alphonſus, & eius filius Ferdinandus Dux Calabriæ profugi in Siciliam ſe receperunt. Carolus regnum obtinuit, ac Neapolim cum triumpho & pōpa ingreſſus eſt. Gilberto à Mōte Penſerio pro rege illic relicto, Roma rediјt. Collegium proſtitutarum pœnitētium Lutetiæ inſtituitur. Vniuerſi Italiæ principes & ciuitates coeūt, ut obſeſſis itineribus reditu intercluderent Regē. pridie Non. Iul. pugna nobilis & uictoria Fornoui ad Tarrū. Rex per quā modicas copias habebat. Summi Duces Regis, Gya tribunus Militum, Iohannes Iacobus Triuultius Italus, Lud. Lucēburgēſis dominus Ligniaci, Ludouicus Tremollius, Ludouicus Dux Aurelianenſis ad Nouarā à Ludouico Sfortia grauiter premebatur. Rex uictor in Franciā reuertitur.	5455

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		Briſsonnetus epiſcopus Maclouien. Cardinalis Cancellarius Franciæ.	
1495	12	Neapolis defecit ad Ferdinandũ Alphõſi filium. Galli Gilberto à Monte Penſerio mortuo in patriam rediere.	5456
1496	13		5457
1497	14		5458
1498	1	VII. Id. April. Rex moritur repente Ambœſiæ, nullis hæredibus relictis. conditus apud D. Dionyſium. Ludouicus Aurelianẽſium & Valeſiorũ dux Rhemis rex inungitur 6. Cal. Iunij. LVDOVICVS DVODECIMVS LVI. REX ANN. XVII. Rex Scholæ Pariſienſis statũ, ſtudioſorũ priuilegia reformare, fori pariter ac iudiciorũ abuſus emẽdare & tollere inſtituit. Schola tumultuata ſeditionem mouit.	5459
1499	2	Rex Annã Regis defuncti uiduã Britanniæ ducẽ uxorẽ accepit repudiata Iohãna Ludouici undecimi filia, cui prius Biturigũ Ducatũ cõceſſit: in quo reliquum uitæ tẽpus exegit. Cal. Octob. Rotomagi rex parlamentũ Scacarij loco inſtituit, Georgij ab Ambœſia archiepiſcopi cõſilio. Mediolani expugnatio. Ludouicus Cremonã Venetis, à quibus ut in Italiã trãſcenderet ſolicitatus erat, reſtituit. Philippũ Raueſtanum Prætorẽ Genuenſibus dedit domũ ſe recipiens, Iohannẽ Iacobũ Mediolani Præfectũ ſummum reliquit. III. Id. Octob. natalis Claudiæ Reginæ VIII. Calend. Nouemb. Lutetiæ ruina pontis in Sequana, qui D. Mariæ dicitur. Robertus Gaguinus hucuſque ſcripſit.	5460

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1500	3	*Iubileus. Mediolanũ à Ludouico Sfortia recuperatum Germanorum auxilio, ad quos ſe cũ theſauris ꝓfugus receperat. Verùm paulò pòſt captus ipſe* IIII. *Id. April. in Franciam adductus, aliquot pòſt annis moritur. Aſcanius Cardinalis, ut fratris Ludouici liberi euaderent in Germaniam, curauit effecítque, ipſe tamen captus à Duce quodam Veneto, & Gallis in manus traditus eſt.*	5461
1501	4	*Philippus Archidux Auſtriæ per Galliam in Hiſpaniã iter faciẽs, apud Pariſios honorificentiſsimè excipitur 7. Cal. Decẽb.*	5462
1502	5	*Albiniacus ſummus regis præfectus Neapolim à Fœderico recuperat, qui mortuo Ferdinando fratris filio regni ius ſibi uendicabat. Fœdericus & eius uxor captiui in Franciam adducti, humaniter tractantur à Rege.* *Suaſu papæ Rex Philippum Rauaſtanum in Turcas miſit, ſed Venetorum culpa Galli ad Mitylenem uicti, magna calamitate accepta domum reuerterunt.* *Georgius ab Ambœſia Cardinalis in Francia Legatus.*	5463
1503	6	*Archidux ex Hiſpania reuerſus Lugdunum ſe cõfert, ubi pax inter Frãcos, Hiſpanos, Cæſarem, Archiducẽ, eorúmque ſocios promulgatur. Archidux in Sebuſianos ad Margaritã ſororem Ducis Sabaudiæ Philiberti uxorẽ inuiſendã profectus eſt. Franci Neapoli expulſi. Hiſpanus pace uiolata Gonſallum Ferrandum miſit qui Neapolim aſtu ac dolo papæ Alexandri cepit. Ludouicus Ar-*	5464

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
		meniacus Nemoroſi Dux in pugna occiſus. Albiniacus & Paliſſa ſtrenuos & fortes ſe præſtiterunt: uerùm pecunia deſtituti fuere.	
1504	7		5465
1505	8	*Fames & peſtilentia.*	5466
1506	9	*Rex Bononiam pulſo Iohãne Bentiuolo papæ Iulio reſtitui curat.*	5467
1507	10	*Genua deficit ductu infectoris cuiuſdam Pauli de Nouis, ſed mox à Gallis recuperatur. Paulus ille mari cum fugeret, captus, Genuæ capite punitur.*	5468
1508	11		5469
1509	12	*XV. Cal. Iunij pugna ad Carauagium contra Venetos in loco Aignadelli. Bartholomæus Daluianus ſuis uictis capitur. Brixia, Bergomũ, Crema, Cremona, cateráque ex Ducatu Mediolanenſi loca in poteſtatẽ Regis uenere: à quo etiam Papa, Imperator, Hiſpanus ad recuperãdas urbes à Venetis occupatas adiuti. Venetorum imperium, Réſque publica propemodum deleta. Lugduni obitus Georgij ab Ambœſia Cardinalis in Francia Legati. trãſlatus Rotomagum, quod unicum eius erat ſacerdotium. An ſi alia cuperet, ea obtinere nõ poterat? O ſeculum fœlix hoc Rege, & tam excellenti uiro Regis conſiliario, Nullis negocijs aut belli neceſſitatibus, quæ in Italia plurima obtigerunt, adduci Rex potuit, ut uectigalia ſuis ciuibus augeret: ad extremum tamen intra fines à uicinis bello laceſſitus, coactus eſt aliquãto maiora tributa exigere.*	5470

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
1509		*O Regem optimum, patrem patriæ, ac paſtorem populi.*	5470
1510	13	*Papa Iulius homo perfidioſus ad Vene- tos deficit, Hiſpanos, Germanos & Hel- uetios aduerſus regem ſolicitans. Morbus qui uulgo dictus eſt Coquelucha. Rex & Cæſar omnia experiuntur ut concilium habeatur: quod nunquã fieri*	5471
1511	14	*potuit. Primùm ad Turones cõuenit ec- cleſia Gallica: deinde locus delectus eſt concilio, Lugdunum, Piſa, Mediolanum. Vaſto Fluſſas Dux Nemoroſi ſummus regis Præfectus Bononiam aduerſus pa-*	5472
1512	15	*pam expugnat. Heluetij in agrũ Medio- lanenſem tranſcendunt. Brixia quæ ad Venetos deſciuerat, à Duce Nemoroſi ſta- tim recepta, ferro & igni uaſtatur. Die ſacro paſchæ pugna ad Rauennam in Papæ Venetorũ & Hiſpanorũ copias. Franci uictores. Nemoroſi Dux in hoſtes excurrens cum parua manu, interceptus occiditur. Duces utriuſque partis lectiſſi- mi aut cæſi aut capti. Rauẽna deſtructa. Corpus ducis Nemoroſi uictoris Medio- lanum ad ſepulturam tranſlatum.*	5473
1513	16	*Iulius papa ſceleratus & uecors, Cæſa- rem, Anglum, Heluetios in Francos ac- cendit, ſed interea moritur. Ferdinandus Hiſpaniæ Rex nullo melio ri iure, quàm quòd utile & cõmodũ fo- ret, Nauarræ regnum expulſo Iohanne Alebreto inuadit & occupat. Henri- cus VIII. Calitium egreſſus ui Picardiã intrat, certus auxilij à Cæſare & Flan- dris. Verum ſe domũ recipere coactus, per*	5474

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mũdi
		Scotum Francorum ſocium & amicum perpetuum. Scoti uictores, ſed amiſſo rege in prælio. Bellũ etiam à nobis in Anglos mari geſtum in ora Britanniæ. Pax inter Regem & Venetos III. Non. Iulÿ publicata. Bartholo. Dauiano & Andrea Glitto liberatis & remiſſis. Franci Mediolanum & Italiam Heluetÿs & Hiſpanis ibi tum potẽtioribus cedunt. Heluetÿ Burgundionum Diuionem obſeſſum eunt. Ludouicus Tremollius prætor pecuniam ÿs pollicitus, atque interea obſide dato domino Meſſierarũ, ut obſidionem ſoluant efficit. Anglus Morinos oppugnat. Excurſio & pugna Calcaria uulgò dicta. Longeuillanus Dux, Bayardus & Buſſius captiui in Angliam ducuntur. Morini & Tornacenſes Anglo certis conditionibus ſeſe dedũt.	
1514	17	Anna Regina è uiuis excedit 5. Id. Ian. Claudia & Renata liberis ſuperſtitibus. XV. Cal. Iunÿ Franciſcus Valeſius Dux Engolimenſium filiam regis natu maiorem Claudiam ad D. Germanum in Laya ducit in matrimonium. Ducis Longeuillani captiui opera pax inter Reges facta ea lege, ut Francus Mariam Henrici ſororem uxorem accipiat. Nuptiæ ad Abbeuillam VII. Id. Octobris. Ludouicus Cal. Ianuaris moritur, trãſlatus ad D. Dionyſium, & cum regina ſepultus.	5475

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mundi
1515	1	FRANCISCVS VALESIVS PRIMVS, LVII REX, ANNOS XXXII. Mẽſes tres & ſex dies. XXV. Ianuarij Rhemis Rex inũgitur.	5476
1516	2	Dux Borbonius Magiſter equitũ creatur. Rex expeditionẽ ſuſcipit ut Mediolanũ recipiat. Proſper Colũna Romanus à Leone Põtifice Mediolanenſibus ſubſidio miſſus, apud uillã Frãcã à Gallis Hũbercurtio duce capitur, ad internecionẽ propè deletis aut captis mille & quingentis quos ſecum habebat equitibus. Paulò pòſt maximo & fortiſſimo Heluetiorũ exercitu cæſo fugatóque, incredibili fortitudine & gloria Mediolanum & eius arcem Rex deditione capit, miſſo in Gallias captiuo Maximiliano Sfortia Duce. Maria regis Ludouici mortui uidua Duci Suffoctio Anglo ſecundis nuptijs copulatur, & in Angliam migrat. Fœdus initum cum Heluetijs, certa pecunia quæ ſingulis annis illis penſitatur, pactione. Rex quoque cum Pontifice Romano Leone ſecundo pace facta conciliatur. Actum inter eos de pragmatica ſanctione abroganda. Sacerdotum, Monachorumq; comitia creandis eccleſiarũ Præſulibus ſublata: earúmque rerũ poteſtas Regi attributa. Venia uniuerſorum ſcelerum à Pontifice conceſſa nomen dãtibus & coniurantibus in Turcam. Borbonius pro Rege Mediolanum adminiſtrat.	5477
1517	3	Maximilianus Cæſar ſolicitatis ad defectionem à rege Heluetiorum aliquot	5478

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mūdi
		pagus Mediolani obſidione fruſtra tantata, à Borbonio Duce prorege fuſus ac fugatus, in Germaniam ſe recipit. Rex Nauarræ è uiuis excedit. Pax inter Gallos & Hiſpanos. Deſponſata Carolo Arragonum Archiduci Lodoica Regis filia, quod pactum poſtea diſſolutum eſt. Abrogata publica ſanctio fremente & tumultuante uniuerſo clero Gallico. Remiſſio & uenia ſcelerum omnium lata & edita publice per uniuerſam Chriſtianorū ditionem ijs qui ſua bona in expeditionē Turcicam erogarent, quæ Cruciada uocitata eſt. Cuius rei occaſione piorum hominum pecuniæ interuertuntur, & ſplēdida furta committuntur: cōtra quæ Lutherus hæreſiarcha primum detonare incipit.	
1517	3	Naſcitur Regi filius Galliæ Delphinus nomine Franciſcus, ſacro lauacro tinctus apud Ambaſiam menſe Februario.	5478
1318	4	Naſcitur alter Regi filius Hēricus apud D. Germani in Laia fanum, qui & ibidē fonte ſacro aſpergitur. Ladiſlaus Vngariæ & Bohemiæ Rex moritur, cui ſucceſsit Ludouicus eius filius. Fames per uniuerſam Germaniam.	5479
1519	5	Maximilianus Cæſar diem fatalē obit. Carolus Hiſpaniarum Rex Francofordiæ Imperator deſignatus.	5480
1520	6	Reges Franciæ & Britanniæ maxima pompa apud Ardeam conueniūt & colloquuntur. Idem ſtatim faciunt Carolus Hiſpaniarū Rex, & Hēricus Britanniæ.	5481
1521	7	Belgradū ciuitas Vngariæ Chriſtiano-	5482

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mūdi
		rum propugnaculum à Turcis capitur.	
		Bellum inter Carolum, Cæſarem deſignatum, & Gallos. Cæſariani coniuratione cum Fräciſco Sfortia & Pontifice facta, rem Gallicam in Italia affligunt, & Mediolanum recipiunt.	
		Naſcitur tertius Regi filius nomine Cæſar. Cæſar maſeriam in Campania fruſtra obſidet, propugnantibus eam fortiſſimis ducibus Anna Mommorantio & Bayardo. Rex Cæſarem perſequitur, & in in Flandriam fugat.	
		Hiſdinum in agro Morinenſi à Gallis, quorum ductor erat Borbonius, expugnatur: arx uero tormētis bellicis per aliquot dies concuſſa deditione capitur.	
1522	8	*Leo Pontifex moritur. Adrianus in eius locum Pontifex creatur.*	5483
		Galli Fontarabiam in confinio Hiſpaniæ capiunt & præſidio muniunt.	
		Cæſariani poſt lōgam obſidionem Neruios, qui Tornacenſes dicuntur, cum ijs Rex aquarum inundationibus intercluſus copias auxiliares tranſmittere non poſſet, deditione capiunt, Flandriæq; ditioni ſubijciunt.	
1523	9	*Latrones militari more incedentes & omnia longe latéque diripientes duce Macloueo, qui ſe regem Guillotum dicebat, uincuntur & capiuntur. Ipſe Macloueus truncatis prius manibus, Pariſiis capitis ſupplicio afficitur, reliquo cadauere in quatuor partes diſſecto.*	5484
		Adrianus Pontifex moritur, in cuius locum Clemens ſeptimus ſufficitur.	

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mundi
		Angli cum Cæſarianis coniuncti exercitu contracto ad millia hominum triginta, poſteaquam arcem Hiſdinenſem duobus menſibus fruſtra obſediſſent, extremam Picardiæ oram latè populantur & euaſtãt. Borbonius ad Cæſarem deficit, cum aliquot Galliæ nobilibus. Semina in terram iacta, circa D. Martini feſtum gelu perempta: unde fames. Troia in Campaniam incendio flagrat. Rhodos inſula clariſſima, à Solimano Turcarum Imperatore poſt longam obſidionem deditione capitur.	
1524	10	Claudia regina, Ludouici Regis filia moritur. Borbonius cum exercitu Hiſpanorum, Germanorum & Italorũ Maſſiliam fruſtra obſidet: quẽ Rex perſequutus, quum Longobardiam fere totam armis recepiſſet, obſeſſa Papia, menſe Februario ac fatali fortuna ac infelici prælio, dum fortiter pugnaret, à Cæſarianis capitur.	5485
1525	11	Rex ex Italia in Hiſpaniã ad Cæſarem cõcordiæ ineundæ & firmãdæ cauſa ſuis nauibus traijcit. Seditio ruſticorum per Germaniam penè peſtilens oborta. Eorum in Lotaringia cædes ingens à Ducis fratribus edita. Rex pace cum Carolo Hiſpaniarũ Rege iniquis conditionibus fœdere Madriciano facta, in Galliam reuertitur, duobus filijs natu maioribus in Hiſpaniam obſidibus miſſis.	5486
1526	12	Turcarum Imperator Vngariam igne & ferro uaſtat. Budam diripit, Ludo-	5487

Anni Chriſti	Anni Regni		Annis Mũdi
1526		uico Rege cum exercitu conciſo Viennam obſidet. Ianus Laſcaris ſtipendio mille ducentorum Frãcicorum in annos ſingulos à Rege accepto, literas græcaſq; in Gallia diſſeminat. Ferdinandus Archidux Auſtriæ, Vngariæ & Bohemiæ Rex deſignatur.	5487
1527	13	Roma capitur à Borbonio & Cæſarianis, uexatur, diripitur. Borbonius inter primos murum ſcandens occiditur. Clemẽs Pontifex captiuus 40000 aureorum millibus ab hoſtibus redimitur. Quæſtiones repetũdarum in Gallia exercentur. Iacobus Belnenſis Sãblaciani dominus, primæ authoritatis uir, extremæ ſenectutis, peculatus cõuictus ſuſpenditur. Quod ſupplicium reliqui quæſtores & rei nũmariæ præfecti ueriti, in exiliũ profugiunt: ex quo retractus Poncherius uir & generis nobilitate & opibus inſignis, fide à Rege accepta reuerſus, cũ Gentilis Itali præſidis fraude literis quibuſdam remotis, ſuam innocentiam, quod promiſerat, probare non poſſet, pari pœna punitur. Rex Britanniæ uxorem ſuam Cæſaris materteram, improbãtibus Pontifice & theologis, alterius amore captus repudiat. Cardinalis Dyortius Britannus, epiſcopus Eboracenſis, pompa, ſplendore & faſtu inuſitato Legatus ad Ambianos Regem conuenit. Renouatum fœdus inter Franciæ & Britãniæ Reges.	5488
1528	14	Reges Galliæ & Angliæ per ſuos fœciales Cæſari bellum indicunt. Bellum renouatum eſt, miſſo cum exer-	5489

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		citu Lautreco in Italiam in Pontificis ſubſidium, qui expugata Papia, & multis alijs arcibus oppidiſque, cum diutius opinione in obſidione Neapolis hæreret fraude Andreæ Nauarchi qui ad Cæſarianos defecerat, peſte in exercitu graſſante, uitam cum morte commutat. Induciæ octo menſiũ inter Reges Galliæ, Britanniæ, & Cæſarem. Ferrariæ Dux Renatam reginæ ſororem, alteram Ludouici regis filiam, uxorem ducit. Legatus Vngariæ à Vayuoda auxilij cõtra Ferdinandum impetrãdi cauſa Lutetiam uenit. Eodem tẽpore fœcialis à Cæſare in Palatium, extructo ibidem theatro in quo Rex cum nobilitate conſidebat, admittitur: qui quia literas nõ attulerat à Cæſare, non auditus remittitur.	
1529	15	Ludouicus Berquinus homo doctus & nobilis hæreſeos crimine conuictus, comburitur. Pax Cameraci Heroidum conuentu inter Pontificem, Cæſarem, Reges Britanniæ & Vngariæ ſancita. Præſtantiſſima & nobiliſſima ædificia multis in locis à Rege excitantur. Lutetiæ ſceleratus quidã in platea Malbertina cædis heri ſui cõuictus, laqueo ſuſpẽditur: & debĩc ceruice nõ fracta, uiuit.	5490
1530	16	Maximilianus Sfortia Lutetiæ moritur, apud Carmelitas ſepultus. Cæſar Bononiæ à Pontifice diademate Imperiali die D. Mathiæ feſto donatur. Leonora Cæſaris ſoror Regi deſponſata, cum regijs liberis duobus auri millionibus	5491

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		redemptis, in Gallias uenit, & maximo nobilium populique plauſu & gaudio excipitur. Rex *bonarum artium & literarum omnium ſtudioſiſſimus, ut eas quàm longiſſime & latiſſimæ diffunderet, incomparabili regij ſceptri ornamento, tum omnium mortalium commodo,* Gulielmo Budæo & Iohanne Bellaio *hortantibus,* Pariſiis *doctiſſimos homines in literis* Hebraicis & Græcis *atque etiam mathematicis, honeſtis ſtipendijs publicos profeſſores inſtituit.* Quod *quũ plauſibiliter excipi, & feliciter ſuccedere animaduerteret,* Petro Caſtellano *anagnoſte ſuo authore, prioribus alios in literis* Latinis, Medicina, & Philoſophia *adiungit, & primorum numerum adauget. quo facto* Academiam Pariſienſem *uelut opulentiſſimũ literarum emporium breui florentiſſimam reddit.* Idem *locum inſigni amplitudine trans* Sequanam *è regione* Luparæ *metatus deſignat, ubi gymnaſiũ literarũ omniũ opinione maius, extrueret: quod* Francicorum *centum millibus annuo cenſu dotare inſtituebat: in quo* Gymnaſiarchæ, *profeſſores, ſacrifici, & lecti adoleſcentes egregia indole ſupra ſexcentos in literis educarentur, quod bellis urgentibus exequi non poteſt: quæ gloria* HENRICVM *qui hodie regnat, manet.* Vt *quemadmodum profeſſores literarum & alia patris laudanda inſtituta religioſe cõſeruat, ſic & hoc gymnaſium extruat, quod uelut arcem litera-*	

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mundi
		rum hoſtibus in futurum opponat. Florentia Cæſaris auxilijs à Pontifice obſeſſa deditionem facit. Princeps Auriſiacus tormento bellico interit. Clemens Pontifex inclementer & inhumaniter in ciues Florentinos ſæuit. Margarita Flandrorũ gubernatrix Cæſaris amita uiuere deſinit.	
1531	17	Equites Hieroſolymitanæ militiæ Modonem in Pelloponneſſo occupatum à Turcis capiunt & diripiunt. Cæſar in Germania hæreſes uarias maximo Germaniæ & totius orbis Chriſtiani malo excitatas, & in dies magis atque magis pullulantes comitijs omniũ Imperij ordinum indictis extinguere conatur, ſed fruſtra. Rex ad uim nobilitatis inhibendam & caſtigandam, apud Pictauos & Cœnomanos reliquóſque horum accolas & uicinos, quia uiolatis magiſtratibus & legibus ſpretis impunè illa in alienas poſſeßiones eccleſiaſticas & prophanas inuadebat, conuentus iuridicos extra ordinem indicit, præſidióque armatorum quàm maximo Chandioueo rerum capitalium præfecto duce, repreſſa nobilium inſolenti temeritate, de plurimis ſupplicium capitale ſumptum. Edictum contra falſum teſtimonium dicentes, & pactorum literarúmque adulteratores, ut capite plectantur exit. Regis mater in fata concedit.	5492

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
1532	18	Reges Galliæ & Britāniæ rurſus coeūt Boloniæ primùm, deinde Caletij, & uetera fœdera renouāt, inque ſeſe mutuò hoſpitaliter excipiendo, nullum magnificentiæ genus prætermittunt. Res monetalis rei nummariæ Præfectorum auaritia ualde corrupta & deprauata, edicto regio corrigitur. Edictum contra eos qui armati incedunt, & ui utuntur, capitale. Rex Britanniæ religionis tragœdiam inceptat, ſe caput eccleſiæ dici imperat, Pontificis Ro. memoriam è ſacris omnibus eradit, monachos omnes ſuis poſſeſſionibus exuit, exilióq; multat. Eorum bona partim fiſco regio, partim nobilibus ut ſibi in hoc ſuo iure tutando adiutores eſſent, attribuit: quem propterea Pontifex Romanus eccleſiaſtico anathemate publice execratur, eíque regnum abrogat, & primo occupanti donat. Turcæ maximo exercitu Viennam obſident Duce Solymano, cui occurrēs Carolus Cæſar cum omnibus Imperij ordinibus, Turcas obſidionem ſoluere, & retrofugere cogit, 24000 excurſorum ad internecionem cæſis.	5493
1533	19	Pontifex & Rex Maſſiliæ conueniunt: cōſilia ineunt hæreſum opprimendarum, & Mediolani recuperandi. Pontificis neptis deſpondetur Henrico Valeſio ſecundo regis filio. Legionarij ad exemplum Romanorum à Rege ſeptem diuerſis regni Francici partibus inſtituti, déque eorum militari diſciplina libri diſertiſſimè ab ipſo Rege ſcripti.	5494

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mũdi
1534	20	*Clemens ſeptimus Pontifex moritur, in cuius locum Paulus tertius ſubſtituitur. Solymanus Turcarum imperator, multis rebus præclare geſtis, demum à Sophi Perſarum Rege in Perſide maxima ſuorum ſtrage uincitur & fugatur.* *Libelli famoſi in regia aula compilati in Lutetiæ multisq; in Franciæ urbibus Sacramentariorum cõiuratione teterrima, eadem nocte menſe Octobri cõtra ſacroſanctum Euchariſtiæ ſacramentum & miſſam affixi: ad quorum ſcelus expiãdũ, Rex publicas ſupplicationes indicit: quas obiens, à D. Germani prope Luparam fano, ad D. Virginis ſolenni Lampadephoria cum maximo Cardinalium Epiſcoporum & nobilium cœtu, capite nudo tædam ardentem manibus geſtãs, religioſe progreditur. Eodem die Lutherani aliquot uiui publice exuſti.* *Ionas triremiũ apud Maſſiliam præfectus, latrociniis compluribus infamis, & læſæ maieſtatis conuictus, ceruice trũcatur.*	5495
1535	21	*Antonius à Prato Cãcellarius moritur. In eius locum Antonius à B urgo ſufficitur. Gouleta & Tunetum in Africa expugnantur à Cæſare magna Barbarorum edita ſtrage. Venia publica à rege clementiſſimo data Lutheranæ ſectæ affinibus omnibus, conuictis & eius ergò exulibus, modò reſipiſcerent, & errorem abiurarent. Lex contra latrones lata ſalutaris admodum omnibus peregrinantibus & iter facientibus, ut pedibus, bra-*	5496

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mūdi
		chijs, dorſi ſpina & ceruice fracta & cõquaſſata tandiu ſublimes in rota uiuant, quãdiu animã de cælo trahere poterunt.	
		Rex *Legionarios uarijs in locis recenſet & armat.* Allobrogũ *oppida & arces ferè omnes &* Taurinũ *occupat.* Cæſar *Africæ uictor triũphans* Romã *ingreditur.* Franciſcus Galliæ Delphinus Regis *primogenitus* Antonij Lauæ *impulſu à ſcelerato quodã* Italo *ueneno potionatus,* Lugduni *interijt.* Veneficus *à quatuor equis in partes cõtrarias actis diſtrahitur.*	
		Marchio Salluſianus *perfide ad* Cæſarem *deficit.*	
		Bellum inter Regem *&* Cæſarẽ *exardeſcit.* Cæſar *in prouinciam* Narbonẽſem *maximum exercitũ adducit.* Rex Cæſari *occurrens, & loco opportuno caſtrametatus interclúſo eidem omni commeatu, & ulterius progrediendi omni ſpe ſublata, ad eam deſperationẽ adducit, ut leuioribus excurſionibus fame & dyſenteria bona exercitus parte amiſſa, in* Italiã *re infecta retro abire cõpulerit.* Hãnonij *&* Flandri Peronam *fruſtra obſident, à qua eadem die obſidionem ſoluunt, qua* Ceſar *in* Italiam *pedem referre cœpit.*	
		Iacobus Scotiæ *rex amicitiæ ueteris, quæ olim* Scotis *cum* Francis *interceſſit, interpollandæ, &* Regis *uidẽdi eiusq; affinitatis cupidiſſimus, in* Galliam *uenit: cui in matrimoniũ collocatur* Magdalena Regis *filia celeberrimo nobiliũ uniuerſi regni comitatu, ſplẽdore etiam ornatu, apparatu, & magnificẽtia incomparabili.*	

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
1536	22	*Alexander Medices Florentiæ Dux, Cæſaris gener, à Laurentio propinquo ſuo per noctem in loco ſecreto occiditur. Rex Hiſdinum in agro Morinenſi arcem longe munitiſſimam poſt longam oppugnationem deditione capit.* *Fanum Pauli non longe diſſitũ foſſa, aggeribus & propugnaculis ualidóque præſidio munit. Præſes Gentilis Italus, falſi peculatusq́; reus in carcerẽ conijcitur. & aliquanto poſt in publico patibulo appenditur. Cæſariani cõflato magno exercitu fanum Pauli obſidẽt, ui expugnant, cæſis Gallis omnibus in præſidio relictis. Hinc Monſtrolium deditione capiunt, utrunque incẽdunt: poſtremo Morinum arctiſſima obſidione cingunt, in quod cum commeatum noctu, & militem recentem intuliſſent Gallorum Duces aliquot primæ nobilitatis, à Cæſarianis ferè omnes capti ſunt. Inducijs demum in decem menſes pactis, Cæſariani ſoluta obſidione diſcedunt.* *Magdalena Regis filia regina Scotiæ tabe interijt. Maximus Gallorum exercitus ductu atque auſpicijs Henrici Delphini in agrũ Taurinenſem mittitur, à quibus Suza, Moncallerio, multiſque alijs arcibus & oppidis expugnatis, ultra Padum Cæſariani longe pelluntur.* *Induciæ cum Cæſarianis in triennium pactæ.*	5497
1537	23	*Anna Mommorantius magnus Equitum Magiſter creatur. Turris bellica quæ*	5498

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mūdi
		eſt Pariſijs ad portā Antonij, in qua maxima uis nitri ſulfuriſq; & bombardici pulueris aſſeruabatur, fulmine ad imum diſcuſſa eſt, ſaxis in loca uicina, & trans Sequanam iactis, quibus ædificia plurima afflicta & conquaſſata. *Pontificis, Cæſaris & Regis apud Niciam in Prouincia conuentus. ubi cū poſt longas & multas diſceptationes pax cōciliari non poſſet, induciæ in decem annos ſanciuntur. Antonius à Burgo Cācellarius moritur. In eius locum iuris præfectus Poyetus Curiæ præſes ſufficitur.*	
1538	24	*Imperatoris uxor uita defungitur.* *Quia Procuratorum & Patronorum ſinuoſis litium uoluminibus & calūnijs in foro uelut labyrintho inexplicabili magna fortunarum ſuarum Galli uerſabantur, lata lex de litibus forēſibus certo compendio decidendis, & cito ad exitum perducendis. Lata item alia de Magiſtratibus & Remp. adminiſtrantibus, ut ijs in locis agerent, quibus præeſſent: quæ tamen, ut prius, hominū improbitate & fraude ſenſim exoleuerūt, & maximo hominū malo obſeruari deſierūt.*	5499
1539	25	*Gandauenſes imperioſi & ſeditioſi homines ſuorum priuilegiorum monumēta ſuis archiuis à Maria Vngariæ regina Cæſaris ſorore Belgicæ Cæſarianæ rectrice ſibi ſublata queſti, res nouas meditantur: aduerſus reginam inſurgunt: ſuos magiſtratus capite puniunt: à Cæſare deficere ad Regem parant: quorum legati à Rege auditi, nō impetratis, in gratiā Ca*	5500

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
		ſaris,quæ poſtulabant,domū remittitur. Cæſar accepta Regis fide per Gallias nullo regio ornatu, ſed hominis priuati habitu pluſquam mediocri,ex Hiſpania in Flādriam tranſit.Cui à Rege, eius liberis,& tota nobilitate obuiam itum eſt ad radices uſque montium Pyrenæorum: qui deinde per omnes regni Gallici ciuitates incredibili apparatu,pompa,ſplendoreq; & magnificentia, oblatiuq; ſummis muneribus,applaudentibus & gratulantibus populi Gallici omnibus ordinibus exceptus, & ubiuis locorum poteſtate pluſquā regia quantū uoluit uſus, Valentianas uſque nobiliſſimo frequentiſſimoq; comitatu deducitur. Ardea,Franciæ contra Anglos & Flādros propugnaculum, foſſis altis mœnibusq; & aggeribus maximo ſumptu intra menſes paucos munitur.	
1540	26	Cæſar Gandauum cum exercitu iuſto peditum Germanorum, equitumq; Hānoniorū & Arteſienſium ingreſſus,cum prius ciuibus per ſuos Duces oratione blāda omnia arma abijcienda, & ſuā clemētiā implorādā perſuaſiſſet,de ſeditioſis quæſtionē magna ſeueritate exercet: præcipua capita morte plectit: maximū aliorū numerum laqueo in collū inſerto, ſuis pedibus aduolui,& ſuam miſericordiam implorare imperat omnium opificū (quorum genera duo & ſexaginta erāt) ædificia publica,tormēta bellica,uexilla, uaſa argentea, pecuniam & poſſeſſiones fiſco ſuo adiudicat, & demum oppreſſa	5501

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi

omni qua ſemper uſi fuerãt libertate, eorum ſumptu in D. *Bauonis monaſterio arcẽ inuſitatæ magnitudinis ad domandam eorundem ferociam & barbariem excitari & extrui curat.*

Dux Cliuenſis *quem* Gueldrenſes *poſt ſui Ducis mortem cũ eius teſtamento tum ſponte ſua patronum, & pro duce ſibi adſciuerant, accepta à* Ferdinando Cæ*ſaris fratre fide,* Gandauum *ad* Cæ*ſarem uenit, à quo contemptim acceptus, re infecta diſcedit.*

Anglus Rex *Mariam* Cliuenſem *Ducis* Cliuenſis *ſororẽ quarto cõiugio uxorem ducit, & paulò pòſt repudiat, quinta ſanguinis* Anglici *formoſiſſima ſuperducta, quam adulterij ream non ita longo interiecto tempore, ut ſecundam quàm hæc ſanguinis propinquitate contingebat, capite multat.*

Philippus Chabotius Thalaſſiarchus *primo apud* Regem *gratiæ loco peculatus cauſam in grauiſſimo iudicum ex omnibus prouincijs* Francici *regni coactorũ conſeſſu dicere cogitur, damnatione omnibus honoribus exutus,* Regis *beneficio poſtea in integrum reſtituitur.*

Iohannes Vayuoda Vngariæ Rex *moritur, relicto infante ſub tutela* Georgij Monachi, *qui ſtatim* Tranſſyluaniam *totam,* Budam, Peſtam, *& quod reliquum in* Vngaria, Vayuodæ *patri parebat, in pueri uerba iurare cogit, quod intelligẽs* Ferdinandus, *comitijs quibus* Hagenoæ Cæ*ſaris nomine præſidebat relictis, cum*

Anni Chrſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		exercitu Budam obſidet, à qua Turcico exercitu quãmaximo ſuperueniente, funditur & fungatur, cæſis ferè in Danubij tranſitu omnibus ſuis. Buda Turca potitus Vayuodæ filium cum matre in Tranſſyluaniam relegat.	
1541	27	Cæſar Ratisbonæ alia comitia indicit. Agitur de componendis circa religionem controuerſiis, quam ad rem terni utrinq; deliguntur, quibus conuenire non ualẽtibus, res tota ad futurum concilium remittitur. Bellum decernitur ſumptibus imperij terra & mari gerendum contra Turcam. Dux Cleuenſis ad Regẽ Galliæ ſe confert, & cum eo fœdere coniungitur, pacta illi & promiſſa in matrimonium Margarita Regis & Reginæ Nauarræ unica filia. Salinaria uectigalia noua ratione conſtituta uocatis in iúdiciũ, qui ijs exigendis præfuerant, & tandem lite de eorum bonis æſtimata damnatis. Cæſar Fregoſius, & Antonius Rinconius Regis legati Venetias per Padũ nauigio petentes, à Cæſarianis immaniter contra ius gentium occiduntur. Cæſaris in Argeriã Africæ expeditio ſub autumni finem. naufragiũ & clades ingens accepta. Germanorum exercitus pro recipiẽda Buda in Vngariã duce Marchione Brãdeburgenſi miſſus, ad Peſtã ducũ crapula, ſocordia, & rei militaris neglecta diſciplina, funditur, fugatur et pfligatur. Poyetus Cancellarius, ſordium, corruptelæ, & cõpilationum reus, carceri apud	5502

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		Biturigas includitur: & demum damnatus exuitur omnibus honoribus, æſtimatis & adiudicatis regio fiſco de bonis eius centum millibus francicorum multæ nomine. & hinc in quinquennium in carcerem includitur. à quo ut ſe in libertatẽ uindicaret, ſuas ferè poſſeſſiones omneis regi cedit. In cuius locũ Montelonius Curiæ Pariſienſis præſes Cancellariũ agit.	
1542	28	Rex legatos ad Cæſarem mittit, ut cæſorum legatorum noxã ſibi expiaret, & de Mediolani iure ſibi ſatiſfaceret. Legati cum nihil impetraſſent, bellum cruentiſſimum excitatum. Lõgiuallius cũ decem inferioris Germaniæ peditum millibus per mediam Brabantiam iter facit, arces & oppida uaſtat, munitaq́; loca pecunia multat: Louanienſes & Antuerpienſes terret: Principem Auriſiacum cæſis aut captis tribus Germanorum millibus in fugam uertit. Cæſariani Cleuenſis ditionem igne & ferro uaſtant, latè populantur, arcéſque & opida munitiora capiũt, quos Gulielmus Dux habito Ruremũdæ delectu, ex omnibus locis facilè præterquam Hymbergo expellit. Carolus Dux Aurelianorum Regis filius Yuoidium expugnat. Hinc Viroetonium, Arlunum, Lucemburgumq́; & omnes Ducatus eius arces & oppida capit munitque. Dux Vindocinenſis Regis in Picardia legatus in Septentrionali Belgicæ parte Tornehanenſem arcem nobiliſſimam ca-	5503

19

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		pit, & ſolo æquat: Flãdros Comite Reucio eos ducente fundit, furátque. Lileriũ oppidulum aliáque caſtella in Arteſienſibus capit. Rex Perpenianũ in Hiſpaniæ & Galliæ confinio Delphino cum ingentibus copijs præmiſſo obſidet, oppugnat, & tormẽtis bellicis concutit: ipſe cum præcipuo exercitus robore ſubſequitur. quod cũ à decem Hiſpanorum millibus per deuios ſaltus clàm Gallis intromiſsis defenderetur, aquiſq; ſub autũni finẽ magna ui inũdãtibus, caſtra infeſtarentur, capere nõ potuit. Rex Rupellanos & marinarum inſularum incolas, qui ob ſalinarum uectigalia nouos motus cõcitauerãt, iratus, cum armatis copijs adit: uerũ pueris & inermi plebe miſericordiam eius ſubinde implorãtibus, ueniã cõcedit, & rebellionis ſeminaria in ipſo exortu extinguit. Bellum inter Scotos & Anglos terra maríque geſtum. Iacobus V. Scotorum Rex uita defungitur, filia regni hærede relicta, cuius morte ſeditiones & uani motus in Scotia excitantur.	
1543	29	Cæſariani Hymbergo in Cliuia dum cõmeatũ, & militem recentem immittere uolunt, cum Cliuenſibus atroci prælio cõfligunt: & cum eorum equitatum in fugam uertiſſent, peditatum omnem ſuum immani ſtrage cum omnibus tormentis bellicis & commeatu quem importabãt amittunt, præclarámque uictoriam Cliuenſibus tradunt.	5504

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		Rex ſingulis oppidis regni Frãcici pro rata parte ingentẽ pecuniæ ſummam ad ſtipendiũ quinquaginta peditum millibus diſſoluendum extra ordinẽ imperat: equitatum nobiliũ euocatorũ præſtò eſſe ad certam diem iubet, & ingẽti exercitu collecto, ad Marolias in Hanoniam progreſſus, Landriciũ capit, foſſaq́;, aggeribus, mœnibus, propugnaculis, & ualido præſidio munit. Cæſar ex Hiſpania Tarracone Genuã Ligurũ appulſus, in Germaniã tranſit, ubi collectis ingentibus copiis, Duram Cliuenſium præſidio defenſam, ui expugnat, incẽdit, diripit: qua clade conſternatus Gulielmus Dux, & à ſuis proditus, ad Cæſaris pedes ſupplex abiiectus, ueniam impetrat, traditis Cæſari Gueldrenſis ducatus omnibus oppidis lõge munitiſſimis. Motoloneus procancellarius in fata concedit. In cuius locum Errautius Chemanæus præſes Taurinẽſis ſubſtituitur.	
		Anglicum Cæſare cõfœderati, ad decem millia cum Cæſarianis Landricium acta obſidione cingunt, quò Cæſar quoque rebus in Gueldria cõfectis, omnes ſuas uires conuertit. Rex inſtante hyeme omnibus ſuis copiis obſeſſis, ſubſidio ueniens, pulſa & loco mota Cæſariani exercitus parte, quæ cis fluuiolũ caſtra habebat, cum inſpectãte Cæſare commeatum in oppidum & recentem militẽ quantum uoluit introduxiſſet, in Galliã paucis deſideratis incolumis reuertitur.	
		Claſſis Turcica Aenobarbo duce Niciã	

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
		capit, uaſtat, diripit, homines in ſeruitutē abducit: uerū arcē diu fruſtra obſidet. Cæſariani duce Guilielmo Furſtenburgi homine fidei lubricæ, & à Francis perfuga, quædā loca munita ī Leuris recipiūt, & Leucēburgum obſidēt. Verū ſtatim à Gallis ductore Iano Caraciolo principe Melphitano pulſi & fugati, obſidionem ſoluunt. Angli in agro Bolonienſi cædes crudeles edunt.	
1544	30	Delphino filius primogenitus naſcitur apud Aquæ bellæ fontē, & ibidem paulò pòſt ſacro lauachro aſpergitur. Franciſcus Anguineus Vindocinenſis ducis frater, regij ſanguinis & ſpiritus iuuenis, Alpinarū gentiū prorex, Carignianū obſidet: & fuſis conciſisq́; hoſtiū Cæſarianorum uiginti millibus, quorū Dux Alphōſus Daualus Vaſti Marchio erat, memorabili uirtute illuſtriſſima uictoria apud Ceriſoliū potitur, & Carignianū deditione recipit. Cæſar poſteaquā Regem Franciæ Spiræ in comitijs magna cōtentione hoſtem imperij pronunciari curaſſet, & cum eo Henricus Anglorum Rex conſpiratus, collectis ingentibus exercitibus, in Galliam irrūpunt. Cæſar Lucēburgum militibus in præſidio relictis fame laborantibus, deditione primùm recipit. hinc tranſgreſſus in Campaniam Ligniacum in conualle montibus interclusum, quòd loco iniquo propugnari facilè non poſſet, expugnat: deinde Sandiʒeriū poſt longam obſidionem deditione capit. Hinc ſequuta Lutetiæ trepidatio ingens,	5505

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
		urbis præfectorum ignauia excitata. Comes Gulielmus Funeſtemburgi partium Cæſarianarum dux, dum Matronæ fluminis uadum tentat, capitur à Francis, & captiuus Lutetiam adducitur. Cæſar cum Cathalanum perueniſſet, de ineunda cum rege concordia monacho Hiſpano internūtio agit: cōcepta pacis capita cū Rex non aſpernaretur, quibus omnia hoc nouo bello ablata utrinq; reſtituebātur, et eo loco quo ante bellū futura erāt. Cæſar ſancita pace per Sueſſiones retro Cameracum, & in Flandriā ſe recipit. Anglus ab Oceano Britānico cū Monſtrolium, & Boloniam arctiſſime obſediſſet, hanc demum ducum ignauia male defenſam deditione capit. Hinc Richerij fanum incendit, & omnem agrum miræ fertilitatis euaſtat: ſed aduentāte Regis exercitu, propere in Angliam cum exercitu refugit.	
1545	31	Errautius Chemanaus procācellarius febri peſtifera occidit, in cuius locū Frāciſcus Oliuarius ſuffectus. Claſſis Gallica trecentis, & amplius nauibus inſtructa, maris imperio potitur, & ora Britānica lecta Anglos in portus refugere cogit. Boloniam quoque Rex cum ingenti exercitu proficiſcitur. Cúmque eam capiendi ſpes non eſſet, ad reprimēdas Anglorum excurſiones arx munitiſſima in littore excitata, in quam etiam præſidiū quàm maximum impoſitum. Dux Aurelianus febri peſtifera non procul à caſtris regijs interit.	5506

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
1546	32	*Iſabella* Henrico *delphino filia naſcitur, & ſacra lotione apud* Aquæbellæ *fontem tingitur.*	5507
		Rei *frumentariæ caritas longe maxima in* Gallia, *& propè fames.*	
		Pax inter Francos *&* Anglos *hac conditione coit, ut intra octauum annum* Franciæ Rex *magnā pecuniæ ſummam penſitaret, ea perſoluta,* Boloniam *recepturus:* Bolonia *interim tanquam obſes penes* Britannos *eſſet.*	
		Cæſar *coniuratione cum pontifice facta, aduerſus* Germaniæ *principes, & ciuitates imperiales* Lutheranæ *factionis, expeditionem ſuſcipit, à quibus circa* Ratisbonā *arctiſsime obſeſſus periclitatur: demū ſuppetias ei ferentibus copijs* Flandricis, *quarum ductor erat* Burenſis *comes, & inſurgentibus* Ferdinando *cum* Bohemis *&* Mauritio Saxone, *in* Saxoniæ *ducatum, exercitus* Germanorum, *in quo ſupra ſexaginta armatorum millia erant, diſsipatur & fugatur, & hinc* Cæſar Virtembergenſi *duce omnibus facultatibus exuto, captíſque duce* Saxoniæ Lantgrauióque Heſsiæ, *multatiſq; ingēti pecunia ciuitatibus omnibus quæ contra ſe arma tulerant, late rerum in* Germania *potitur.*	
		Anguianus *arcula in caput ludicro ab æqualibus illiſa interit.*	
		Henricus Britanniæ Rex *fato cōcedit,* Eduardo *filio octo annos nato regni hærede relicto, cui mandato regio regia pōpa* Lutetiæ *iuſta perſoluta. quo mortuo,*	

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		Britanni hæreſeon uaria ſeminaria renouant, & omnia ſurſum deorſum miſcent, eiectis è templo imaginibus reliquiſq; ueteribus cæremonijs eccleſiæ extinctis, & prophanato ſacramentorum uſu. Franciſcus Galliarum Rex non ita multo poſt in arce Rambuletana febre continua atrociſſime cõflictatur, qui poſt pœnitentiam incredibilem, & confeſſionem noxiarum contractarum cum ad ſacroſanctum Euchariſtiæ ſacramentum, unctionis ſacræ extremum addidiſſet, filiumq; ſalutaribus præceptis eloquentia diuina ad regni capeſſendi adminiſtrationẽ exhortatus eſſet, in Chriſti ſanguinis pro noſtris delictis effuſionem tota ſalutis fiducia collocata, quam ad rem Caſtellanus Matiſconum epiſcopus diuinam ei operã nauauit, decima octaua à morbi primordijs die animam agit.	
1547	I	HENRICVS II VALESIVS, LVIII REX, *natus annos octo & uiginti, duobus liberis Franciſco & Iſabella ſuſceptis, Franciſco Valeſio parenti mortuo, cui clementis & bonarũ artium inſtauratoris nomen inditum, filius unicus eodem anno ſuccedit: & ſtatim regnũ ab edictis pietatem ſpirantibus, quibus grauis pœna propoſita execrationũ deierationúmque genus omne uetitum eſt, auſpicatur.* *Idem ſeptimo calend. Auguſti magnificentiſſima pompa & triũpho Rhemos ingreditur: & poſtridie ibidem ſacris regijs, ueteribus ritibus & cæremonijs ſer-*	5509

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		natu, inauguratur & coronatur.	
		Comitatus Aumalaus in ducatũ mẽſe Ianuario erigitur. primus Dux Frãciſcus Lotaringus domini Guyſiæ primogenitus.	
		Edictum menſe Nouembri ne quis è ſenatu & foro iuridico præfectus mercatorum fiat, aut ad aliud ciuile munus promoueatur.	
		Eodem menſe Regi filia apud Aquabellæ fontem naſcitur Claudia, ſuſcipiẽtibus eã è fonte ſacro, & Chriſtianæ religionis initiantibus Heluetijs, filia Reginæ Nauarræ, & uxore domini à Guyſia.	
		Menſe Decembri Sequana torrentibus aquis in modum inuſitatum extumeſcit, inundat, & tãta uiolẽtia fertur, ut ſublicias quibus fulciebatur diui Michaelis põs, cõcuſſerit, & loco mouerit: ædificiaq; in ipſo põte inſidẽtia in præceps traxerit.	
1548	2	*Menſe Maio claſſis Gallica, in qua nobilium & fortium uirorũ maximus numerus, è Normania in Scotiam nauigat: ex qua magna ſtrage multatos Anglos expellit. Noua ars in littore maris iuxta portum prope Boloniam ad intercludendum Anglis in Boloniam aditũ, opere ſtupendo Caſtillonæo duce extruitur.*	5509
		Studioſorum & ſcholaſticorum ſeditio longe maxima cõtra monachos diui Germani, pro ueteri iure prati Clericorũ uindicando excitata: domus aliquot in prato ædificatæ, aut prato uicinæ à ſcholaſticis diſiectæ: parietes ſepti monachorũ diruti, ipſi monachi intra ſua ſepta cõpulſi,	

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		tota ciuitas in armis ad cohibẽdam impreſsionem ſcholaſticorum. Regis & reginæ menſe Septembri in urbem Lugdunenſium ingreſſus plane triumpho regio: ubi naumachia, gladiatorum ludus, fabulæ, ſaltationes, luxus ueſtiũ, epulæ regifico luxu apparatæ, & nullum non ſpectaculi genus editum. Seditio Aquitanica longe maxima, & uelut à rege defectio excitata, propter ſalinarium uectigal, & tributa extra ordinem imperata, demum compreſſa, illuc miſſo cum exercitu Anna Mommorantio equitum magiſtro: qua inter cætera legatus regius Mouengius uir nobilis & fortis uiolatus & occiſus fuerat. Cuius cadauer à frequenti Burdigalenſi ſenatu, urbis decurionibus, ciuiúmque magna turba, pullatis, capite nudo incedẽtibus, & manu tædam ardentem geſtantibus, ueniámque & regiam miſericordiã implorantibus, ex æde Carmelitarum refoſſum, & in ædem D. Andreæ ſacram tranſportatum, ibidémque religioſe ſepultum, annuáque ſacra in tanti ſceleris expiationẽ inſtituta. Hinc capite multatis ſeditionis authoribus & ducibus, arma priuilegiáque omnia ciuibus adempta: ædes publicæ dirutæ, & ſolo æquatæ: tintinnabula omnia, & campanæ è turribus ſacris & prophanis deiectæ, & fabricandis tormentis bellicis deſtinatæ: miſsis eo è Pariſienſi, Tholoſano & Rothomagẽſi ſenatu iudicibus, qui populo ius dicerent.	

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
		Cæſar in Belgicam è Germania trāſiit, & ſecum uelut in triumphum Saxoniæ ducem & Heſſiæ Lantgrauiū adducit.	
		Lutetiæ iudicum conſeſſus extra ordinem inſtitutus, hæreticorum cauſis peculiariter cognoſcendis, quibus magna ſeueritate miſeri crudelibus ſupplicijs afficiuntur.	
		Ludouicus Dux Aurelianus apud Germani fanum naſcitur mēſe Februario, ibidem ſacro fonte tingitur, propatribus per uicarios Rege Portugaliæ & Duce Ferrarienſi: promatre uerò per uicariam Regina uidua Scotiæ.	
		Antonius à Borbonio dux Vindocinenſis Franciæ Par, cum Iohanna Dalbret Regis & reginæ Nauarræ unica filia, felicibus nuptijs copulatur, fauſtis omnium acclamationibus.	
1549	3	Menſe Iunio Catharina de Medicis, Regina apud diuum Dionyſium ſacrata & coronata.	5510
		Eodam menſe die decimo ſexto Rex, & poſtridie Regina, celeberrimo triumpho humanam exuperante admirationem Lutetiam Pariſiorum ingreſſus, cui ab omnibus ordinibus magna frequentia, magnificentia, & ſplendore ad diui Lazari extra urbem obuiam itum eſt: ipſe autem per diui Dionyſii uiam nullo non peripetaſmatum & ſtragulorum precioſorum uarij coloris circuntectam, picturarum, ſtatuarum & rerum antiquarū imaginibus & ſpectaculis adornatam, frequenti buccinarum clangore,	

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		& ab urbis extremis partibus tormentis bellicis propemodũ innumerabilibus horrendum tonitru edentibus in palatium deductus, cœna aduentitia plane regia exceptus eſt: & hinc poſt tertium diẽ naumachiæ ſpectaculo mirifico extra urbem ad Cæleſtinorum cœnobium, in multam noctem producto, oblectatus. Eodem tẽpore præter omnium expectationem incredibili celeritate bellum cum Anglis ſuſceptum: quo præter Boloniam, arces omnes & loca munita in agro Bonoliẽſi Anglis inter ſe inteſtino odio diſſidentibus & tumultuantibus, adempta.	
		Eodem menſe Iunio Iacobus de Coucy dominus de Veruin maieſtatis reus, quòd Boloniam proditionis quodam genere Anglis dedidiſſet, capitis ſupplicio afficitur: cadauer in quatuor partes diſſectũ, caput & reliqua in quinque loca munita Boloniæ uicina aſportata, & palis ad reliquorum terrorem ſuffixa. Franciſci de Rentÿ conſortis & conſcÿ qui metu aufugerat effigies capite truncata: domini Samblimontÿ in uinculis mortui memoria quoque damnata, bonis omnibus regio fiſco attributis.	
		Philippus Hiſpaniarum Rex, Caroli Cæſaris filius, ex Hiſpania Genuam Ligurum appulſus, per Italiã & Germaniam ad patrem in Flãdriam tranſit: in cuius locum Maximilianus filius prorex in Hiſpaniã mittitur, deſponſata ei unica Cæſaris filia.	
		Quia à militibus, ad ſuos delectus dũ	

Anni Christi	Anni Regni		Anni Mũdi
		præſidia proficiſcebantur, in agris maximo ſumptu agricolarum uiuentibus, & hoſtilem ferè in modum omnia diripientibus, maxima populo incommoda importabantnr, edicto regio plane neceſſario cautum, ut ſua pecunia deinceps uiuant: de agricolarum bonis nihil niſi emptum attingant: id ut cõmodius fiat, ſtipendia ijs aucta & conduplicata. *Paulus tertius Põtifex maximus* 10. *Nouẽb. die moritur, cui poſt tres menſes diſſidẽtibus inter ſe & uarie cõtendentibus patribus purpuratis, præter omniũ ſpem Iulius tertius ſucceſſor creatur.* *Margareta Valeſia Nauarræ Regina Franciſci Regis ſoror moritur* 21. *Decemb. die: cui Lutetiæ in tẽplo diuæ uirginis iuſta religioſe perſoluta.* *Rex Petro Lyſetto, Franciſco à Sanctoandrea, & Antonio Minart præſidibus in Senatu Pariſienſi, curia interdicit. In quam paucis pòſt diebus duo poſtremi reuocati & reſtituti: Lyſettus uerò abbas D. Victoris extra mœnia urbis deſignatus magiſtratui ceſſit, in eius locum Ioannes Bertrandus tertius præſes ſubrogatus. Senatus Burdigalenſis reſtituitur menſe Ianuario, conſiliarijs ad tempus delegatis domum dimiſſis.* *Andreas Alciatus Iuriſcõſultus clariſſimus Papiæ moritur menſe Martio.*	
1550	4	*Annus Iubileus celebratur.* *Pax inter Frãcos & Anglos, oit, reſtitutis utrinque in confinijs Angliæ & Scotiæ, quæ hoſtiliter belli tempore erant adempta. Reddita etiam Frãcis Bolonia*	5511

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		adnumeratis aureorum quadringentis millibus: in quam 15. Maij Rex ingreſſus ſimulachrũ diuæ uirginis argenteum in templo religioſe dedicat.	
		Cognitio hæreſeon à iudicibus ciuilibus ad eccleſiaſticos reuocata, & ſimul edicitur ne ſenatores epiſcoporum & aliorum antiſtitum eccleſiaſticorum uicarios agant.	
		Moneta circunciſa damnata, integræ & legitimæ pretium auctum, iudicia in adulteratores eius & circunciſores inſtaurata.	
		Carolus Maximilianus Dux Angoliſmenſis menſe Iulio apud Germani fanum naſcitur, aqua ſacra tingitur Auguſti ultimo, propatribus Maximiliano Rege Bohemiæ per uicariũ, & Rege Nauarræ: promatre uerò Renata Ferrariæ Ducis filia domini à Guyſia uxore.	
		Princeps Melphilanus Ianus Caraciolus Neapolitanus, regius apud Subalpinas gẽtes legatus moritur, in cuius locum dominus de Briſſar ſufficitur.	
		Carolus imperator Auguſtæ Vindelicorum in Germania noua comitia habet, quò principes imperij ſæpius ab eo cõuocati & Saxoniæ ſuperioris ciuitates conuenire recuſant: quòd contra fidem ante quadrienium datam multa eum feciſſe, & hæc comitia cõtra nouam religionem in quam coniuraſſent, haberi quererentur. in quibus demum à Cæſare perfectum, ut concilium conſtituendæ religionis cauſa, pontificio diplomate in	

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mũdi
		eam rem impetrato, rurſus tridenti indiceretur. quod detrectantibus Saxoniæ ſuperioris ciuitatibus, & armis reſiſtere parantibus, bellũ nouum publico imperij decreto indictũ. ſecuta Magdeburgi obſidio. erumpentes obſeſſi ad tria millia cæſi: hinc tentata oppugnatio parum feliciter Mauritio electore duce, obſeſſi in magnas anguſtias compulſi, ſed auxilia à ſocijs expectantes, deditionis nullas cõditiones admittunt. Iiſdem comitijs actum à Cæſare de filio rege Romanorum creando. res in aliud tempus dilata, quòd ei ſuum ius reſignare Ferdinandus Cæſaris frater recuſaret. *Eodem anno menſe Septembri pompa uere regia, qua triumphi aliarum omnium ciuitatum facilè obſcurati, rex Rothomagum cum regina & omnibus regni proceribus ingreſſus eſt, ubi magnifici ludi, & rerum inuſitatarum, nec antea auditarum tum in noui orbis regionibus, tum in Oceano uerſari ſolitarũ, ſpectacula ſtupentibus & admirantibus cunctis edita.* *Menſe Octobri claſſis Cæſariana Genua Ligurum ſoluens, archipyratam Draghutium mare mediterraneũ iuxta Baleares inſulas, Suiliam, Sardiniam, & Thyrreni maris oram latrocinijs infeſtantem perſecuta. cum in Africam Africæ oppidũ refugiſſe intelligeret: eam obſidione arctiſſima cinxit: quæ cum ex ea ille ad accerſenda à regulis Africæ auxilia exilijſſet, à Cæſarianis Rhodia-*	

Anni Chriſti	Anni Regni		Anni Mūdi
		næ militiæ equitibus adiuuātibus expugnata & direpta eſt. *Menſe Nouembri Ludouicus ſecundus filiorum regis dux Aurelianus apud diui Germani fanum moritur.* *Menſe Decembri die conceptioni diuæ uirgini ſacro in templo eidem dedicato phanaticus quidam Geneuenſium delirio laborans, uirginis ſtatuæ gladio euaginato, caput amputare conatus, aſtāte maxima hominum multitudine comprehenſus, & in uincula coniectus: cum non reſipiſceret, & complures eſſe qui in idem facinus ſecum coniuraſſent profiteretur, poſt tertiū quàm captus eſt diem, execta lingua uiuus pro templi ueſtibulo exuſtus eſt.*	